

Georganiseerde Hennepteelt

Criminaliteitsbeeldanalyse 2009

Politie intern

KLPD - Dienst Nationale Recherche

«waakzaam en dienstbaar»

Uitgave

Korps landelijke politiediensten (KLPD)
Dienst Nationale Recherche
Hoofdstraat 54
3972 LB Driebergen

Driebergen, maart 2010
Copyright © 2010 KLPD - Dienst Nationale Recherche

Colofon

Vormgeving Het Lab – grafisch ontwerpers BNO, Arnhem

Copyright

Behoudens de door de wet gestelde uitzonderingen, alsmede behoudens voorzover in deze uitgave nadrukkelijk anders is aangegeven, mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt, in enige vorm of wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het KLPD.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden de auteur(s), redactie en het KLPD geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.

Inhoud

	Voorwoord	6
	Samenvatting	7
1	Probleemstelling en aanpak	14
	1.1 Inleiding	14
	1.2 Doelstelling en vraagstelling	15
	1.3 Onderzoeksvragen	16
	1.4 Afbakening en definities	17
	1.5 Leeswijzer	20
2	Bespreking van de onderzoeksmethoden	22
3	De bedrijfsactiviteiten in de logistieke keten van georganiseerde hennepcultuur	25
	3.1 Hennepcultuur in het kort	25
	3.1.1 Hennepproducten	25
	3.1.2 De effecten van cannabisgebruik	26
	3.1.3 Strafbare cultuur	27
	3.2 Het logistieke proces in het kort	29
	3.3 Productie	32
	3.3.1 Regelen van geschikte kweeklocatie	32
	3.3.2 Toelevering van kweekbenodigdheden	37
	3.3.3 Manipulatie van de stroomtoevoer	38
	3.3.4 Opbouw van de kwekerij	39
	3.3.5 Drie stappen in de cultuur	39
	3.3.6 Verwerking van het afval	44
	3.4 Opslag en tussenhandel	44
	3.4.1 Opslag	44
	3.4.2 Tussenhandel	45
	3.5 Afzet van het eindproduct in binnen- of buitenland	45
	3.5.1 Binnenlandse afzet	46
	3.5.2 Export	48
	3.6 Aanwenden van de winst	57
	3.7 Afscherming	58

3.7.1	Afscherming van locaties & transport	58
3.7.2	Afscherming van de communicatie	59
3.7.3	Afscherming van eigendom	60
3.7.4	Afscherming van de geldstroom	61
3.7.5	Contrastrategieën	62
3.8	Falen	63
3.9	Rol van geweld in de georganiseerde hennepcultuur	64
3.9.1	Verticaal geweld	64
3.9.2	Horizontaal geweld	66
3.9.3	Rippen	67
4	De hennepmarkt	70
4.1	De hennepmarkt	70
4.1.1	Aanbod van hennepproducten in Nederland	70
4.1.2	Vraag naar hennepproducten in Nederland	71
4.2	De omvang van productie, consumptie en export	72
4.2.1	Omvang van de productie	72
4.2.2	Omvang van de consumptie	77
4.2.3	Omvang van de export	80
4.3	De geografische spreiding van henneplocaties	86
4.3.1	Kwekerijen	86
4.3.2	Coffeeshops	89
4.4	Kosten, prijzen en omzet	89
4.5	Opgelegde straffen	95
5	Misdaadondernemers en hun samenwerkingsverbanden	99
5.1	Achtergrondkenmerken van verdachten	99
5.1.1	Kenmerken van de hoofdverdachten	99
5.1.2	Specialisme versus generalisme	100
5.1.3	Rol van vrouwen	102
5.1.4	Kampers	104
5.2	Kenmerken van betrokken rechtspersonen	105
5.2.1	Specialisten	106
5.2.2	Generalisten	110
5.3	Kenmerken van misdaadondernemingen	114
5.3.1	Rollen binnen de georganiseerde hennepcultuur	114
5.3.2	Aansturing, taakverdeling en verantwoordingsrelaties binnen misdaadondernemingen	120
5.3.3	Bestendigheid van de misdaadondernemingen	121

6	Schade	122
6.1	Directe & indirecte schade	122
6.1.1	Directe schade	122
6.1.2	Indirecte schade	123
6.2	Gevolgen	124
6.2.1	Maatschappelijke impact	124
6.2.2	Geografische reikwijdte	125
7	Toekomstverwachtingen	126
8	Conclusies	132
	Literatuurlijst	135

Voorwoord

De problematiek van de Georganiseerde Hennepteelt staat de laatste jaren hoog op de agenda van bestuur, justitie en politie. Breed is het besef doorgedrongen dat het ludieke imago van softdrugs op geen enkele manier meer recht doet aan de harde criminele praktijken waarmee dit verschijnsel omgeven is.

In het Nationaal Dreigingsbeeld van 2008 is het gevaar en de schade die uitgaat van de georganiseerde hennepeteelt onderkend. Op basis hiervan is de aanpak - en dus ook de opsporing en vervolging - op dit onderwerp sterk geïntensiveerd. Zo werd Georganiseerde Hennepteelt als nieuw aandachtsgebied toegewezen aan de Dienst Nationale Recherche (DNR) van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) en het Landelijk Parket (LP).

Een onderbouwde strategie is een essentieel vertrekpunt bij de formulering van de aanpak van een aandachtsgebied. De strategie en de verdere uitwerking in een tactisch programma is in de regel gebaseerd op een Criminaliteitsbeeldanalyse (CBA). Deze was in 2009 echter nog niet afgerond.

Wel waren er voldoende indicaties om de strategie in hoofdlijn te bepalen. In overleg met partners werd duidelijk dat de volgende aspecten het meest in het oog sprongen: de nauwe betrokkenheid van level-3+ subjecten, de dominante focus op export en het omvangrijke witwassen van crimineel vermogen. Dit leidde ertoe dat de strategie zich richtte op het aanpakken van deze elementen.

De thans beschikbaar gekomen CBA onderstreept de juistheid van de gemaakte keuzes. De CBA biedt echter een meer verfijnd beeld van het criminele proces dan eerst voorhanden was. Deze CBA staat uitgebreid stil bij de ontwikkeling van de georganiseerde hennepeteelt in Nederland. Een CBA dient om een beter overzicht, inzicht en doorzicht te krijgen, strategie te ontwikkelen en om operationele onderzoeken te kunnen starten. Opsporen en tegenhouden van Georganiseerde Hennepteelt is voor de DNR en het LP een belangrijke doelstelling. Op dat terrein mag van beide partners een belangrijke bijdrage aan de veiligheid in Nederland worden verwacht. De inzichten uit de CBA vormen essentiële bouwstenen voor de verdere uitwerking van de aanpak van de georganiseerde hennepeteelt.

Een woord van dank gaat uit naar alle medewerkers die informatie hebben aangeleverd ten behoeve van deze CBA, vanuit diverse KLPD-diensten, regiokorpsen en het versterkingsprogramma.

R.P.G. Heuff

Waarnemend Diensthoofd Nationale Recherche Korps Landelijke Politiediensten

Samenvatting

In deze CBA is beschreven op welke manier de georganiseerde hennepsteelt georganiseerd is in Nederland en welke schade dit met zich meebrengt. Daarnaast is onderzocht hoe deze zich naar verwachting in de toekomst zal ontwikkelen. Tot slot is benoemd welke aspecten van de georganiseerde hennepsteelt door politie en justitie effectief bestreden kunnen worden. Hierbij is gebruik gemaakt van rechercheonderzoek, interviews, literatuur en aanvullende informatie.

Tijdens het onderzoek bleek dat veel regionale onderzoeken waren beperkt tot de productie van hennep en de tussenhandel (het opkopen en verkopen van grote partijen, vaak binnen de landsgrenzen). De export van hennep is, ondanks het feit dat deze naar verwachting vele malen groter is dan de binnenlandse handel, in mindere mate aan bod gekomen in de onderzoeken.

In hoofdstuk drie is het logistieke proces van de georganiseerde hennepsteelt beschreven. Dit proces kan globaal worden ingedeeld in vier stappen:

1. Productie: voorbereiding en teelt
2. Opslag en eventuele tussenhandel
3. Afzet van het eindproduct in binnen- of buitenland
4. Aanwenden van de winst

Bij alle stappen van het proces is de georganiseerde misdaad betrokken. Sommige misdaadondernemingen leggen zich toe op de exploitatie van (grootschalige of een groot aantal) kwekerijen, anderen kopen (daarnaast of uitsluitend) partijen hennep bij anderen op.

Het productieproces kan worden opgedeeld in de volgende fases:

- Regelen van geschikte kweeklocatie
- Toelevering van kweek-benodigdheden
- Manipulatie van de stroom-toevoer
- Opbouw van kwekerijen
- Teelt
 - toelevering van stekken
 - planten laten groeien
 - planten knippen en drogen
- Verwijderen van afval

In de georganiseerde hennepcultuur is veel ruimte en mankracht nodig. De meeste hennepcultuur vindt 'indoor' plaats. Ruimtes worden, meestal met behulp van stromannen, gekocht of gehuurd. Hiervoor worden veelal valse werkgeversverklaringen en loonstroken gebruikt. Daarnaast wordt veel gebruik gemaakt van mensen die (woon)ruimte ter beschikking stellen voor de kweek in ruil voor geld. Kweekbenodigdheden worden ingekocht bij growshops. Voor de opbouw van kwekerijen zijn zowel hulpkrachten nodig als facilitators met specifieke kennis. Met name kennis van (het manipuleren van) stroomvoorzieningen is essentieel, maar ook kennis van het aanleggen van de watertoevoer en kweekapparatuur. Ook in de beveiliging van de panden (met name om te voorkomen dat de oogst geript wordt) wordt geld gestoken.

Vervolgens kan het kweekproces beginnen. De teelt begint met de toelevering van stekken. De aanlevering van stekken gebeurt door zogenoemde 'stekkenboeren' met tussenkomst van een growshop die de stekken 'onder de toonbank' verkoopt aan kwekers. Tijdens de teelt (een cyclus van een 8 tot 10 weken) en het knippen van de planten worden mensen ingezet. Soms zijn dit mensen uit het sociale netwerk van de misdaadondernemer, soms 'professionele' knipploegen. Het kweekafval kan door de misdaadondernemers zelf weggewerkt worden of worden ingeleverd bij growshops die dit soms gebruiken voor het bijmengen met het eindproduct, zodat het eindproduct in gewicht toeneemt (vergelijkbaar met versnijden).

Vervolgens wordt de hennep afgezet. Er komt veel tussenhandel voor in Nederland, waarbij partijen hennep worden opgekocht, tijdelijk opgeslagen en weer doorverkocht. Growshops spelen hier een belangrijke rol in.

De afzet van hennep gebeurt zowel in binnen als buitenland. De belangrijkste afnemers op de binnenlandse markt zijn de coffeeshops. Een kleiner deel van de hennep wordt verkocht via illegale verkooppunten. Op de export van hennep is weinig zicht. De kennis over exportstromen is grotendeels gebaseerd op CIE-informatie, op het aantreffen van vreemde valuta (vaak Britse ponden) of opgenomen communicatie tussen betrokkenen. Doordat jaarlijks toch enkele onderzoeken verricht worden naar de export van hennep, is het wel mogelijk een indruk te krijgen van dit onderdeel van het proces. Vermoedelijk is het merendeel van de hennep bestemd voor het buitenland. Dit is aannemelijk omdat de geschatte omvang van de productie van hennep in Nederland een stuk hoger is dan de geschatte consumptie. Daarnaast zijn de prijzen voor hennep hoger in het buitenland.

Op basis van in beslaggenomen hennep bestaat het beeld dat de export van hennep beperkt is tot Europa. Met name het Verenigd Koninkrijk en Duitsland zijn

veel voorkomende exportlanden. De export naar het Verenigd Koninkrijk onderscheidt zich doordat de partijen vaak groot van omvang zijn (enkele honderden kilo's per zending), beter afgeschermd zijn (beter verpakt en gebruik van dekladingen) en kenmerkt zich in veel gevallen -met name wanneer het gaat om export in containers- door polydrugs-transporten. Ook wordt gebruik gemaakt van bestaande transportstructuren. Er wordt onder andere veel hennep verstopt tussen bloemen die van de Nederlandse veilingen per vrachtwagen worden vervoerd. In dit geval wordt er vaak alleen hennep aangetroffen. De export naar Duitsland betreft vaak partijen van enkele tientallen kilo's met een frequentie van enkele transporten per week. Er wordt weinig moeite gedaan de hennep te verhullen; vaak wordt het vervoerd (in de achterbak van) personenauto's. Er wordt soms wel gebruik gemaakt van huurauto's (met Duitse kentekens), contra-voertuigen en koeriers om detectie te voorkomen en betrokkenheid van de misdaadondernemers af te schermen. De indruk bestaat dat misdaadondernemingen vaak al jaren (ongestoord) exporteren, waardoor de totale omvang van de export behoorlijk hoog kan zijn.

Veel regio's hebben wel geïnvesteerd op de financiële kant van de hennep-handel. Vaak is een Strafrechtelijk Financieel Onderzoek (SFO) ingesteld en is onderzocht op welke manier de opbrengst is witgewassen. Hierbij zijn verschillende financieel facilitators betrokken. Schattingen van het wederrechtelijk verkregen voordeel betreffen vaak enkele miljoenen op jaarbasis. Wanneer is geëxtrapoleerd, komt men uit op tientallen miljoenen. De misdaadondernemers geven hun geld uit aan luxe goederen en vastgoed. Velen bezitten vastgoed in Nederland en Spanje.

Een bijzonder fenomeen in de georganiseerde hennep-teelt is het rippen van oogsten. Wanneer de planten (bijna) volgroeid zijn, is er een kans dat zij uit de kwekerij geroofd worden door 'rippers'. Er wordt dan ook veel geïnvesteerd in de afscherming en beveiliging van kwekerijen.

De tweede onderzoeksvraag, die is behandeld in hoofdstuk 4, is hoe de markt zich in 2007 en 2008 heeft ontwikkeld in termen van aard, omvang en omgevingskenmerken.

In Nederland wordt meer hennep dan hasj gebruikt. Hennep is populairder dan haar buitenlandse evenknie marihuana. Er is een raming gemaakt van de omvang van de georganiseerde hennep-teelt in termen van productie, consumptie en export. De omvang van de productie wordt geschat tussen de 192 tot 500 ton. In Nederland wordt naar schatting tussen de 19 en 41 ton hennep geconsumeerd. Wanneer er vanuit wordt gegaan dat de overige productie wordt

geëxporteerd, zou de export tussen de 80% tot 90% van de totale productie bedragen. Hiermee wordt naar schatting jaarlijks een miljard euro verdiend.

Vervolgens is de spreiding van henneplocaties, voor zover bekend, in beeld gebracht. Volgens de cijfers die door de regio's zijn bijgehouden, worden de meeste kwekerijen in het zuiden van het land ontdekt. Hieruit kan niet zonder meer worden geconcludeerd dat in het zuiden van Nederland meer hennep wordt gekweekt. Het is mogelijk dat het grotere aantal ontdekte kwekerijen in het zuiden een betere registratie of meer vrijgemaakte politiecapaciteit weerspiegelt. Coffeeshops komen voornamelijk voor in grensgebieden en grote steden.

In dit hoofdstuk is vervolgens een indruk gegeven van de kosten, prijzen en omzet die gepaard gaan met de verschillende stappen in het logistieke proces.

Tot slot blijkt dat misdaadondernemers in de hennepteelt meestal niet onder de aandacht van politie en justitie kwamen door de ontdekking van hun kwekerijen. Wanneer een kwekerij wordt ontmanteld wordt zeer zelden onderzoek gedaan naar de criminele organisatie achter de hennepteelt. De meeste misdaadondernemers die voorkwamen in onderzoeken kwamen door CIE informatie in het zicht, anderen zijn al jaren bekenden van de politie en hebben al een lange carrière in de hennepteelt. Tot nu toe werd op hen geen tactisch onderzoek gestart, omdat hennep geen prioriteit was.

In hoofdstuk vijf is beschreven welke natuurlijke- en rechtspersonen actief waren in de georganiseerde hennepteelt in 2007 en 2008.

De meeste verdachten in de georganiseerde hennepteelt zijn Nederlandse mannen van middelbare leeftijd. Opvallend is dat er weinig verdachten met een niet-Nederlandse nationaliteit bij de hennepteelt betrokken lijken te zijn. Het lijkt een Nederlandse aangelegenheid. Een groot deel van de verdachten is afkomstig uit een woonwagencamp. In de regionale onderzoeken komen enkele familienamen voor die bij de DNR reeds bekend staan als families met een geschiedenis in de georganiseerde misdaad. Ondanks dat de georganiseerde hennepteelt tot op heden geen aandachtsgebied was van de DNR, zullen de misdaadondernemers niet altijd onbekenden zijn.

Opvallend is dat in diverse EU-lidstaten Zuidoost-Aziatische misdaadondernemingen een sterke positie hebben op de hennepmarkt. In Nederland is weinig zicht op dit fenomeen. De eerste indruk is dat er in Nederland nauwelijks Vietnamezen voorkomen in de georganiseerde hennepteelt. Dit zou kunnen komen doordat de Nederlandse markt goed georganiseerd is en geen ruimte laat voor

nieuwe spelers op de markt. Het kan echter ook zijn dat Zuidoost-Aziatische misdaadondernemers tot op heden buiten beeld van de politie zijn gebleven.

Ook is onderzocht of de misdaadondernemers specialisten in de hennepcultuur zijn of generalisten. Duidelijk is dat de meesten al enige tijd actief zijn in de drugshandel. In de meeste gevallen gaat het om softdrugs-antecedenten, maar soms ook om harddrugs-antecedenten. Mogelijk heeft een aantal misdaadondernemers zich gespecialiseerd in de hennepcultuur omdat dit relatief veel oplevert, terwijl de pakkans klein is en de straffen laag. Volgens Spapens hebben met name producerende misdaadondernemingen een geschiedenis in de hennepcultuur. Misdaadondernemingen die zich toeleggen op de handel zijn vaker generalisten. De handel in hennep geeft meer status dan de productie ervan.

Binnen de georganiseerde hennepcultuur kunnen verschillende rollen worden aangeduid. De belangrijkste rollen zijn die van financier, organisator, hulpkracht en dienstverlener.

De rol van financiers zal niet veel afwijken van die van financiers bij andere vormen van georganiseerde misdaad. Zij staan doorgaans verder af van het logistieke proces dan andere betrokkenen, tenzij hun rol samenvalt met die van organisator.

Organisatoren houden overzicht en controle over de activiteiten in de verschillende fasen van het logistieke proces. In één misdaadonderneming zijn vaak meerdere organisatoren actief die verschillende takken van de hennepcultuur aansturen. Soms staan de organisatoren op gelijke voet, maar soms is er sprake van hiërarchische verhoudingen. Soms komt deze verhouding voort uit familie-relaties of uit de financiële positie van de betrokkenen. Wanneer dit het geval is, is meestal één organisator eindverantwoordelijk voor verschillende onderdelen (kweek, handel, financiën en soms geweld). Het komt ook voor dat verschillende organisatoren ieder verantwoordelijk zijn voor een eigen tak; de exploitatie van kwekerijen, handel en transport en het dagelijks beheer van de growshop. Deze laatste rol komt uiteraard alleen voor wanneer growshops zijn betrokken bij de organisatie en is vaak ondergeschikt aan de andere rollen van organisatorische aard.

Dienstverleners zijn onder te verdelen in facilitators en bruggenbouwers. Belangrijke facilitators in de hennepcultuur zijn stekkenboeren en elektriciens (al dan niet in dienst van een energimaatschappij). Hun activiteiten vergen specifieke kennis en soms middelen die voor anderen niet makkelijk te verkrijgen zijn. Financieel facilitators zijn daarnaast nodig om de opbrengsten uit de illegale activiteiten

wit te wassen. Daarnaast kunnen growshops en sommige transportbedrijven als faciliterende rechtspersonen worden aangemerkt.

Er worden verder allerhande hulpkrachten ingezet in de kweek, verwerking en het transport. Niet alleen tussen de organisatoren is er soms sprake van een hiërarchische verhouding. Ook naar de hulpkrachten is er meestal sprake van een hiërarchische opstelling. Zij moeten verantwoording afleggen aan de organisatoren.

Ook is onderzocht welke rechtspersonen naar voren komen in onderzoeken naar de georganiseerde hennepcultuur. Een aantal rechtspersonen wordt vaak betrokken bij de georganiseerde misdaad. Sommige rechtspersonen zijn specifiek gericht op de hennepbranche, zoals coffeeshops, growshops en de zadenhandel. Zij worden aangeduid als specialisten. Van deze specialisten lijken growshops de meest dominante positie in de georganiseerde hennepcultuur in te nemen. In de growshop komen vraag en aanbod bijeen. Er wordt professioneel advies gegeven en er worden kweekbenodigdheden verkocht. Voor sommige misdaadondernemingen lijkt de verkoop van kweekmaterialen echter een ondergeschikte rol te hebben. De shops vormen dan een legale façade voor een illegale onderneming. In deze growshops vindt vaak ook de handel in stekken en/of het eindproduct plaats. Growshops spelen voorts een belangrijke rol in de tussenhandel. Vanuit de growshop worden kleinere partijen opgekocht, gebundeld en doorverkocht. Gesprekken over prijzen en hoeveelheden met afnemers worden vaak gevoerd in de growshops zelf. Ook dienen ze soms als stash voor de hennep.

Andere bedrijven worden gebruikt in de hennepcultuur; soms met medeweten van (werknemers van) het bedrijf, soms onbewust. Dit betreft met name bedrijven in de transportsector, vastgoedsector en energiebedrijven. Daarnaast worden dekmantelbedrijven gebruikt binnen de hennepcultuur. Dit zijn rechtspersonen die zijn opgericht om de hennepcultuur te faciliteren.

In hoofdstuk zes is beschreven welke schade de georganiseerde hennepcultuur (direct en indirect) veroorzaakt. De directe schade wordt veroorzaakt door het ombouwen van panden tot kwekerijen, branden en lekkage die worden veroorzaakt door slecht aangelegde elektriciteits- en watervoorzieningen. Daarnaast ontstaat er, doordat de opbrengsten grotendeels worden witgewassen, integriteitschade aan het financiële stelsel. Er is beperkt sprake van indirecte schade. Het consumeren van cannabis is relatief onschuldig. Schadelijke gevolgen op de fysieke gezondheid op lange termijn zijn niet vastgesteld. Wel zijn er enkele verbanden gelegd tussen cannabisgebruik en psychische problematiek.

Geestelijke verslaving aan cannabis komt soms voor bij zeer frequent gebruik. Afkickverschijnselen zijn vergelijkbaar met de verschijnselen die optreden bij het stoppen met roken. Hiernaast kan imagoschade als gevolg van zowel binnenlandse verkoop als export ten aanzien van het buitenland genoemd worden. Tot slot is het geweld dat gepaard gaat met de hennepsteelt met name zorgwekkend wanneer dit op grote schaal plaatsvindt en toe blijft nemen.

Tot slot zijn in hoofdstuk zeven enkele verwachtingen voor de toekomst beschreven. Er zijn verschillende verschuivingen waargenomen met betrekking tot kweeklocaties, namelijk:

- van huur- naar koopwoningen
- toename van kwekerijen in het buitengebied en in bedrijfspanden
- schaalvergroting
- verplaatsing kwekerijen naar het buitenland

Daarnaast lijkt het geweld in de hennepsteelt toe te nemen, met name het aantal gewelddadige rips. Ook opvallend is dat steeds vaker door Nederlandse misdaadondernemers in het buitenland gekweekt wordt, met als (onbedoeld) effect dat de kennis wordt verspreid naar deze landen. Door verspreiding van kennis en nieuwe technologieën kunnen de buitenlandse hennepmarkten zich als concurrenten ontwikkelen, waardoor de export op termijn kan afnemen.

Growshops, die een dominante positie innemen binnen de georganiseerde hennepsteelt worden door op handen zijnde ontwikkelingen waarschijnlijk verboden. Het faciliteren van de hennepsteelt wordt vermoedelijk in brede zin opgenomen in het Wetboek van Strafrecht. Dit betekent dat de hennephandel nog beter afgeschermd zal moeten worden en de drempel om een kwekerij op te zetten mogelijk groter zal worden.

Doordat hennep als landelijke prioriteit is benoemd en actief aandacht wordt besteed aan het doorbreken van het 'normaliseringsproces' door het Programma Aanpak Georganiseerde Hennepsteelt, zal de georganiseerde hennepsteelt een negatiever imago krijgen. Dit kan tot gevolg hebben dat er meer onderzoek komt naar dit fenomeen, de informatiepositie verbetert en de opgelegde straffen hoger worden. De straffen die nu worden opgelegd zijn vaak (veel) lager dan de maximumstraf.

1

Probleemstelling en aanpak

1.1 Inleiding

Hennepsteelt is geen nieuw verschijnsel in Nederland. Al decennialang staat Nederland bekend om de goede kwaliteit van haar eigen 'Nederwiet'. Het Nederlandse gedoogbeleid ten aanzien van het bezit en de verkoop van hennep wordt wereldwijd bediscussieerd. Nederland heeft een imago van liberale en tolerante staat of van een Sodom en Gomorra, afhankelijk van het perspectief van de observant. Het gedoogbeleid is sinds 1995 van kracht. Een van de doelstellingen is het voorkomen van inmenging van de georganiseerde misdaad in de hennepsteelt en handel. Steeds vaker gaan er echter geluiden op dat het beleid op dit punt gefaald heeft. In 2002 en 2003 verschenen enkele wetenschappelijke studies waaruit bleek dat de georganiseerde misdaad wel degelijk op grote schaal betrokken was bij de hennepsteelt. Als reactie hierop verschijnt in 2004 de 'cannabisbrief' waarin de Ministeries van Justitie, BZK en VWS een pakket van maatregelen aankondigt. Eén van de maatregelen betreft een voorstel om de 'bedrijfsmatige hennepsteelt' terug te dringen op strafrechtelijk en bestuursrechtelijk niveau. Uit onderzoek van Spapens (2007)¹ blijkt dat de georganiseerde misdaad nog altijd op grote schaal betrokken is bij de hennepsteelt. De Raad van Hoofdcommissarissen (RvH) spreekt in 2009 als een van de velen haar zorgen uit over dit probleem: *"De tijd dat er slechts sprake was van hennepsteelt voor 'eigen gebruik' is vrijwel voorbij. De huidige hennepsteelt wordt gedomineerd door criminele organisaties die geweld en uitbuiting niet schuwen"* (RvH, juni 2009).

Uit het meest recente Nationaal Dreigingsbeeld, dat in 2008 verscheen, blijkt dat de cannabissector een dusdanig ernstige dreiging voor de samenleving vormt dat in de opsporing en vervolging ervan meer geïnvesteerd moet worden. In de deelrapportage 'Het groene goud' (KLPD, 2009) wordt gesproken over *'een niet te onderschatten illegale bedrijfstak' en van een 'steeds verdergaande professionalisering'* van de hennepsteelt. Eén van de adviezen die uit het onderzoek naar voren komt is dat de cannabissector op groothandelniveau aan-

¹ Spapens et al beschreven in 2007 hun onderzoeksresultaten in het rapport 'Wereld achter de wietteelt'; een studie die werd uitgevoerd om inzicht te krijgen in de 'wereld achter de wietteelt' in Zuid-Nederland. De opdracht tot dit onderzoek was afkomstig van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie. Het project is ingekaderd binnen het beleid met betrekking tot de bredere aanpak van de georganiseerde bedrijfsmatige hennepsteelt, die in 2004 door de regering werd aangekondigd in de zogeheten 'Cannabisbrief'.

gepakt moet worden, omdat op dit niveau de zware georganiseerde misdaad actief zou zijn. De georganiseerde hennepeteelt is in 2009 dan ook benoemd als nieuw aandachtsgebied voor de Dienst Nationale Recherche (DNR).

De criminaliteitsbeeldanalyse (CBA) 'Georganiseerde hennepeteelt' is een deelrapport in een reeks CBA's over alle aandachtsgebieden van de DNR en vormt een ondersteunend en adviserend document voor opsporingsinstanties in het algemeen en de DNR in het bijzonder. Het is de eerste CBA op dit aandachtsgebied die de DNR heeft uitgebracht en vormt de basis voor de strategie van de aanpak van georganiseerde hennepeteelt, die wordt vormgegeven door het Landelijk Parket (LP) en de DNR. Vanwege de latere verschijning van deze CBA dan aanvankelijk gepland, is eind 2009 een quickscan opgesteld. Daarmee zijn prioriteiten binnen de georganiseerde hennepeteelt voor de DNR benoemd en uitgewerkt tot een voorlopige strategie. Aan de hand van deze CBA kan worden getoetst of het voorlopige strategiedocument kan worden gehandhaafd of moet worden bijgesteld of aangevuld.

1.2 Doelstelling en vraagstelling

De CBA's van de DNR moeten per aandachtsgebied aan het bevoegd gezag een zodanig inzicht geven in de misdaad dat het in staat is keuzes te maken in de bestrijding er van. Uit de CBA's moeten bij voorkeur opsporingsrichtingen kunnen worden afgeleid. Vertaald naar het aandachtsgebied georganiseerde hennepeteelt luidt de specifieke doelstelling:

Het aan het bevoegd gezag geven van een zodanig inzicht in de georganiseerde hennepeteelt dat het in staat is keuzes te maken in de bestrijding van deze misdaad.

De doelstelling kent twee aspecten. De CBA beoogt ten eerste strategisch inzicht te geven in de georganiseerde hennepeteelt. Zij geeft inzicht in de zwakke plekken en kwetsbaarheden in de marktstructuur en de organisatie van misdaad op de hennepmarkt. Deze inzichten worden gegeven aan de hand van antwoorden op onderzoeksvraag één en twee en kunnen aanknopingspunten bieden voor strategisch beleid. Ten tweede beoogt de CBA bij te dragen aan het stellen van landelijke prioriteiten. Deze hangen samen met de ernst en schade die met de georganiseerde hennepeteelt gepaard gaan en met de verwachte ontwikkelingen op het gebied van deze misdaad. Deze inzichten komen voort uit beantwoording van vraag drie en vier. Uit deze doelstelling kan de volgende onderzoeksvraag worden afgeleid:

Ten aanzien van welke aspecten kunnen politie en justitie de georganiseerde hennepcultuur verhoudingsgewijs effectief bestrijden, welke schade brengt de georganiseerde hennepcultuur met zich mee en hoe zal deze zich naar verwachting ontwikkelen?

1.3 Onderzoeksvragen

De centrale onderzoeksvraag wordt beantwoord aan de hand van vijf onderzoeksvragen:

1. Op welke wijze oefenden misdaadondernemers die actief zijn in de georganiseerde hennepcultuur in 2007 en 2008 hun bedrijf uit?
2. Hoe heeft de hennepmarkt zich in 2007 en 2008 ontwikkeld in termen van aard, omvang en omgevingskenmerken?
3. Wat voor natuurlijke- en rechtspersonen waren in 2007 en 2008 actief in de georganiseerde hennepcultuur?
4. Wat is de schade die de georganiseerde hennepcultuur in de jaren 2007 en 2008 heeft toegebracht aan de Nederlandse samenleving?
5. Wat zijn de verwachtingen voor de nabije toekomst met betrekking tot de georganiseerde hennepcultuur?

Onderzoeksvraag 1

Op welke wijze oefenden misdaadondernemers die actief zijn in de georganiseerde hennepcultuur hun bedrijf uit?

Aan de hand van de eerste onderzoeksvraag wordt beschreven hoe het totale logistieke proces van de georganiseerde hennepcultuur, handel en afzet er uitziet. Onderzocht wordt op welke manier misdaadondernemers hun bedrijf uitoefenen, welke rol geweld hierin speelt, op welke manier zij hun activiteiten afschermen en wanneer zij hierin falen.

Onderzoeksvraag 2

Hoe heeft de hennepmarkt zich in 2007 en 2008 ontwikkeld in termen van aard, omvang en omgevingskenmerken?

De tweede onderzoeksvraag is gericht op kenmerken van de hennepmarkt; hoe ziet deze markt er uit in termen van aard, omvang en geografische spreiding? Daarnaast wordt een beeld geschetst van de kosten, prijzen en opbrengsten op de hennepmarkt.

Onderzoeksvraag 3

Wat voor natuurlijke- en rechtspersonen waren in 2007 en 2008 actief in de georganiseerde hennepcultuur?

Het antwoord op deze onderzoeksvraag geeft inzicht in wat voor natuurlijke personen en rechtspersonen actief waren in de georganiseerde hennepcultuur in 2007 en 2008. Welke eigenschappen hadden zij en in welke rol waren zij actief? Daarnaast worden uitspraken over eigenschappen van misdaadondernemingen en het gehele handelsnetwerk gedaan voor zover dit mogelijk is.

Onderzoeksvraag 4

Wat is de schade die de georganiseerde hennepcultuur in de jaren 2007 en 2008 heeft toegebracht aan de Nederlandse samenleving?

Het antwoord op deze onderzoeksvraag wordt uitgewerkt op twee manieren. Ten eerste wordt onderzocht welke directe en indirecte schadelijke effecten georganiseerde hennepcultuur heeft toegebracht aan personen, branches en de samenleving als geheel. Ten tweede wordt beschreven wat de ernst van deze gevolgen was in termen van reikwijdte en omvang.

Onderzoeksvraag 5

Wat zijn de verwachtingen voor de nabije toekomst met betrekking tot de georganiseerde hennepcultuur?

Deze laatste onderzoeksvraag richt zich op de verwachtingen voor de nabije toekomst op de markt van de georganiseerde hennepcultuur. Op basis van trends en actuele ontwikkelingen wordt gepoogd uitspraken te doen omtrent toekomstige ontwikkelingen met betrekking tot werkwijze, betrokken personen en organisaties en de schade die dit met zich meebrengt.

1.4 Afbakening en definities

Afbakening en definitie van georganiseerde hennepcultuur

Hennepproducten zijn afkomstig van een plant met de Latijnse naam Cannabis Sativa, kortweg cannabis. Hennep is de Nederlandse aanduiding voor cannabis. Met hennep wordt zowel de hennepplant als het eindproduct 'wiet' (gedroogde hennep toppen) bedoeld. Het eindproduct hasj, dat wordt vervaardigd uit de hars van de hennepplant, valt niet onder deze noemer. Cannabis die buiten Nederland wordt gekweekt wordt aangeduid met marihuana. Wanneer onbekend is of hennep of marihuana wordt bedoeld, wordt in dit rapport gesproken over cannabis.

Uit het Nationaal Dreigingsbeeld (KLPD/IPOL, 2008) is gebleken dat de productie en verkoop van in Nederland geproduceerde hasj en hasjolie te verwaarlozen is. De afzet en doorvoer van hasj vallen dan ook buiten het aandachtsgebied. Omdat de focus ligt op Nederlandse henneproducten vallen ook geïmporteerde marihuana en hasj buiten het aandachtsgebied. Ook geïmporteerde marihuana valt buiten het aandachtsgebied. Dit heeft er toe geleid dat het aandachtsgebied (en hiermee de CBA) voor de Dienst Nationale Recherche (DNR) werd beperkt tot de productie en afzet van in Nederland geproduceerde cannabis, kortweg 'hennep' genoemd.

De georganiseerde hennepeteelt wordt in het strategiedocument van de DNR als volgt gedefinieerd: *'het totale bedrijfsproces rondom de grootschalige georganiseerde productie, distributie en handel van in Nederland geteelde hennep door criminele samenwerkingsverbanden die voldoen aan de level 3+ criteria'*. De 'georganiseerde hennepeteelt' beslaat dus niet alleen de teelt, maar alle fases van het logistieke proces. Deze definitie roept enkele vragen op (KLPD/DNR, 2009, p.2).

De term 'grootschalig' wordt verder niet geëxpliciteerd. Criteria op basis waarvan *grootschalige georganiseerde* hennepeteelt kan worden onderscheiden van overige hennepeteelt ontbreken. In de Aanwijzing Opiumwet wordt 'bedrijfsmatige teelt' gedefinieerd als de productie van meer dan 5 planten. Bij deze hoeveelheid wordt overgegaan tot vervolging². Daarnaast zijn er aanvullende indicatoren die duiden op een bepaalde mate van professionaliteit. Inmiddels zijn de meeste kwekerijen vrij professioneel ingericht, waardoor deze definitie in de praktijk maar weinig uitsluit. Daarnaast kan een afbakening naar het aantal planten problemen opleveren. De exploitatie van een groot aantal kleine kwekerijen kan alsnog een grote hoeveelheid eindproduct opleveren. Dit geldt zeker voor buitenteelt, waar een klein aantal planten een grote hoeveelheid hennep oplevert. Daarnaast worden soms kwekerijen aangetroffen waar net geoogst is. Omdat er geen planten meer in staan, zouden deze niet meegerekend kunnen worden. Als er toch een grens getrokken moet worden, kan deze het best berekend worden vanuit het aantal kwekerijen. De grootschaligheid hangt samen met de mate van organisatie. Hoe meer kwekerijen geëxploiteerd worden, hoe meer organisatie hiervoor vereist is. In deze CBA wordt onder grootschalige teelt verstaan: de exploitatie van minimaal 10 kwekerijen³. Bij een exploitatie van 10 kwekerijen moeten er 40 tot 50 oogsten per jaar georganiseerd kunnen worden.

² In het kader van het gedoogbeleid is de teelt tot vijf planten wel strafbaar, maar wordt in beginsel niet vervolgd.

³ Tot deze afbakening is gekomen in overleg met het Programma Aanpak Georganiseerde Hennepeteelt.

Dit vereist veel ruimte, mankracht, materiaal, afscherming en organisatie. Het blijft echter een arbitraire beslissing en moet dan ook gezien worden als richtlijn, niet als ondergrens. Bovendien zullen tijdens het opsporingsonderzoek (zeker tijdens de fase van preweeg en projectvoorbereiding) niet altijd alle kwekerijen die de onderneming exploiteert in beeld komen.

Ook een definitie van 'georganiseerd' ontbreekt in de beschrijving van het aandachtsgebied. Volgens het door het KLPD opgestelde begrippenkader wordt onder georganiseerde misdaad verstaan: "*criminele groepen die zich inlaten met illegale handel*" (KLPD/DNR, 2005, p. 15). Vertaald naar de georganiseerde hennepcultuur betreft dit criminele groepen die zich bezighouden met de hennephandel. Deze definitie is vrij breed. Om de aandachtsgebieden van de DNR af te bakenen zijn enkele algemene criteria opgesteld. Deze worden level 3 of level 3(+) criteria genoemd. Level 3 is de officiële vastgestelde grens voor LP en DNR-waardige zaken. Uitgaande van de level 3 criteria zou een gemiddelde exploitant, werkzaam in de grensstreek en met contacten in België echter al onder het aandachtsgebied van de DNR kunnen vallen. Om dit te voorkomen, wordt gewerkt met zogenoemde level 3+ criteria. Een onderzoek op Level 3+ niveau betreft een samenstelling van meer dan twee personen (CSV), waarvan tenminste één gekenmerkt kan worden als misdaadondernemer of financier;

1. Die structureel internationaal actief is op de markt van de georganiseerde hennepcultuur;
2. Die (vanuit nationaal perspectief) structureel een cruciale of dominante positie inneemt op tenminste één onderdeel van het criminele proces;
3. Die (via anderen) structureel goederen-, geld- en informatiestromen en reizen ontmoetingsgedrag afschermt;
4. Die aantoonbaar wijdverbreide landelijke contacten heeft in het criminele circuit;
5. Die structureel beschikt over een internationaal netwerk van andere misdaadondernemers en/of financiers;
6. Die structureel en op basis van gelijkwaardigheid zaken doet met andere misdaadondernemers en/of financiers;
7. Die geen verantwoording hoeft af te dragen aan een hogere hiërarchische laag;
8. Waarvan uit politie-informatie blijkt dat die ontzag inboezemt en aanzien heeft door zijn/haar reputatie (van succes, afschermingtactieken, gewelddadigheid en/of bruikbare contacten) en dus een ogenschijnlijk onaantastbare status bezit.

In het strategiedocument wordt daarnaast een geografische afbakening gemaakt. Onder 'in Nederland geteelde hennep' valt ook de teelt over de grens, omdat dit ook behoort tot de 'onder Nederlandse regie staande productie-infrastructuur' (KLPD, 2009, p.2). Momenteel worden met name grensstreken in België en Duitsland gebruikt om de Nederlandse productie uit te breiden, maar

het is aannemelijk dat (in de toekomst) in meerdere landen wordt gekweekt. De nationaliteit van de 'regie' (waaronder de misdaadorganisatoren kunnen worden verstaan) bepaalt dus of het gaat om hennep of de buitenlandse variant marihuana. De herkomst van de hennep zou ook op basis van andere criteria bepaald kunnen worden, bijvoorbeeld aan de hand van de hoogte van het THC-gehalte of de herkomst van de stekken, zaden of het kweekmateriaal die op hun beurt het THC-gehalte beïnvloeden.

Definities van betrokkenen

Naar de betrokken individuen en groepen die zich bezighouden met de georganiseerde hennepcultuur wordt verwezen als misdaadondernemers en criminele samenwerkingsverbanden of misdaadondernemingen. Onder een misdaadondernemer wordt verstaan: *"een individu dat op een illegale markt goederen of diensten koopt met het oogmerk deze, al dan niet na omzetting in een halffabrikaat of eindproduct, te verkopen"*. Onder een misdaadonderneming wordt verstaan *"de verdachtencombinatie die als partij op een illegale markt goederen of diensten koopt met het oogmerk deze, al dan niet na omzetting in een halffabrikaat of eindproduct, te verkopen"*. In het geval van georganiseerde hennepcultuur kan de productie hier aan worden toegevoegd. Van een crimineel samenwerkingsverband (CSV) wordt gesproken *indien twee of meer personen betrokken zijn bij een misdrijf* (KLPD, 2005, p. 12-16). Een CSV kan dus betrokken zijn bij alle vormen van misdrijven, terwijl misdaadondernemingen zich specifiek richten op de illegale markt. In deze CBA wordt dan ook verwezen naar misdaadondernemingen, tenzij het specifiek om CSV's gaat.

Afbakening van de onderzoeksperiode

De onderzoeksperiode loopt van 1 januari 2007 tot en met 31 december 2008. Dit betekent dat uit opsporingsonderzoeken worden geput die zijn afgesloten binnen deze periode. Informatie uit onderzoeken die buiten deze periode zijn afgesloten wordt meegenomen wanneer dit relevante en actuele inzichten biedt.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de gehanteerde onderzoeksmethoden beschreven. Daarna wordt in hoofdstuk 3 een inleiding gegeven van de hennepcultuur en worden alle fases van het logistieke proces beschreven. In hoofdstuk 4 komen vervolgens verschillende facetten van de hennepmarkt aan bod, zoals de aard, omvang en spreiding van de markt en de kosten en opbrengsten die hiermee gepaard gaan. In hoofdstuk 5 staan misdaadondernemers en hun ondernemingen centraal. De kenmerken van betrokkenen worden beschreven, evenals de

relaties onderling. Hierna volgt een beschrijving van de schade die voortkomt uit de georganiseerde hennepcultuur in hoofdstuk 6. Er wordt onderscheid gemaakt in directe en indirecte schade. In hoofdstuk 7 worden op basis van de huidige situatie, trends en (geplande) maatregelen de toekomstige verwachtingen beschreven. Tot slot volgt in hoofdstuk 8 de conclusie.

In dit rapport zijn de namen van verdachten gefingeerd. Naar de gebruikte cases (zie hoofdstuk 2) wordt verwezen met casenummers 1 tot en met 18.

2

Bespreking van de onderzoeksmethoden

Hennep is van oudsher een belangrijk onderdeel van de Nederlandse drugsmarkt en er zijn al jarenlang diverse misdaadondernemers die zich hier op toeleggen. Ook de DNR stuitte in haar onderzoeken van vóór 2009 al regelmatig op hennep. Soms betrof dit verdachten die zich op internationaal niveau bezighielden met de handel in allerlei soorten verdovende middelen, waaronder hennep. Maar ook werden regelmatig kleine hoeveelheden hennep of kleine kwekerijen aangetroffen bij verschillende leden van een misdaadonderneming. Omdat hennep geen aandachtsgebied was, werd deze informatie tot 2009 echter niet apart geregistreerd. Ook werd tot 2009 tijdens tactische onderzoeken niet gericht op het onderwerp geïnvesteerd. Hierdoor bleef de informatiepositie van de DNR op georganiseerde hennepcultuur tot 2009 zeer beperkt. Ook op landelijk niveau is de informatie versnipperd en ontbreekt een overzicht van alle tactische onderzoeken naar georganiseerde hennepcultuur.

Om toch een beeld te schetsen van de georganiseerde hennepcultuur is op verschillende manieren informatie verzameld.

Allereerst zijn rapporten en andere documenten van Nederlandse en buitenlandse overheidsinstanties en internationale organisaties, artikelen uit binnen- en buitenlandse kranten en wetenschappelijke publicaties verzameld op het gebied van hennepcultuur. Vervolgens is een aantal afgesloten opsporingsonderzoeken naar de georganiseerde hennepcultuur verzameld. Met de betrokken rechercheurs zijn interviews gehouden en er is dossierinformatie bestudeerd. Daarnaast zijn aanvullende interviews gehouden met experts uit het werkveld van zowel Nederland als andere landen.

Selectie van de onderzoeken

Bij het selecteren van de onderzoeken is rekening gehouden met het level 3+ criterium. Het was echter niet altijd vooraf duidelijk of het onderzoek voldeed aan alle criteria. Achteraf kon worden vastgesteld dat de misdaadondernemingen die voorkwamen in de onderzoeken minimaal voldeden aan de level 3 criteria en in de meeste gevallen ook aan de bijkomende 3+criteria. Er wordt dan ook verwezen naar de misdaadondernemingen in de bestudeerde onderzoeken als level 3(+) misdaadondernemingen. Geprobeerd is zo veel mogelijk onderzoeken te verzamelen waarin de export van hennep naar voren kwam, omdat dit als witte vlek werd benoemd in de quick-scan. Omdat de DNR wil investeren in financieel facilitators is daarnaast veel aandacht besteed aan de financiële aspecten binnen de onderzoeken.

Eerst is onderzocht welke informatie over de georganiseerde hennepcultuur verzameld kon worden aan de hand van opsporingsonderzoeken van de DNR. Hieruit bleek dat in 7 onderzoeken van de DNR hennepcultuur voorkwam. Van deze onderzoeken waren 6 gericht op de productie van en handel in synthetische drugs. Op deze onderzoeken zijn analyses verricht. In de meeste gevallen leek hennep slechts een kleine rol te spelen, maar omdat niet is geïnvesteerd op hennep kan dit ook een vertekend beeld geven. Naar deze onderzoeken wordt verwezen met gefingeerde namen die ook in andere CBA's worden gebruikt zodat de verbanden zichtbaar blijven.

In het zevende onderzoek, waarin een hasjhandelaar centraal stond, speelde hennep een dusdanig grote rol in de criminele activiteiten van de verdachte dat het tactisch onderzoek grotendeels hier op gericht was. Dit onderzoek is als casus meegenomen in de CBA-analyse.

Vervolgens is informatie opgevraagd bij Ipol. Ipol beschikt over de CSV-manager; een applicatie waarin informatie wordt opgeslagen omtrent CSV's die zijn beschreven door de regio's, bovenregionale researchteams, BOD-en en het KLPD. Op basis van de CSV-manager zijn 352 CSV's beschreven die in het jaar 2008 actief waren en voldeden aan de elf EU-criteria voor georganiseerde criminaliteit. Uit analyse van Ipol kwamen 120 actieve CSV's naar voren die zich bezighielden met hennep. Slechts 17 hiervan zouden voldoen aan de level 3(+) criteria en zijn daarmee geschikt voor de analyse.

De CSV-beschrijvingen zouden het meest complete en adequate beeld moeten schetsen van de betrokkenen en de werkwijzen binnen de georganiseerde hennepcultuur. In de praktijk blijkt echter dat dit beeld volledig noch adequaat is. De beschrijving is vaak onvolledig en kenmerkt zich door grote verschillen tussen regio's. Sommige regio's leveren zelfs helemaal niets aan. Veel regio's kampen met capaciteitsproblemen waardoor vaak niet doorgerechercheerd wordt naar de top. Mogelijk zullen daardoor veel CSV beschrijvingen niet aan de level 3(+) criteria voldoen.

Aan de hand van de door Ipol verstrekte contactpersonen is navraag gedaan bij de regio's. Hier deden zich de volgende problemen voor:

- Op de door IPOL aangeleverde CSV's die zich bezighouden met hennep (N=17) heeft (nog) niet altijd een tactisch onderzoek gedraaid. Sommige CSV's zijn alleen beschreven op ZwaCri niveau (grotendeels zachte CIE-info). Soms is er wel tactisch onderzoek verricht, maar niet op het aandachtsgebied hennep. In dat geval is er niet of nauwelijks iets bekend over hennepactiviteiten van dit CSV en is het onduidelijk welke rol hennep hierin speelde.

- Over sommige CSV's wordt door de regio's geen informatie verstrekt omdat hierdoor een afbreukrisico zou kunnen ontstaan, bijvoorbeeld omdat het onderzoek nog loopt.

Als gevolg hiervan konden veel van de 17 geselecteerde CSV's bij nader inzien niet geanalyseerd worden voor de CBA. Slechts twee onderzoeken konden gebruikt worden.

Op zoek naar aanvullende casuïstiek is contact gelegd met het Programma Aanpak Georganiseerde Hennepsteelt⁴. Ook zij beschikken niet over een overzicht van rechercheonderzoeken naar georganiseerde hennepsteelt.

Daarnaast zijn via via respondenten en deskundigen benaderd en op het gebied van georganiseerde hennepsteelt bevroegd. Met deze respondenten zijn interviews afgenomen. Deze methode bleek het meest vruchtbaar.

Tot slot zijn de meest recente regionale CBA's bestudeerd; hieruit zijn ook nog enkele geschikte onderzoeken naar voren gekomen.

Uiteindelijk hebben bovenstaande dataverzamelmethode in totaal 18 bruikbare onderzoeken naar georganiseerde hennepsteelt opgeleverd en één lopend onderzoek waaruit slechts enkele gegevens kunnen worden gebruikt. De casuïstiek geeft een globale indruk van de werkwijze van en de betrokkenen bij de georganiseerde hennepsteelt. Alle facetten van de georganiseerde hennepsteelt, van productie tot afzet zijn naar voren gekomen in de onderzoeken. Het is echter onbekend of er relevante onderzoeken buiten beeld zijn gebleven.

⁴ Naar aanleiding van de kabinetsnota "Veiligheid begint bij voorkomen" zijn binnen de politie drie versterkingsprogramma's ontwikkeld: Finec, Cybercrime en Intelligence. Binnen deze programma's staan enkele thema's centraal, waaronder georganiseerde hennepsteelt. Binnen het thema georganiseerde hennepsteelt is ook het Programma Aanpak Georganiseerde Hennepsteelt ontwikkeld door Politie en OM. Het programma kent een tweeledige doelstelling; 1. Het doorbreken van het normaliseringsproces omtrent het telen van hennep. 2. Het systematisch opsporen, bestrijden en reduceren van het fenomeen georganiseerde hennepsteelt en –handel in zijn totale aard en omvang.

3

De bedrijfsactiviteiten in de logistieke keten van georganiseerde hennep teelt

Onderzoeksvraag 1

Op welke wijze oefenden misdaadondernemers die actief zijn in de georganiseerde hennep teelt hun bedrijf uit?

- 3.1 Hennep teelt in het kort
- 3.2 Het logistieke proces in het kort
- 3.3 Productie
- 3.4 Opslag en tussenhandel
- 3.5 Afzet van het eindproduct in binnen- of buitenland
- 3.6 Aanwenden van de winst
- 3.7 Afscherming
- 3.8 Falen
- 3.9 Rol van geweld in de georganiseerde hennep teelt

3.1 Hennep teelt in het kort

3.1.1 Hennep producten

Volgens de van Dale is hennep 'één of meer eenjarige, netelachtige planten, waarvan men uit de stengels touwvezel en uit blad- en bloemdelen marihuana maakt'. De belangrijkste psychoactieve stof die de plant bevat is tetrahydrocannabinol (aangeduid met THC). Niet alle hennep bevat (veel) THC. Hennep die wordt gebruikt voor de vezelindustrie bevat geen of nauwelijks THC. De hoogste concentraties komen voor in de onbevruichte vrouwelijke bloemknoppen. Wanneer de vrouwelijke bloemtoppen worden gedroogd en verkruid, ontstaat marihuana, ook wel weed of wiet genoemd. De Nederlandse variant wordt Nederwiet genoemd. Hasj wordt verkregen uit hars van de bloemtoppen en andere delen van de plant en wordt vaak tot blokken of plakjes geperst. De Nederlandse variant wordt nederhasj genoemd (Trimbos, 2009). Via een speciale bewerking, waarbij plantdelen worden opgelost, gefilterd en ingedampt, kan hasjolie worden gemaakt. Hasjolie heeft doorgaans een veel hoger THC gehalte dan hasj.

3.1.2 De effecten van cannabisgebruik

Naar de effecten van cannabisgebruik is en wordt nog steeds onderzoek gedaan. De resultaten van deze onderzoeken zijn niet eenduidig. Uit onderzoek van Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) blijkt dat cannabis vergeleken met andere drugs weinig schade veroorzaakt. Zij onderzocht 19 soorten drugs op giftigheid, verslavingspotentie en sociale schade. Uit dit onderzoek blijkt dat vrijwel alle soorten harddrugs maar ook alcoholgebruik meer schade veroorzaken dan cannabis. Effecten van cannabisgebruik zijn een gevoel van ontspanning en blijdschap, een verstrekte sensorische waarneming en verhoogde sociale activiteit. De dosis THC die nodig is om 'high' te worden is 10 mg. Slechts een klein deel hiervan wordt in het bloed opgenomen en bereikt de hersenen. De acute toxiciteit van THC is laag, de effecten zijn van korte duur en verdwijnen weer geheel (RIVM, 2009). Er zijn geen sterfgevallen bekend binnen en buiten Nederland die direct zijn veroorzaakt door hennepgebruik.

Desondanks is de (on)schadelijkheid van cannabisgebruik voor de hersenen niet onomstotelijk vastgesteld. Uit onderzoek van het Universitair Medisch Centrum Utrecht bijvoorbeeld blijkt dat cannabisgebruik geen schadelijke effecten heeft op het korte en lange termijngeheugen. Het Trimbos Instituut haalt in de Nationale Drugs Monitor (2008) echter enkele onderzoeksresultaten aan waaruit zou blijken dat er mogelijk een relatie is tussen cannabisgebruik en psychische problemen. Zo zou er toenemend bewijs zijn dat cannabisgebruik het risico op een latere psychotische stoornis vergroot, met name wanneer het al op jonge leeftijd wordt gebruikt. Dit risico neemt toe met de frequentie van het gebruik. Het cannabisgebruik is mogelijk niet de primaire oorzaak, maar een katalysator.

Het hoge THC gehalte van hennep wordt door sommigen als gevaarlijk beschouwd. Of een hoog THC-gehalte leidt tot gezondheidsproblemen is niet duidelijk. Toxicatie kan volgens het RIVM met name optreden bij inhalatie van doseringen THC boven de 20 mg. De meest voorkomende reactie, die met name optreedt bij onervaren gebruikers, is een acute paniecreactie. *"Het verloop van de reactie is echter mild en van voorbijgaande aard"* (RIVM, 2009, p.35). Het gebruik van cannabis met een zeer hoog THC-gehalte (33 tot 70 mg THC per joint) leidt tot een daling van de hartslag en de bloeddruk en een afname van de cognitieve functies en motoriek. Dit betreft echter geen lange termijn, maar acute gevolgen, die voor gezonde personen niet tot complicaties leiden.

Ook over het verslavende effect van cannabis lopen de meningen en onderzoeksresultaten uiteen. Uit onderzoek van het RIVM (2009) blijkt dat herhaaldelijk cannabisgebruik kan leiden tot gewenning of tolerantie voor een groot

aantal fysiologische en gedragseffecten. Bij frequent (dagelijks) gebruik kan het leiden tot geestelijke afhankelijkheid. Stoppen met cannabisconsumptie kan na langdurig en frequent gebruik leiden tot onthoudingsverschijnselen in ernst vergelijkbaar met het stoppen met roken, maar minder ernstig dan het stoppen met alcohol of harddrugs.

In 2006 vroegen ruim 11.000 mensen hulp bij hun cannabisprobleem. Voor iets meer dan de helft van hen was cannabisgebruik het primaire probleem. De meeste van hen zijn mannen boven de 25 jaar (Nationale Drugs Monitor, 2008). Mensen die wegens cannabisproblemen hulp zoeken hebben echter vaak een dubbele diagnostiek; het is dan de vraag in hoeverre cannabisgebruik daadwerkelijk de oorzaak van de problemen is (NRC, juli 2009).

Tot slot wordt cannabis in verband gebracht met bepaalde ongewenste sociale en maatschappelijke gevolgen als slechte schoolprestaties en werkloosheid. Het is de vraag of dit een causaal verband is. Het is niet minder aannemelijk dat cannabisgebruik indirect effect heeft doordat gebruik (met name door jongeren) de kans vergroot dat men in sociale kringen terecht komt waarin goede schoolprestaties en succes niet hoog in het vaandel staan. Het verband tussen cannabisgebruik en onconventioneel gedrag kan ook spurieus zijn, wat wil zeggen dat beide door een gezamenlijke derde factor worden verklaard. De neiging naar onconventioneel gedrag verklaart dan zowel de slechte prestaties en het cannabisgebruik.

Ondanks dat er geen causaal verband is aangetoond tussen cannabisgebruik en gezondheidschade, meent commissie van de Donk, die de overheid adviseert over het drugsbeleid, dat er “voldoende aanwijzingen zijn voor dergelijke schadelijke effecten” en dat de “mogelijke ernst daarvan reden genoeg is om maatregelen te treffen” (Fijnaut et al. 2009, P.27-28)⁵. De ernst van de ‘mogelijke gevolgen’ lijkt dus zwaarder mee te wegen dat de kans dat deze gevolgen daadwerkelijk zullen optreden.

3.1.3 Strafbaarstelling

Zowel wiet als hasj worden beschouwd als softdrugs en zijn opgenomen in lijst 2 van de Opiumwet (OW). Omdat hasjolie vaak een veel hoger THC gehalte heeft

⁵ In het dit rapport geeft de Adviescommissie Drugsbeleid op verzoek van de ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een op recente onderzoeken gebaseerde diagnose en doet voorstellen voor verbetering van het beleid. Deze commissie is ingesteld door de ministers van VWS, Justitie en BZK om te bekijken op welke punten het drugsbeleid aanpassing verdient.

is het opgenomen in lijst 1 van de Opiumwet waarmee het wordt beschouwd als harddrug. Hasjolie wordt echter zelden in Nederland aangetroffen.

Volgens artikel 3 OW is het verboden om hennep

- a. binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen;
- b. te telen, te bereiden, te bewerken, te verwerken, te verkopen, af te leveren, te verstrekken of te vervoeren;
- c. aanwezig te hebben;
- d. te vervaardigen

Volgens artikel 11 OW zijn aan deze gedragingen de volgende straffen verbonden:

1. Hij die handelt in strijd met een in artikel 3 gegeven verbod, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste een maand of geldboete van de tweede categorie.
2. Hij die opzettelijk handelt in strijd met een in artikel 3 onder B, C of D, gegeven verbod, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie.
3. Hij die in de uitoefening van een beroep of bedrijf opzettelijk handelt in strijd met een in artikel 3, onder B, gegeven verbod, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vijfde categorie.
4. Hij die opzettelijk handelt in strijd met een in artikel 3 onder A, gegeven verbod, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vijfde categorie.
5. Indien een feit als bedoeld in het tweede of vierde lid, betrekking heeft op een grote hoeveelheid van een middel, wordt gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd. Onder grote hoeveelheid wordt verstaan een hoeveelheid die meer bedraagt dan de bij algemene maatregel van bestuur bepaalde hoeveelheid van een middel.
6. Het tweede lid is niet van toepassing, indien het feit betrekking heeft op een hoeveelheid van hennep of hasjiesj van ten hoogste 30 gram.
7. Het tweede en vierde lid zijn niet van toepassing, indien het feit betrekking heeft op een geringe hoeveelheid, bestemd voor eigen gebruik, van de in lijst II vermelde middelen, met uitzondering van hennep en hasjiesj.

De hoeveelheid hennep is van invloed op de strafmaat. Bij bezit van een hoeveelheid van 5 gram of minder wordt afgezien van vervolging. Een hoeveelheid tussen 5 en 30 gram is een overtreding. De export van hennep is bij elke hoeveelheid strafbaar. Hierop staat een straf van maximaal 4 jaar gevangenisstraf.

Gaat het om 'grote hoeveelheden', dan wordt de straf verhoogd naar maximaal zes jaar. Dit geldt ook voor het voor handen hebben etc. In 2006 is vastgesteld dat 'een grote hoeveelheid' 500 gram hennep of 200 hennepplanten betreft (Staatsblad, 2006).

Tot slot is artikel 11a OW van belang. Dit artikel ziet op criminele organisaties die zich bezighouden met hennepsteelt.

1. Deelneming aan een organisatie die tot oogmerk heeft het plegen van een misdrijf als bedoeld in artikel 10, derde, vierde en vijfde lid, 10a, eerste lid, of 11, derde, vierde en vijfde lid, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren of geldboete van de vijfde categorie.
2. Artikel 140, derde en vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht is van overeenkomstige toepassing.

Volgens artikel 140 wordt deelneming aan een 'organisatie die tot oogmerk het plegen van misdrijven heeft' bestraft met een gevangenisstraf van maximaal zes jaar. Het feit dat de organisatie zich bezighoudt met hennepsteelt kan de straf dus met twee jaar verlengen. Ook wordt vermeld dat ten aanzien van oprichters, leiders of bestuurders gevangenisstraffen met een derde kunnen worden verhoogd. Verder wordt toegelicht dat onder deelneming aan een criminele organisatie mede wordt begrepen: 'het verlenen van geldelijke of andere stoffelijke steun aan alsmede het werven van gelden of personen ten behoeve van de daar omschreven organisatie.'

Tot slot kunnen hennepkwekers zich schuldig maken aan bijkomende delicten, zoals stroomdiefstal (310 en 311 WvSr), het opzettelijk beschadigen en/of onbruikbaar maken van elektriciteitswerk (161 bis WvSr) en vernieling (350 WvSr)

3.2 Het logistieke proces in het kort

Het logistieke proces van de georganiseerde hennepsteelt kent de volgende stappen:

1. Productie: voorbereiding en teelt
 - Regelen geschikte kweeklocatie
 - Toelevering kweek-benodigdheden
 - Manipulatie van de stroom-toevoer
 - Opbouw kwekerijen
 - Teelt
 - toelevering stekken

- planten laten groeien
- planten knippen en drogen
- Verwijderen afval
- 2. Opslag en eventuele tussenhandel
- 3. Afzet van het eindproduct in binnen- of buitenland
- 4. Aanwenden van de winst (meestal voorafgegaan door witwassen)

De eerste, tweede en derde schakel volgen elkaar op. Het aanwenden van de winst is daarnaast als vierde schakel vermeld, omdat dit een cruciale rol vormt in het logistieke proces van de georganiseerde hennepcultuur en alle andere vormen van georganiseerde misdaad. Het moet echter niet worden gezien als laatste schakel in het proces, maar als handeling die is verweven met alle onderdelen van het proces. Met alle goederen en diensten die worden geleverd in de georganiseerde hennepcultuur wordt zwart geld verdiend. De winst kan bovendien worden aangewend om goederen en diensten in alle schakels van het proces te financieren.

Criminele samenwerkingsverbanden op level 3 (+) kunnen bij alle onderdelen van het logistieke proces betrokken zijn. In sommige gevallen staan zij echter verder af van het productieproces en hebben zij zich toegelegd op het opkopen van (grote) partijen hennep die zij opslaan en afzetten bij derden.

Van de 18 onderzoeken die zijn bestudeerd, beschikten elf misdaadondernemingen over eigen kwekerijen. Drie misdaadondernemingen verhandelden alleen hennep afkomstig uit hun eigen kwekerijen, maar de meeste misdaadondernemingen kochten hiernaast ook partijen hennep op van derden, alvorens het geheel werd verhandeld.

Wanneer de hennep zowel afkomstig is uit eigen productie als uit opgekochte partijen van anderen is het eigen aandeel vaak kleiner dan het aandeel dat wordt opgekocht. De verhouding hangt af van de vraag en het beschikbare aanbod uit eigen kwekerijen. Wanneer de eigen productie niet toereikend is om aan de vraag te kunnen voldoen, wordt het restant opgekocht bij derden. Volgens een onderzoeker was de vraag (uit het buitenland) vrijwel altijd groter dan het aanbod, dus kocht men alles op wat voor handen was om dit door te verkopen aan de afnemer.

Het opkopen van hennep van derden gebeurt meestal via een growshop. Vaak hebben misdaadondernemingen zelf een growshop die gebruikt wordt als frontdesk van de grootschalige handel in hennep. Misdaadondernemers die een growshop beheren, nemen vaak enkele schakels in de productieketen voor

hun rekening. Zij leveren kweekbenodigdheden, regelen de stroomtoevoer en (laten iemand) helpen bij de opbouw van de kwekerij. Daarnaast leveren veel growshops stekken en nemen kweekafval in.

In casus 15 had een misdaadonderneming zelfs meerdere growshops. Tijdens het onderzoek dat jaren duurde zijn zeker zeven growshops in beeld gebracht. De hoofdverdachte had invloed op deze shops en investeerde er in. Maar de organisaties achter de shops konden worden beschouwd als zelfstandige misdaadondernemingen. Vanuit de shops werd geleverd aan meerdere misdaadondernemingen.

Van de misdaadondernemingen die geen eigen kwekerijen beheerden, hielden twee zich puur met de grootschalige export bezig. De herkomst van de hennep is buiten het onderzoek gebleven. Twee andere misdaadondernemingen kochten hennep op van anderen en verhandelden dit in grotere partijen op de binnenlandse of buitenlandse markt. Eén misdaadonderneming hield zich alleen bezig met het witwassen van geld dat verkregen was uit de georganiseerde hennepteelt.

Opvallend is dat uit een analyse van DNR-subjecten blijkt dat enkele misdaadondernemers, die veel geld verdienen met verschillende vormen van georganiseerde misdaad, hiernaast nog één of enkele kwekerijen beheerden waarin zij zelf in de kwekerij staan om de plantjes water te geven.

DNR-subjecten met groene vingers

De hoofdverdachte van onderzoek Maanvis organiseert diverse transporten met verdovende middelen voor verschillende handelaars. Daarnaast had hij samen met een andere man een kwekerij met 730 planten. Hij verzorgde zelf alle plantjes.

De organisatie uit onderzoek Vuursteen, die bestaat uit jonge Marokkaanse verdachten, beheert het gehele proces van synthetische drugs. De drie broers die zijn aangewezen als hoofdverdachten hebben samen met drie andere verdachten drie kwekerijen. Ook zij verzorgen zelf de planten in de kwekerij. Over de tap werd gehoord dat een van de verdachten zijn zoontje mee nam om 'de plantjes water te geven'.

De vraag is of deze verdachten op grote schaal actief waren in de hennepteelt (maar hierop niet verder geïnvesteerd is) of dat ze één enkele kwekerij onderhielden als bijverdienste. Dit verklaart echter niet waarom succesvolle misdaadondernemers het risico nemen zelf betrappt te worden in een kwekerij. Misschien

dat zij een dusdanig gevoel van onschendbaarheid hebben, dat ze het risico durven te nemen. Een andere verklaring zou kunnen zijn dat de pakkans in hun perceptie zo klein is en de strafmaat zo laag, dat ze het als een aanvaardbaar risico beschouwen.

In de volgende paragrafen zullen de verschillende stappen in het productieproces worden beschreven. Beschreven wordt op welke wijze de stappen worden uitgevoerd en op welke manier de bestudeerde level 3(+) misdaadondernemingen dit proces organiseren.

3.3 Productie

Level 3(+) misdaadondernemingen kunnen op verschillende manieren betrokken zijn bij de productie. Soms beheren zij zelf kwekerijen. Zij huren of kopen dan panden op waar de hennep geteeld, bewerkt en verpakt wordt. Wanneer er meerdere kwekerijen onder de misdaadondernemingen vallen, zullen ze veelal gebruik maken van exploitanten. De exploitanten vormen de schakel tussen de misdaadondernemers en kwekers. Ook huren misdaadondernemers vaak mensen in om de teelt te bewaken (tegen rippers), de planten te verzorgen en de planten te bewerken tot een eindproduct (knippen, drogen en verpakken).

Zoals is beschreven in de vorige paragraaf, bestaat het productieproces uit zes stappen:

1. Regelen geschikte kweeklocatie
2. Toelevering kweek-benodigdheden
3. Manipulatie van de stroom-toevoer
4. Opbouw kwekerijen
5. Teelt
6. Verwijderen afval

Hieronder worden alle stappen van het productieproces en de betrokkenheid van level 3(+) CSV's beschreven.

3.3.1 Regelen van geschikte kweeklocatie

Een (vermoedelijk) klein deel van de Nederlandse hennep wordt in de buitenlucht gekweekt, tussen landbouwproducten of in het bos. Het eindproduct dat hier vanaf komt is minder krachtig, omdat de omstandigheden waarin wordt gekweekt minder beïnvloedbaar zijn. Daarnaast is de ruimte niet afgesloten,

wat de kans op diefstal vergroot. Buitenhennep is vaak onbespoten en volledig biologisch geteeld. Volgens een respondent binnen de CIE DNR is 'eco-wiet' in opkomst. Het zou volgens hem passen binnen de trend van verantwoord en biologisch telen.

In Nederland wordt, zoals in de meeste West Europese landen, het merendeel van de hennep binnen gekweekt. Het gehele kweekproces van het opkweken tot het drogen kan in principe op dezelfde locatie plaatsvinden. Met name kleine zelfstandige telers voeren de verschillende bedrijfsprocessen uit op dezelfde locatie. Bij grootschalige teelt is vaak sprake van verschillende ruimten voor het kweken van de stekken, het opkweken van de planten, het knippen en het drogen van de toppen. De reden dat met name de grotere kwekers verschillende locaties gebruiken, is uit veiligheidsoverweging. De kans op ontdekking van de kweeklocaties door zowel de politie als door potentiële rippers is op deze manier kleiner (Spapens, 2007).

Een geschikte kweeklocatie voldoet idealiter aan een aantal voorwaarden. Er zijn mogelijkheden tot verduistering en er moet toegang tot elektriciteit aanwezig zijn. De planten hebben, met name in de eerste weken, veel licht nodig. Daarnaast is het belangrijk dat het klimaat goed geregeld kan worden. Temperatuur, luchtvochtigheid en luchtcirculatie moeten precies goed zijn, anders is de kans groot dat de oogst mislukt. Omdat de planten 60 tot 100 centimeter groot worden -en rekening gehouden moet worden met de afstand van de belichting en de hoogte van de plantenbakken- moet een kweekruimte minimaal twee meter hoog zijn. Op één vierkante meter passen gemiddeld zo'n vijftien planten (Spapens, 2007).

Soorten locaties

Vaak worden kweeklocaties in huizen aangetroffen, maar ook in loodsen, containers, schepen, kassen, boerderijen en diverse andere locaties zijn plantages ontdekt. In de media verschijnen regelmatig berichten over kwekerijen op de meest uiteenlopende locaties.

WEDDE – De politie heeft dinsdagavond aan de Borgesiusweg in Wedde een ondergrondse hennepkwekerij ontdekt. De kwekerij was opgebouwd in een zestal zeecontainers die in de grond waren geplaatst. Daarboven was grotendeels een fundering en een uitbouw van een schuur gebouwd. Een speciaal team van de politie was nodig om bij de professionele kwekerij te komen.

Na de vondst ontdekten agenten de officiële ingang van de kwekerij. Die was weggewerkt in een schuur. Via een kruip-door-sluip-door stelsel werd de professionele ruimte bereikt. De ruimte is mogelijk al enkele jaren in gebruik geweest.

Bron: www.westerwoldeactueel.nl

In het Groene Goud (KLPD/lpol, 2008) wordt onderscheid gemaakt in 4 typen locaties:

1. Woningen
2. Locaties op bedrijventerreinen en in industriegebied
3. Geïsoleerde locaties in dunbevolkte gebieden
4. Vaartuigen

Woningen

Kwekerijen in woningen komen voor in zowel huur- als koopwoningen en worden in wijken met een verschillende sociale status aangetroffen. Uit onderzoek naar hennepsteelt in het zuiden van het land bleek dat 83% van de door de politie opgespoorde kwekerijen in woningen gevestigd waren (Kroese e.a., 2006).

Bedrijfsterrein en industriegebied

Bij kweeklocaties op bedrijventerreinen en in industriegebieden moet gedacht worden aan loodsen, stallingen en bijvoorbeeld leegstaande fabriekspannen. Kwekerijen op bedrijfsterrein zijn doorgaans groter dan kwekerijen in woningen (Kroese e.a., 2006). De auteurs van het Groene Goud (KLPD/lpol, 2008) zien een stijgende populariteit van deze locaties. Er vinden normaliter bedrijfsactiviteiten plaats, er wordt op onregelmatige tijden gewerkt, er is vaak sprake van een

hoog stroomgebruik en van het geluid van generatoren. Tot slot zouden panden op bedrijfsterrein makkelijker te beveiligen zijn dan woningen.

Dunbevolkte gebieden

Voor locaties in dunbevolkte gebieden speelt zowel anonimiteit als schaalgrootte een rol. Daarnaast is er een aanbod van boerenbedrijven die financiële problemen hebben (zoals varkensboeren na de varkenspest). Boerderijen zijn dan ook geschikte locaties voor de kweek van hennep. Ook het 'Westland' vormt hierdoor een geschikt gebied, zeker in tijden van economische crisis, wanneer de tuinbouw schade leidt en tuinders moeite hebben het hoofd boven water te houden.

Vaar- en voertuigen

De Dienst Water Politie (DWP) heeft enkele vaartuigen met hennep ontdekt. Zo kunnen vracht- en binnenvaartschepen zowel worden gebruikt voor de kweek (voordeel zijn een goede afvoer van geur en warmte via het water en de buitenlucht) als voor de smokkel van hennep. Daarnaast kunnen mobiele kwekerijen in of op voertuigen worden genoemd als (nieuwe) locaties. In een artikel in het Algemeen Dagblad reageert Desirée Brabers, woordvoerder van het korps Midden en West Brabant, op een aantal aangetroffen mobiele hennep-plantages in Limburg en Brabant. Het ging om plantages in opleggers die in een loods stonden. In de loods kon stroom worden afgetapt. Op deze manier hoeft de loods zelf niet verbouwd te worden en kan de kweekcontainer worden verplaatst wanneer het vermoeden bestaat dat de locatie ontdekt wordt. Brabers ziet mobiele kweeklocaties als de 'next step': *"Nadat wij huurders uit hun woning zetten als we een wietplantage vonden, zagen we een verschuiving naar koopwoningen. Vervolgens waren de fabriekshallen en loodsen aan de beurt. Eén van de laatste ontwikkelingen is de plantage op een oplegger. Maar we hebben onlangs ook een kwekerij op een boot ontmanteld."* (Algemeen dagblad 08-10-09).

De kwekerijen van de level 3(+) misdaadondernemingen worden frequent aangetroffen in woningen (voor dit doeleinde gehuurd of aangekocht door de misdaadonderneming of in woningen van sociale contacten) maar vaker op industrieterreinen. Meestal betreft dit loodsen waarin op grote schaal geteeld wordt. De omvang van de productie is in dit geval groter dan de omvang van de productie in woningen. In casus 16 was de misdaadonderneming in het bezit van tien loodsen met een totale capaciteit van 47.300 planten en 14.000 stekken. Wanneer echter heel veel verschillende woningen worden gebruikt, kan de omvang ook behoorlijk oplopen. Het kweken in veel verschillende kleine kwekerijen (in woningen) wordt ook wel guerrilla-kweek genoemd en is ook

in het buitenland geen onbekend verschijnsel. Een enkele keer zijn kwekerijen aangetroffen op militair terrein. Ook mobiele trailers in loodsden, omgebouwde containers en grote scheepsaggregaten zijn voorgekomen.

Wijze waarop kweeklocaties worden gevonden

Uit analyse van de level 3(+) onderzoeken blijkt dat wanneer de kweek wordt uitbesteed aan thuiskwekers, growshops wederom een belangrijke rol spelen. Sommige shops bieden diensten en financiering aan om kwekerijen te installeren bij mensen thuis. In dat geval worden de kwekers financieel afhankelijk gemaakt van de growshop en zijn ze verplicht de (eerste) oogsten te leveren aan de growshop. In dit geval hebben de growshops de functie van exploitant. Het kwam niet vaak voor dat kwekers uit eigen beweging hennep aanboden bij growshops.

Wanneer een misdaadondernemer er voor kiest de kweek in eigen hand te houden, moet hij zelf op zoek naar een geschikte locatie. Het sociale netwerk speelt een grote rol bij het vinden van geschikte locaties en kwekers. Dit is meestal het geval als een woning wordt gebruikt als kweeklocatie. Kennissen worden benaderd voor het 'herbergen' van een kwekerij. Binnen sommige misdaadondernemingen zijn speciale acquireurs aangesteld voor het werven van kwekers. In casus 16 werden geschikte kweeklocaties slechts sporadisch via het sociale netwerk gevonden. Meestal werden ze gezocht middels advertenties. Het ging in dit geval om loodsden door heel Nederland.

Soms worden mensen, met name sociaal zwakkere personen, gedwongen een hennepkwekerij in hun huis te herbergen. In de level 3(+) onderzoeken kwam gedwongen kweek echter slechts twee keer naar voren. Mensen die nog geld schuldig waren aan de misdaadonderneming werden gedwongen hennep te kweken en de schuld op zich te nemen als ze werden betrap.

Ook werden panden vaak speciaal aangekocht voor de productie van hennep. Een veel voorkomende manier om panden aan te kopen -die in bijna elk onderzoek terugkwam- is het (laten) opmaken van valse werkgeversverklaringen op basis waarvan hypotheeken kunnen worden verkregen. Soms gebeurt dit op basis van een eigen (dekmantel) bedrijf, soms worden speciaal hiervoor facilitators aangetrokken die dit op grote schaal regelen. De hypotheek wordt vervolgens maandelijks contant, middels zwart geld, betaald. Dit kan tevens als een soort 'smurfconstructie' worden gezien, omdat periodiek contante bedragen van enkele duizenden euro's worden gestort waardoor de meldplicht wordt omzeild.

In casus 5 werd bijzonder creatief omgegaan met de kweekpanden. De panden bleven op naam staan van de eigenaren (die de teelt verzorgden), maar werden

op papier gehuurd door een lid van de misdaadonderneming. Op deze manier werden de kwekers afgeschermd. De 'huurder' kreeg 500 tot 1000 euro per maand per contract voor het op zich nemen van dit risico. De huurcontracten werden eens in de zoveel tijd vernieuwd, zodat het moeilijker werd een lange geschiedenis van oogsten te verhalen op de 'huurder'.

3.3.2 Toelevering van kweekbenodigdheden

Wanneer een geschikte locatie is gevonden, moet deze worden ingericht als kwekerij. Het materiaal dat nodig is voor de inrichting van een kwekerij is in te delen in vier categorieën (Spapens e.a., 2007):

1. kweekmateriaal
2. elektrische apparatuur
3. waterbeheer
4. afscherming

Ondanks dat vrijwel alle materialen kunnen worden gekocht bij tuinbouwgroothandels en doe-het-zelf-zaken, spelen growshops in deze schakel in de logistieke keten uiteraard een grote rol. Zij bieden niet alleen producten aan om de kweek te optimaliseren, maar ook elektrische apparatuur, producten om de bevoeiing te reguleren en producten om de kwekerij af te schermen. Growshops bieden ook producten aan die je niet vindt in de doorsnee groothandel, zoals koolstof-filters. Deze filters vallen buiten de reguliere handel voor tuinbouwbenodigdheden, maar kennen wel mogelijkheden voor legale toepassing buiten de hennep-teelt. In growshops worden niet alleen losse producten aangeboden, maar vaak ook hele kweektenten. Deze kweektenten worden echter voornamelijk gebruikt in de kleinschalige kweek.

In de growshops die betrokken waren bij de level 3(+) onderzoeken werd kweekmateriaal verkocht, alhoewel dat niet het primaire doel van de shops was (voor de rol van growshops in het logistieke proces zie § 4.2.1). Vaak werden de growshop-artikelen primair voor de eigen kwekerijen gebruikt. Er kwamen naast reguliere growshops een groothandel en een web-shop naar voren in de onderzoeken. Van deze laatste is echter nooit een administratie terug gevonden waaruit bleek dat de artikelen ook aan derden werden verkocht. Wanneer de misdaadonderneming zelf geen growshop had, waren er vaak nauwe contacten met andere shops. Zo werden kweekartikelen bijvoorbeeld op rekening gekocht.

3.3.3 Manipulatie van de stroomtoevoer

Het aanleggen van de stroom is de achilleshiel van de kwekerij vanwege de grote kans op kortsluiting en brand. Omdat kweekbenodigdheden, met name de belichting, doorgaans stroomvreters zijn, wordt vaak energie afgetapt (ook wel omleggen genoemd) of de meter teruggedraaid. Uit verschillende onderzoeken (van der Heijden, 2006; Kroese e.a., 2006) blijkt dat in meer dan de helft van de kwekerijen de stroomvoorziening wordt gemanipuleerd. Dit heeft twee voordelen; stroomleveranciers zien geen opvallend hoog verbruik bij de bewuste woning en het is een stuk goedkoper. Voor het terugdraaien van de meter en het opnieuw verzegelen ervan worden medewerkers van elektriciteitsmaatschappijen ingehuurd. Soms worden de speciale tangen die hiervoor nodig zijn gestolen of gekocht van medewerkers.

Sinds kort worden in enkele kwekerijen LED-lampen aangetroffen. Deze lampen hebben een veel lager energiegebruik en geven minder warmte af. Dit heeft gevolgen voor de opsporing. Het wordt lastiger kwekerijen te detecteren aan de hand van warmtemetingen. Ook het herkennen van hennep teelt aan de hand van pieken in het stroomgebruik wordt minder zichtbaar. De kweekresultaten bij belichting met LED-lampen zijn nog niet optimaal, maar zullen omhoog gaan naarmate de techniek van deze lampen verder wordt ontwikkeld.

Een andere mogelijkheid is het gebruik van generatoren. Het gebruik van generatoren zal met name voorkomen op plekken waar het moeilijk is om aan stroom te komen. Een nadeel is dat zowel de generatoren als de benodigde brandstof duur is. Het gebeurt niet zelden dat een van beiden verduisterd wordt (Spapens e.a., 2007). Een ander nadeel van het gebruik van een aggregaat is dat deze veel lawaai maakt. Ondergrondse locaties waar doorgaans weinig aanloop van buitenstaanders is, zijn mogelijke locaties waar met aggregaten gewerkt kan worden (respondent van het Programma Aanpak Georganiseerde Hennep teelt).

In de level 3(+) onderzoeken kwamen nauwelijks facilitators naar voren die de stroomtoevoer regelden. Een enkele keer werd gesproken over iemand in het netwerk die de stroomtoevoer regelde. De teamleider van het onderzoek in casus 16 vertelde over een organisatie die beschikte over bedrijfsbusjes van een elektriciteitsbedrijf en de benodigde tangen om elektriciteitsfraude te plegen. Momenteel loopt er een onderzoek naar facilitators die de stroomtoevoer op grote schaal omleggen. De resultaten hiervan zullen worden beschreven in de CBA 2011.

3.3.4 Opbouw van de kwekerij

De opbouw van een hennephok vergt specifieke kennis en ervaring. De kweekapparatuur en stroom- en waterinstallaties moeten worden aangelegd. Bij een middelgrote kwekerij (enkele honderden planten) kost dit gemiddeld 60 uur, bij een grotere kwekerij kan dit weken duren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het sociale netwerk. Vrienden en familie met ervaring in de hennep teelt worden ingezet voor advies. Daarnaast worden boeken en filmpjes gebruikt door auto-didacten. Voor de aanleg van de stroom worden soms elektriciens ingehuurd. De professionelere kweker maakt ook wel gebruik van 'hokkenbouwers' die tegen betaling alle inkoop en aanleg verzorgen. De respondent van casus 16 vertelt over een lopend onderzoek: *"Er was een hokkenbouwer betrokken bij de organisatie die de kwekerijen opbouwde en het onderhoud deed. Hij deed dit voor alle locaties."* Ook in casus 18 was een hokkenbouwer betrokken. De kwekerijen waren allemaal op dezelfde manier opgebouwd. Zo waren de lampen op dezelfde manier opgehangen, was de elektriciteit op dezelfde manier aangesloten en waren de hoekjes van de lampen op dezelfde plek omgebogen. Tot slot kunnen growshops ook bij de opbouw van kwekerijen een grote rol spelen. Zij kunnen advies geven over de opbouw of hiervoor hulpkrachten leveren.

3.3.5 Drie stappen in de teelt

De teelt van hennep kan worden opgedeeld in drie fases:

1. Het toeleveren van de stekken
2. Het laten groeien van de planten
3. Het knippen en drogen van de planten

De fases worden hieronder beschreven.

1 Toelevering van stekken

Voor het kweken van planten wordt gebruik gemaakt van stekken. Deze stekken kunnen worden gekocht bij een growshop of rechtstreeks bij een stekkenboer. Growshops kopen op grote schaal stekken in bij stekkenboeren en verkopen deze aan kwekers. Omdat de verkoop van stekken strafbaar is, gebeurt dit wel 'onder de toonbank'.

Het kweken van stekken is een specialisatie op zich, waarin veel grote en kleine ondernemers actief zijn. Het poten en wortelen van de stekken is arbeidsintensief, maar duurt slechts twee weken. Voor het kweken van stekken is ook minder ruimte nodig dan voor het kweken van planten; er passen zo'n 600 tot

1000 stekken op één vierkante meter. Daarnaast moet er ruimte zijn voor de moederplanten. Hoewel het opkweken van stekken doorgaans gebeurt door specialisten, worden in dezelfde stekkerij soms ook planten opgekweekt voor de oogst.

In de bestudeerde onderzoeken zijn enkele grote stekkenboeren naar voren gekomen. In casus 5 leverde de 'hofleverancier' van de misdaadonderneming 1600 stekken per week aan de growshop van de misdaadonderneming. In casus 11 is een plantage aangetroffen met tienduizenden stekken en 500 moederplanten, terwijl bekend was dat hij nog een dergelijke stekkerij had in een andere stad. In casus 9 had de misdaadonderneming een groothandel voor growshops in handen. Zij verkochten alle benodigdheden voor het opzetten van een kwekerij in hun eigen groothandel. Alleen de stekken zouden van een 'externe' growshop afkomstig zijn. De stekkenhandel verloopt vrijwel altijd via een growshop. In casus 16 tot slot kweekte de misdaadonderneming de meeste stekken zelf. Wanneer er meer stekken nodig waren, werden deze extern opgekocht.

2 Laten groeien van de planten

De manier waarop gekweekt wordt is van invloed op de hoeveelheid hennep die verkregen kan worden uit een plant. Kweken in potten levert bijvoorbeeld meer hennep op dan kweken op kweekmatten. Daarnaast wordt ook gebruik gemaakt van kweekketels. De verzorging van de planten vergt relatief weinig kennis of tijd. Volgens Spapens e.a. (2007) kunnen ongeveer 400 planten per persoon per uur verzorgd worden. Er gaan signalen op dat kwekers soms uitgebuit worden. Ze moeten werken onder slechte of zelfs gevaarlijke omstandigheden voor weinig geld. In de onderzochte level 3(+) onderzoeken kwam dit echter niet voor.

De groeicyclus van een hennepplant is ongeveer acht tot tien weken⁶ zodat er, wanneer rekening wordt gehouden met het oogsten en opnieuw opbouwen van een hok, zo'n vier tot vijf oogsten per jaar in een zelfde ruimte behaald kunnen worden. In grotere panden worden vaak verschillende ruimtes ingezet voor verschillende stadia in de kweek. Op deze manier kan er een constante toevoer van hennep worden geproduceerd. Volgens een respondent van het Programma Aanpak georganiseerde Hennepsteelt wordt er inmiddels door vrijwel alle kwekers dermate professioneel gekweekt dat er standaard minstens vijf oogsten per jaar kunnen worden gehaald. Er wordt dan rekening gehouden met een groeiperiode van gemiddeld negen weken en één week om op te ruimen, schoon te maken en de ruimte geschikt te maken voor de volgende kweek. Wanneer een

⁶ BOOM hanteert een groeicyclus van 10 weken als norm.

thuisweker over slechts één ruimte beschikt, kan hij de planten drogen in een kast die weinig ruimte inneemt of de hennep nat verkopen. Op deze manier kan hij zijn ruimte meteen weer inzetten voor de volgende kweek.

Het kan echter voorkomen dat een oogst mislukt, waardoor er minder oogsten per jaar worden geproduceerd. Het risico dat de oogst mislukt hangt af van de verzorging van de planten, waarbij de eerste drie weken het meest bepalend zijn. Verkeerde belichting en bevoeiing kan leiden tot schade aan de planten. Ook ongedierte en plantenziekten kunnen de oogst bederven. Verdachten zullen vaak aanvoeren dat eerdere oogsten zijn mislukt, zodat hun straf lager zal uitvallen of hun wederrechtelijk verkregen voordeel lager wordt ingeschat. Middels verschillende methoden, bijvoorbeeld analyse van de vervuiling van aanwezige koolstoffilters of de mate van kalk- en algenafzetting op het bevoeiingssysteem, kan echter worden aangetoond dat er daadwerkelijk meerdere (succesvolle) oogsten zijn geweest (BOOM, 2005).

Grote kwekerijen hebben veelal verschillende kwaliteiten hennep in de aanbidding. Hoge kwaliteit is bestemd voor coffeeshops, lage kwaliteit is bestemd voor de export. De lengte van de groeiperiode is ook bepalend voor de kwaliteit van de hennep. Snelgroeiende planten leveren hennep van minder kwaliteit op (Spapens e.a., 2007).

Er wordt ook regelmatig gebruik gemaakt van verzwaringsmiddelen. Dit zorgt er niet alleen voor dat het eindproduct meer opbrengt per kilo, maar ook dat de kwaliteit beter lijkt. De planten gaan van sommige middelen glimmen waardoor het lijkt of er veel THC op de toppen zit (de THC bevattende hars glimt ook). Er wordt onder andere gebruik gemaakt van zand, kunststofvezel en, hele kleine glasbolletjes. Ook huis-tuin-en-keuken-middelen worden ingezet om de hennep te verzwaren en te laten glanzen. Zo wordt er onder andere haarlak en frisdrank gebruikt. Deze middelen zijn niet schadelijk, maar tasten wel de kwaliteit van de hennep aan.

In casus 13 vertelt een verdachte het volgende: *“Ik ben Freddy een keer tegengekomen bij de Macro met een kar vol 7-up. Dit was natuurlijk bestemd voor de bewerking van de weed. Ze gebruiken vaak 7-up om de weed zwaarder te maken. Ook andere dingen als suikerwater worden hiervoor gebruikt. Ik geloof dat die ene partij wat allemaal rotzooi was, met haarlak was bewerkt. John had gezegd dat ze het zelfs niet aan konden steken, zo slecht was het”*.

Er bestaat daarnaast een handel in vloeistoffen die speciaal hiervoor is bedoeld. Een voorbeeld is het middel *Heavy Weight*, dat in de media kwam omdat het

Trimbos meent dat het gezondheidsrisico's veroorzaakt (Nederlands Dagblad, 6 oktober 2009).

Verskillende respondenten vermoeden dat de verzwaarde hennep met name bestemd is voor de exportmarkt. Onderzoek door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in 2007 naar 100 hennepsamples blijkt dat er op de Nederlandse markt nauwelijks 'vaste verzwaringsmiddelen' worden aangetroffen, zoals zand en glasbolletjes. Wel werd in een aantal reeds door coffeeshops als 'verdacht' aangegeven samples glaspoeder en kalk aangetroffen. Deze toevoegingen zijn echter niet schadelijk voor de gezondheid. De onderzoekers stelden vast dat het volksgezondheidsrisico van de hennepverzwaring in Nederland nihil is. Of er vloeibare verzwaringsmiddelen zijn gebruikt is echter niet bekend. Het is ook niet uitgesloten dat ook op de Nederlandse markt sindsdien of in de toekomst meer verzwaringsmiddelen zijn of zullen worden gebruikt.

3 Knippen, drogen en bewerken van de planten

Ook de manier van oogsten is bepalend voor de kwaliteit van de hennep. Er zijn twee mogelijkheden. De eerste mogelijkheid is om de planten eerst te oogsten, meteen te knippen en dan pas te drogen. De droogtijd is dan korter en er kan gebruik gemaakt worden van knipmachines. Laat men de planten eerst drogen om ze daarna pas te knippen, dan gaat de kwaliteit van de hennep omhoog. Het knippen is niet moeilijk, maar wel arbeidsintensief. Het kost ongeveer 20 minuten om een plant te knippen (oftewel drie planten per uur).

Het knippen is een risicovolle fase in de teelt. Er moeten meer mensen worden ingezet, waardoor de kans op rippen wordt verhoogd. Daarnaast komt bij het knippen een sterke geur vrij, wat de kans op ontdekking verhoogt (respondent van het Programma Aanpak Georganiseerde Hennep-teelt). Tijdens deze fase worden dan ook geurfilters gebruikt of een andere manier van afscherming toegepast. Meestal wordt dag en nacht doorgewerkt en wordt het sociale netwerk ingezet. Het gebeurt vaak op een aparte locatie. In casus 11 werd dit vermoedelijk in de growshop gedaan; de hennepresten zaten nog in de doucheputjes.

Voor het knippen wordt veelal gebruik gemaakt van familie en kennissen. In casus 6 stond zelfs de moeder van een van de hoofdverdachten, maar liefst 70 jaar oud, plantjes te knippen in de kwekerij van haar zoon. Grotere telers zetten soms betaalde krachten in (Spapens e.a., 2007). Er worden dan professionele knipploegen ingeschakeld die voor meerdere misdaadondernemingen werken. Dit wordt bevestigd door de analyse van enkele level 3(+) onderzoeken. De knipers worden zwart uitbetaald; een extra zakcentje naast de uitkering. In meerdere

onderzoeken zijn Poolse en Bulgaarse knippers aangetroffen. Deze knipploegen worden in busjes of op een andere manier naar de kniplocaties gebracht.

De omstandigheden waarin de knippers werken zijn niet altijd goed. Het is dan ook de vraag of er sprake is van uitbuiting van (buitenlandse) knippers. Eén zaak⁷, waarin Bulgaarse vrouwen onder slechte omstandigheden naar de kniplocatie werden vervoerd en moesten werken, is voor de rechter gebracht. De rechter stelde echter (in eerste aanleg) dat er geen sprake was van uitbuiting. Er is geen Hoger Beroep ingesteld.

Het drogen van een plant duurt enkele weken. Na het drogen van de hennep is deze klaar voor consumptie. Vaak wordt de hennep echter al verkocht voor het goed en wel droog is. Het komt niet zelden voor dat de hennep al na 10 dagen verpakt wordt. Doordat de hennep verder rijpt in de verpakking, gaat de kwaliteit (geur en smaak) achteruit. Ook het gebruik van apparatuur die het drogingsproces versnelt vermindert de kwaliteit. Soms wordt de hennep verpakt voordat aan het droogproces is begonnen. Deze 'natte hennep' brengt veel minder op, maar de periode dat het op locatie ligt wordt aanzienlijk verkort, waardoor de kans op in beslagname door de politie of rippen afneemt (Spapens e.a., 2007). De gemiddelde prijs van natte hennep is een stuk lager dan voor gedroogde toppen. Droge hennep levert al snel vier tot vijf keer meer op dan natte hennep.

In casus 9 vinden over en weer leveringen plaats tussen twee locaties in Nederland van de misdaadonderneming van zowel droge als natte hennep voor verdere verwerking.

In casus 7 verkopen volgens de teamleider van het onderzoek nagenoeg alle woonwagewoonders in en rond Eindhoven die hennep kweken hun natte hennetoppen aan de misdaadonderneming van de hoofdverdachten. De geogste hennep wordt door hen afgeleverd in een loods op het woonwagencamp. De hennep wordt door de organisatie elders gedroogd en geëxporteerd.

Natte hennep wordt niet altijd in Nederland verwerkt voor het de grens over gaat. Ook natte hennep wordt geëxporteerd.

In casus 8 wordt zowel natte als droge hennep naar Engeland, Duitsland, en Italië gebracht. Tijdens het onderzoek werd een lading natte hennep onderschept in Duitsland; het betrof een eenvoudig transport van 567 natte planten met een totaalgewicht van 16 kilo in de kofferbak van een auto.

⁷ Onderzoek Fleurtop, regio Haaglanden.

3.3.6 Verwerking van het afval

De resten die overblijven na het telen (plantdelen die weinig tot geen THC bevatten) moeten vervolgens worden verwijderd. Ondanks dat het 'groen afval' betreft, kent ook deze stap in het kweekproces barrières. Kleine hoeveelheden kunnen wellicht nog worden begraven in eigen tuin. Gemeentelijke vuilstortplaatsen zijn een andere optie, maar kunnen het afval weigeren als het bestemd wordt als bedrijfsafval. Medewerkers zouden bovendien het kenteken van de storter kunnen doorgeven. Het storten van afval in openbare ruimten is illegaal, wat de kans op ontdekking vergroot. Growshops bieden wederom een uitkomst door het afval in te nemen (Spapens e.a., 2007). Zij kunnen de hennepresten vaak goed gebruiken voor het bijmengen van de hennep.

In diverse onderzoeken wordt gesproken over bijmengen. In casus 5 wordt gesproken over het bijmengen (versnijden) met hennepresten, dit zou 10% van het eindproduct gaan uitmaken. Het mes snijdt hiermee aan twee kanten: er is geen restafval en de hennep brengt meer op. De kwaliteit van de hennep neemt echter af.

Een andere manier om hennepafval nuttig te gebruiken is het bewerken van de hennepresten met een zogenaamde 'iceolator'. Met behulp van een iceolator worden de hennepresten vermengd met ijswater, waardoor een bruine substantie ontstaat waarvan het THC percentage 20 tot 30% hoger ligt dan die van de hennepresten voor de bewerking. Deze bewerking kan ook worden uitgevoerd met hennep toppen, waardoor in het eindproduct een THC gehalte van 50% kan ontstaan. Dit product wordt 'ice' genoemd (respondent Programma Aanpak Georganiseerde Hennep teelt).

3.4 Opslag en tussenhandel

Er wordt veel tussenhandel waargenomen (het op- en verkopen van gebundelde partijen). Onduidelijk is echter wat er na de tussenhandel gebeurt met de hennep. Wanneer een partij naar een stash gebracht wordt kan dit worden doorverkocht aan coffeeshops, weer een andere tussenhandelaar of geëxporteerd worden.

3.4.1 Opslag

De plek waar de hennep opgeslagen wordt, ook wel de stash genoemd, is vaak ook de plek waar de hennep verpakt wordt voor het transport plaatsvindt.

De stashes in de bestudeerde onderzoeken varieerden sterk van locatie. De hennep wordt opgeslagen in verschillende woonhuizen van bekenden (soms met financiële problemen). Ook werden stashes gevonden in of nabij growshops. Maar verdachten stashen de hennep ook regelmatig in hun eigen woning. Er is onder andere hennep aangetroffen in een stal naast het huis van de hoofdverdachte, in grote loodsen en éénmaal in een café. Stashes worden soms periodiek veranderd om ontdekking te voorkomen. In sommige gevallen werd het geld dat werd verdiend met de hennep (soms vreemde valuta) op dezelfde plek bewaard als de hennep.

3.4.2 Tussenhandel

De meeste level 3(+) misdaadondernemingen namen zelf een positie in als tussenhandelaar. Zij kochten hennep op bij verschillende kwekers of van andere tussenhandelaars. Ook hier nemen growshops een dominante positie in. Ze fungeren als centraal inkooppunt waar verschillende misdaadondernemingen hun eindproduct aan kunnen leveren. Soms kopen tussenhandelaren vrijwel alle hennep in een hele regio op. Deze tussenhandelaren kunnen aangemerkt worden als (lokale) hennepmakelaars.

Casus 11: Door deze misdaadonderneming wordt hennep opgekocht en tijdelijk opgeslagen in een holle ruimte in de growshop. Eenmaal is gezien dat een partij van 68 kilo door enkele Polen naar een opslag in Den Haag werd gebracht (een loods waar zij zelf in een aangrenzend woongedeelte verbleven). Eventuele export is niet waargenomen.

In casus 6 wordt de hennep opgekocht door drie Nederlandse mannen in Amsterdam. De drie mannen worden door de respondent aangeduid als “vrije jongens”. Ze houden zich daarnaast bezig met antiekhandel en hebben geen antecedenten. De hennep wordt getransporteerd naar een loods van waaruit de handel verder gaat. Hoe en waarheen is echter niet duidelijk geworden.

In casus 9 is er sprake van afzet aan een growshop. Een criminele groepering uit Zuid-Limburg die kwekerijen exploiteerde in Nederland, België en Duitsland zette de gehele oogst af bij een growshop in Brabant.

3.5 Afzet van het eindproduct in binnen- of buitenland

Wanneer het eindproduct klaar is, moet het aan de man worden gebracht. Uit verschillende hoeken komen geluiden dat het overgrote deel van alle hennep die

in Nederland geproduceerd wordt bestemd is voor de export. In het strategiedocument georganiseerde hennepcultuur (KLPD/DNR, 2009) wordt uitgegaan van een percentage tussen de 80 en 90% van de productie dat bestemd is voor de export. Omdat er weinig zicht is op de exportstromen is het echter moeilijk om uitspraken te doen over de omvang (zie §3.3). Ook in de bestudeerde onderzoeken was dit meestal het geval. Wegens beperkingen in de capaciteit en prioriteiten worden tactische onderzoeken vaak beperkt tot slechts een deel van het logistieke proces. In veel gevallen bleek het moeilijk te zijn om zicht te krijgen op de export en bleef deze schakel buiten beeld van de onderzoeksteams.

3.5.1 Binnenlandse afzet

Op de binnenlandse afzetmarkt zijn coffeeshops de grootste spelers. Zij mogen echter maar een bepaalde handelsvoorraad hebben (maximaal 500 gram), waardoor coffeeshops een relatief kleine afzetmarkt vormen. Deze handelsvoorraad wordt echter regelmatig overtreden en meerdere malen bijgevuld op een dag, meestal vanuit een illegale stash, om de verkoop omhoog te brengen.

Coffeeshops hebben in de bestudeerde level 3(+)onderzoeken nauwelijks een rol gespeeld. Wanneer ze in beeld kwamen werd er niet meer dan een halve tot enkele kilo's afgezet door een growshop of tussenhandelaar (in §4.2.1 wordt de rol van coffeeshops beschreven).

In casus 11 wordt vermoedelijk een deel van de hennep afgezet bij coffeeshops. Er is veel contact met coffeeshophouders, maar verkoop van hennep is niet vastgelegd. De handel met coffeeshops zou gaan om kleine hoeveelheden (maximaal een kilo). Ook vond er afzet plaats aan particulieren. Het rechteam maakte onder andere gebruik van pseudokoop. Er is vijf kilo hennep gekocht. Later in het onderzoek is een partij van enkele tientallen kilo's besteld.

Ook in casus 6 is bekend dat de tussenhandelaren contacten hebben met diverse coffeeshops.

Daarnaast zijn er door heel Nederland, maar met name in de grensstreken illegale verkooppunten van waaruit hennep aan de man wordt gebracht.

In casus 14 ging de hennep naar drie illegale verkooppunten in Brabant die in handen waren van een Marokkaanse familie. Vanuit deze verkooppunten werd de hennep verkocht aan tussenhandelaren uit het buitenland (drugstoeristen). De verkochte partijen waren niet groot; enkele kilo's, soms nog geen kilo, soms enkele tientallen. Eén pand was een ex-coffeeshop die gesloten was wegens

nabijheid van een school. De verkoop is daarna illegaal doorgegaan in dit pand. Daarnaast zijn in 2003 en 2004 twee andere panden aangekocht. De precieze omvang van de omzet en het handelsvolume is echter onbekend gebleven. De familie kocht maandelijks 20 tot 30 kilo hennep op bij een growshop. Daarnaast hadden ze eigen kwekerijen.

Ook wanneer de afzet in het buitenland centraal staat, worden soms kleine hoeveelheden hennep afgezet in Nederland. In vier level 3(+) onderzoeken kwam dit voor.

Casus 7: Naast de export vindt er verkoop plaats op de binnenlandse markt van gemiddeld vier kilo per week. Deze kleine hoeveelheden worden afgezet in de directe leefomgeving van de organisatie.

Het komt ook voor dat de hennep in principe geheel voor de export bestemd is, maar dat er meer hennep voorhanden is dan op dat moment afgezet kan worden. Het overschot wordt in dat geval doorverkocht aan tussenhandelaren. Dit was het geval in casus 4. Dit betrof een growshop die in anderhalf jaar tijd 453 kilogram hennep heeft geleverd aan 17 verschillende tussenhandelaren die dit vervolgens exporteerden.

Binnenlandse transport

De hennep wordt doorgaans getransporteerd in bestelbusjes die meestal worden gehuurd of geleased bij kleine of middelgrote transportbedrijven. Ook worden wel eigen auto's gebruikt die soms ook weer geleased zijn. Met name Mercedesbusjes lijken bijzonder in trek te zijn. Een enkele keer werden auto's met geblindeerde ramen gebruikt. Wanneer de busjes gehuurd worden is er soms sprake van verwijtbare betrokkenheid van het verhuurbedrijf. Aangezien de hennep bij eenvoudige binnenlandse transporten in de meeste gevallen nog niet professioneel verpakt is, ruiken de busjes bij terugkomst sterk naar hennep. Het desbetreffende bedrijf kan dus niet anders dan weten waar de voertuigen voor worden gebruikt.

In casus 16 werd een transportbedrijf uit Tiel door het rechteam aangemerkt als facilitator omdat het bedrijf precies wist waarvoor de busjes worden gebruikt. Over de tap werd het bedrijf gewaarschuwd dat de busjes bij terugkomst 'wel zouden stinken'. Het bedrijf gaf aan dat dit geen bezwaar was.

In casus 6 vond het transport plaats met gehuurde 'koel'-bestelbusjes, maar ook met personenauto's die bij de leden van de misdaadonderneming zelf in gebruik waren. Deze zijn veelal ook bij hetzelfde bedrijf geleased.

Transport in koelwagens kwam al in het onderzoek van Fijnaut e.a. (1996) naar voren als modus operandi. Deze koelwagens hebben een grote bergruimte en worden vanwege de bederfelijkheid van de te vervoeren goederen zelden gecontroleerd. Als er al controle plaatsvindt is deze vaak kort en onnauwkeurig.

Afscherming van het binnenlandse transport stond bij de meeste onderzochte misdaadondernemingen echter niet erg hoog in het vaandel.

In casus 14 was de hennep opgeslagen in diverse woonhuizen en werd op aanvraag getransporteerd naar illegale verkooppunten. De opbrengst werd weer opgehaald. Over het algemeen werden de drugs door de werknemers opgehaald in hun eigen auto. Soms reden ze ook in een auto van één van de anderen. De drugs zaten dan vaak in plastic tassen. Soms werd afgesproken op een parkeerplaats en werden de drugs daar overgedragen en vervolgens naar het verkooppunt gebracht, maar vaak werden de drugs ook gewoon rechtstreeks naar de verkooppunten gebracht.

De moeite die wordt gestoken in de afscherming is meestal gering. De hennep wordt verpakt in sealbags (van enkele kilo's) of gewoon in plastic tassen of geruite big shoppers die in de kofferbak worden gelegd. Een enkele keer wordt de hennep vacuüm verpakt en geseald. De angst voor ontdekking lijkt desalniettemin niet erg groot.

3.5.2 Export

De export van hennep is voor Nederland grotendeels een blinde vlek. Zoals eerder vermeld is het vermoeden dat het overgrote deel van de in Nederland geproduceerde hennep over de grens wordt gebracht. Toch blijft de export vaak buiten beeld tijdens opsporingsonderzoeken, wegens een gebrek aan capaciteit of omdat de export simpelweg buiten de doelstelling van het onderzoek viel. De export is daarnaast waarschijnlijk de best afgeschermdde activiteit, wellicht omdat de straffen in het buitenland een stuk hoger zijn dan in Nederland.

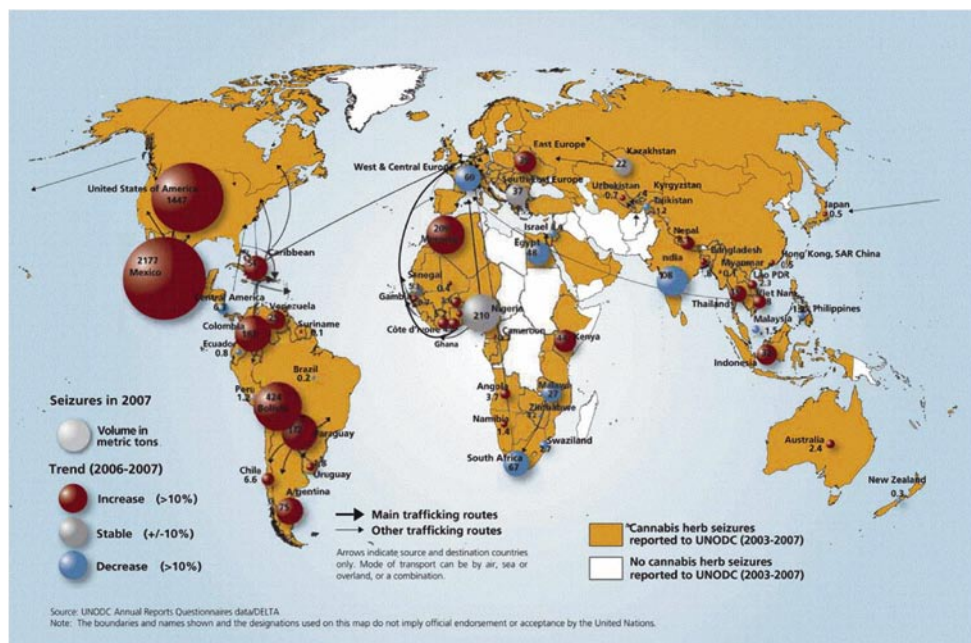
Van de bestudeerde level 3(+) onderzoeken is in zeven gevallen aannemelijk gemaakt dat er hennep geëxporteerd werd. In nog eens vier andere onderzoeken werd de hennep *vermoedelijk* geëxporteerd. In deze onderzoeken was niet geïnvesteerd op de export of werd er geen of onvoldoende bewijs gevonden. Er waren dan wel aanwijzingen, zoals telefoongesprekken over export, aangetroffen Britse ponden, of bescheiden afkomstig van de haven in Rotterdam. In één onderzoek werd een uitgebreide administratie aangetroffen, waaruit bleek dat er vermoedelijk zo'n veertig transporten naar het Verenigd Koninkrijk waren

uitgevoerd. Ook werden gesprekken onderschept waarin werd gesproken over Britse ponden. Sluitend bewijs bleef echter uit.

Exportlanden

Wereldwijd wordt de meeste cannabis in beslaggenomen in Noord Amerika en Mexico. In 2007 werd in deze landen samen 82% van alle ontdekte cannabis in beslag genomen. In Europa werd in 2007 slechts 3% van de totale omvang in beslag genomen. In onderstaande afbeelding wordt weergegeven hoeveel cannabis wereldwijd is onderschept. Ook de belangrijkste smokkelroutes worden weergegeven.

Inbeslagnemingen en smokkelroutes van cannabis wereldwijd

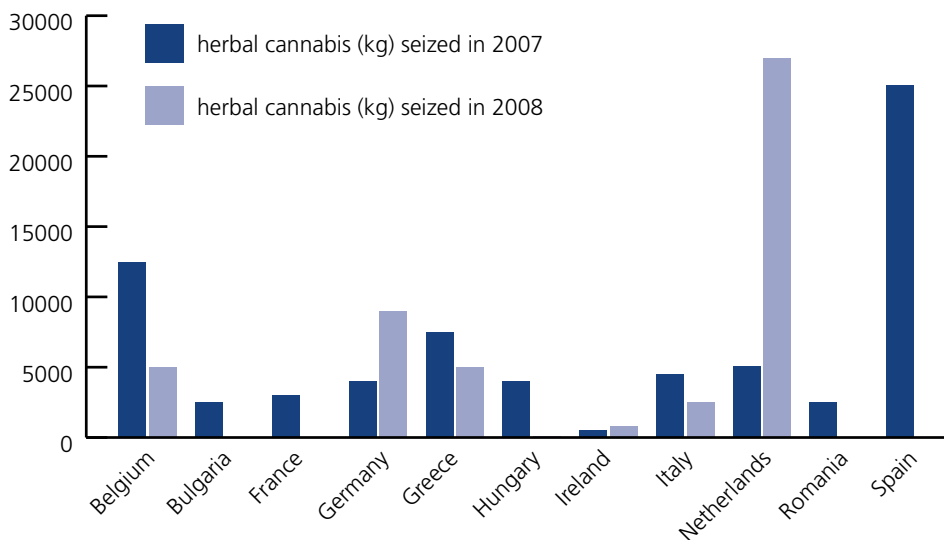
Bron: World Drug Report, 2009

Uit bovenstaande afbeelding blijkt dat Europa cannabis importeert uit verschillende landen zowel van buiten als binnen Europa. Het meeste transport vindt echter plaats tussen Europese landen onderling. Onder andere omdat er sprake is van vrij verkeer van personen en goederen binnen de EU, waardoor de binnengrenzen niet systematisch worden gecontroleerd, is er weinig zicht op de transportbewegingen van cannabis binnen de EU. De meeste lidstaten hebben doorgegeven aan Europol hoeveel cannabis zij hebben onderschept. Dit zijn onderscheppingen van verschillende opsporings- en controlediensten samen.

Omdat cannabis relatief volumineus is, makkelijk gedetecteerd kan worden en een lage kiloprijs heeft, zijn de cannabismarkten redelijk gelocaliseerd. De routes die worden afgelegd ten behoeve van de export zijn doorgaans kort (United Nations, 2008).

In onderstaande tabel wordt weergegeven hoeveel cannabis is onderschept in 2007 en 2008.

Omvang onderschepte cannabis door EU-lidstaten in 2007 en 2008

Bron: Europol, 2009

De cijfers van het Verenigd Koninkrijk ontbreken in het overzicht. In 2008 en 2009 (het meetjaar is 12 maanden verspreid over 2 jaar) werd in het Verenigd Koninkrijk totaal 4.451 kilo cannabis in beslag genomen. Uit de grafiek blijkt dat Nederland de meeste cannabis in beslag heeft genomen in 2008, maar dat Spanje meer onderschepte in 2007. Ook in België is in 2007 redelijk veel cannabis onderschept evenals in Duitsland in 2008. Het is echter onzeker of deze onderscheppingen een reële weergave zijn van de werkelijke export-verhouding. Verschillen in regelgeving en beleid kunnen van invloed zijn op de cijfers. De herkomst van de cannabis is niet bekend.

Om zicht te krijgen op de rol die Nederland speelt in de export van hennep kunnen verschillende informatiebronnen worden gebruikt. Informatie van Nederlandse en buitenlandse opsporingsdiensten werpt enig licht op de zaak. Er is geen centrale registratie van in beslaggenomen cannabis door politiediensten

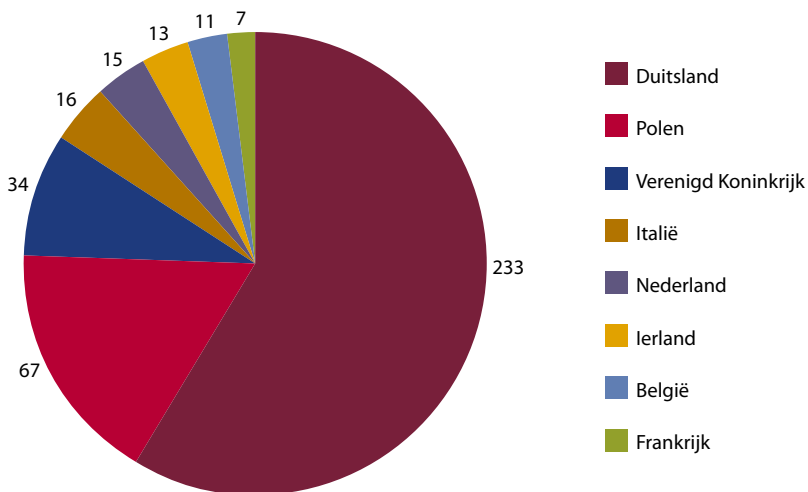
uitgesplitst naar land van herkomst. Dit is wel het geval voor douanediens- ten, zodat op basis van douane-informatie een beeld kan worden verkregen van de exportstromen. Ondanks het zogenaamde vrij verkeer van personen en goederen, worden elk jaar duizenden kilo's cannabis door douanediens- ten in beslag genomen. Het kan bijvoorbeeld worden aangetroffen tijdens reguliere controles⁸ of bij ondersteuning aan opsporingsdiensten. In sommige EU landen, waaronder Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk voeren douaneautoriteiten daarnaast bij personen- en goederenvervoer uit andere lidstaten ook gerichte controles uit op de aanwezigheid van drugs. Douanediens- ten wereldwijd registreren drugsinbeslagnames in de databank CEN (Customs Enforcement Network) van de World Customs Organization (WCO). Niet alle landen registreren (altijd) alle inbeslagnames, maar volgens een respondent van de douane zijn de registraties van de West-Europese landen vrij compleet. In de databank wordt onder andere geregistreerd waar de partijen zijn onderschept, wat de omvang en eventuele deklading was en het land van herkomst. Het land van herkomst betreft echter niet automatisch het land waar de cannabis gekweekt is. Het kan dus zowel om hennep gaan als om doorgevoerde cannabis.

Uit politie- en douane-informatie blijkt dat export naar landen buiten de EU bijna niet wordt waargenomen. In een rapport van Ipol over georganiseerde misdaad (2009) worden slechts enkele landen buiten de Europese Unie genoemd, zoals IJsland, de Nederlandse Antillen, China en de Dominicaanse Republiek. Deze landen zijn allen slechts één keer genoemd. Hoeveel hennep naar deze landen is geëxporteerd en op welke wijze is onbekend. In de CBA van Midden-West Brabant (2009) wordt gesteld dat er tegenwoordig veel export is naar China, waar de hennep zo'n 10.000 euro per kilo op zou leveren. Deze trend wordt echter niet bevestigd door andere bronnen. In 2007 en 2008 werd in CEN slechts 37 keer melding gemaakt van buiten de EU in beslag genomen partijen cannabis met Nederland als (laatste) land van herkomst, waarvan slechts de helft een omvang had van minimaal een kilo. De overige inbeslagnames betreft kleine hoeveelheden, meestal enkele grammen die in de bagage van reizigers zijn aangetroffen of per post zijn verstuurd. Volgens een respondent van de douane wordt zeer regelmatig cannabis aangetroffen in postzendingen met Suriname als land van bestemming. De grotere partijen zaten vaak in de bagage van reizigers die veelal per vliegtuig reizen. Een enkele keer wordt de cannabis ingeslikt (een halve kilo) of verstopt in kleding of schoenen. Begin 2007 is éénmaal een partij van 30 kilo in beslag genomen die verstopt zat in een vracht (de deklading

⁸ Dit betreft controles gericht op naleving van fiscale (accijns ed) of niet-fiscale wetgevingen. In ons land worden deze laatste door de douane benoemd als VGEM-controles: Veiligheid, Gezondheid, Economie en Milieu. De bevoegdheid om dit soort controles te mogen verrichten is per lidstaat verschillend geregeld. Ook voertuigen die van buiten de EU komen en door EU landen rijden mogen worden gecontroleerd (respondent douane).

bestond uit fietsonderdelen) die per schip werd vervoerd naar Japan. De twee landen die de meeste inbeslagnames melden zijn Japan en Rusland. Er lijkt dus vrijwel geen sprake te zijn van grootschalige export naar landen buiten de EU. Hierbij moet echter worden aangetekend dat veel landen buiten de EU (waaronder de Verenigde Staten) in beslag genomen cannabis niet registreren in CEN. Export naar Europese landen vindt wel op grote schaal plaats. Douane-informatie geeft een indruk van de exportbewegingen vanuit Nederland naar andere EU-lidstaten. In onderstaande grafiek worden de inbeslagnames van douanediens-ten van de EU-lidstaten weergegeven die meer dan twee partijen hebben onderschept afkomstig uit Nederland. Let wel, onderstaande tabel bevat alleen douane-informatie. Omdat inbeslagnames van andere diensten, zoals de politie, hier niet in zijn vermeld, kan worden verondersteld dat het eigenlijke aantal inbeslagnames hoger ligt.

Aantal inbeslagnames van cannabis door douanediens-ten binnen de EU in 2007 en 2008

Bron: databank CEN van de WCO

Ook uit douane-informatie komt Duitsland duidelijk naar voren als land waar de meeste partijen cannabis in beslag worden genomen met Nederland als land van herkomst. In het Verenigd Koninkrijk worden veel minder transporten onderschept, terwijl in Polen juist weer erg veel inbeslagnames worden gemeld. De gemiddelde omvang van deze inbeslagnames is echter zeer beperkt vergeleken met die van de andere landen. Op de omvang van de inbeslagnames wordt verder ingegaan in paragraaf 4.2.3.

Onderzoek door Ipol (KLPD/IPOL, 2009) wijst uit dat het Verenigd Koninkrijk en Duitsland de belangrijkste exportlanden voor Nederland zijn. Het Bundes Kriminalamt (BKA) ondersteunt deze bevinding door Nederland als belangrijkste bron- en transitland voor de aanvoer van cannabis te noemen (BKA, 2008). Ook is er export waargenomen naar de Scandinavische landen, Polen, Spanje, Frankrijk en België. Uit CBA's van politieregio's komt een zelfde beeld naar voren evenals uit de bestudeerde level 3(+) onderzoeken. In vier onderzoeken is de export naar het Verenigd Koninkrijk in beeld gebracht en in vijf onderzoeken de export naar Duitsland. In één onderzoek is hennep onderschept die werd getransporteerd naar Italië en in een tweede onderzoek was Italië vermoedelijk ook het land van bestemming. In één onderzoek was de hoofdverdachte zich aan het oriënteren op nieuwe afzetmogelijkheden. Hij had onder andere interesse in Zweden en Denemarken.

Omdat het Verenigd Koninkrijk en Duitsland de belangrijkste exportlanden lijken te zijn, wordt de export naar deze landen hieronder toegelicht. Hierbij moeten echter wel enkele kanttekeningen geplaatst worden. Het Verenigd Koninkrijk heeft door haar ligging betere controle mogelijkheden dan de overige Europese landen. Het is aannemelijk dat de pakkans hierdoor hoger is en de export hier heen omvangrijker lijkt, maar in werkelijkheid even groot is als die naar andere Europese landen. Voor Duitsland geldt dat zij bij transporten over land een logisch doorvoerland is. De kans dat transporten op weg naar bijvoorbeeld Italië in Duitsland worden onderschept is hierdoor aanzienlijk. Dat een ander land de uiteindelijke bestemming is, zal niet in alle gevallen duidelijk zijn, waardoor Duitsland mogelijk onterecht als één van de twee belangrijkste bestemmingen wordt aangemerkt.

Export naar het Verenigd Koninkrijk

In drie van de vier level 3(+) onderzoeken waarin hennep werd geëxporteerd naar het Verenigd Koninkrijk ging het om 'polydrugstransporten'. In casus 1 hebben vermoedelijk 51 transporten plaatsgevonden naar het Verenigd Koninkrijk. De onderschepte ladingen bevatten naast hennep ook hasj, maar ook heroïne en amfetamine. Een verdachte verklaarde nadat hij was opgepakt in Engeland voor het laatste transport dat dit de eerste keer was dat er harddrugs mee waren genomen. De afspraak binnen de organisatie was dat alleen softdrugs zouden worden geëxporteerd, omdat de straffen daarvoor lager waren. Het is natuurlijk de vraag of deze verklaring niet slechts een poging tot strafvermindering is. In twee andere onderzoeken (Casus 10 en 15) was vermoedelijk ook sprake van samenpakking. Dit houdt in dat verschillende soorten drugs werden vervoerd afkomstig van verschillende aanbieders.

Dit wil niet zeggen dat transporten naar Engeland altijd polydrugstransporten zijn. Uit een interview met een teamleider uit Naaldwijk blijkt dat jaarlijks honderden kilo's hennep via de veiling naar het Verenigd Koninkrijk worden gebracht. Een enkele keer werd er ook hasj vervoerd, maar cocktailzendingen werden niet aangetroffen. Eén organisatie transporteerde op deze wijze naar schatting 18 ton hennep naar het Verenigd Koninkrijk. Het ging om één van de grootste misdaadondernemingen aller tijden volgens Scotland Yard, dat samen met SOCA jarenlang onderzoek deed naar deze misdaadonderneming. De zaak is in maart 2010 uitgebreid in de media geweest vanwege de omvang van de handel. Zij kregen hulp bij de transporten van één of meerdere criminele samenwerkingsverbanden in Nederland die de hennep opkochten en tussen de bloemen verstopten (casus 3).

Een groot verschil met de transporten naar de overige landen, is dat bij de transporten naar het Verenigd Koninkrijk gebruik wordt gemaakt van de reeds aanwezige infrastructuur van transportondernemingen (transportmiddelen, –bedrijven en –routes). Het transport vond in de bestudeerde onderzoeken veelal plaats in vrachtwagens.

Hoewel vrijwel alle export plaatsvindt over de weg (en via de veerpont), was er een duidelijk verschil tussen de bestemmingen over zee (Verenigd Koninkrijk) en de landen die over land bereikbaar zijn. De invoerroutes naar het Verenigd Koninkrijk zijn geconcentreerd op een paar locaties. Het is dan ook makkelijker controles uit te voeren op de importstroom. Uit het feit dat de prijzen voor hennep in het Verenigd Koninkrijk hoger zijn dan in bijvoorbeeld Duitsland blijkt ook dat de import meer risico's met zich meebrengt. Er werd dan ook altijd gebruik gemaakt van een deklading.

Bloemen zijn een populaire deklading voor criminele organisaties. In casus 3 worden de hennep toppen verstopt in de bloemendozen op het moment dat de bloemen worden gesneden. Dit gebeurde onder de neus van de bloemenkweker. De steel van de bloemen werd afgeknipt, waardoor ruimte voor de hennep overbleef in het midden. Twee transportbedrijven (die later zelf melding deden bij de politie) moesten hun lading telkens van de veiling brengen naar hetzelfde afleveradres in Leeds. Achteraf bleek dat elke keer enkele honderden kilo's hennep tussen de bloemen verpakt waren. In Leeds stond een man steeds druk te bellen op moment dat er gelost werd. Vervolgens reden er allemaal busjes af en aan die een aantal dozen meenamen.

Hennep in bloemendozen op de Veiling

Bron: Regiopolitie Amsterdam Kennemerland

De controle op deze modus operandi is moeilijk uit te voeren volgens een respondent van de politie in Naaldwijk. Alleen al op deze Flora zijn 400 verschillende bedrijven gevestigd. Daarnaast wordt de hennep tegenwoordig zo goed verpakt dat zelfs narcoticahonden het niet meer zouden ruiken.

In casus 13 wordt de hennep in pakjes van 25 bij 30 cm verpakt waar een halve kilo in gaat. Het wordt geperst in mallen, dubbel ingepakt zodat het geurvrij is en met prit-stift vastgelijmd. Hierna komt er nog een laag plastic overheen en dan is het gereed voor vervoer.

Naast bloemen worden groente- en fruittransporten ook veel misbruikt. De respondent van casus 3 noemt de veilingen van Rijsburg, Bleiswijk, Naaldwijk, Aalsmeer en Honderdland als knooppunten binnen de export van hennep. Deze respondent vermoedt dat de chauffeurs van de betrokken bedrijven vaak geen weet hebben van hun daadwerkelijke lading. Regelmatig wordt de politie van Naaldwijk getipt door bedrijven die vermoeden dat er iets tussen hun lading is verstopt. Daarnaast weten zij dat de straffen voor hennephandel relatief hoog zijn in het Verenigd Koninkrijk, wat een afschrikwekkende werking zou hebben.

Een andere infrastructuur waar gebruik van wordt gemaakt zijn de havens. In casus 1 werd hennep gesmokkeld via de Rotterdamse haven, maar volgens de Belgische Federale Recherche wordt ook wel uitgeweken naar de haven van Antwerpen. De hennep wordt, al dan niet met medeweten van de betrokken bedrijven, tussen de deklading verstopt.

In casus 1 werd de hennep verzonden via een fastfood firma. De Nederlandse verdachte reed in zijn auto naar een afgesproken plaats in Nederland waarna zijn auto door verschillende leveranciers werd meegenomen. Deze legden de hennep in zijn auto. De verdachte reed vervolgens naar een loods (die werd gehuurd door het dekmantelbedrijf dat handelde in diepvriesfrikadellen). Hier werd de hennep omgepakt in frikadellendozen (in krimpzakken). Deze werden in het midden van de pallets gezet en omringd door dozen met frikadellen. Omdat de hennep minder woog dan de frikadellen, werden de pallets verzwaard met stenen. De Nederlandse verdachte haalde vervolgens de pallets op bij het afleveradres, waarna hij naar een pakhuis reed, de pallets overlaadde in een vrachtwagen en deze later overdroeg aan de afnemers. De pallets waren genummerd zodat duidelijk was welke pallet voor welke klant was. Ook werden pallets direct bij het pakhuis afgeleverd. De vijf Engelse afnemers reden gewoonlijk met drie auto's naar het pakhuis. Als zij zeker wisten dat ze niet gevolgd werden, bracht de Nederlandse verdachte de pallets naar het pakhuis.

Export naar Duitsland

De transporten naar Duitsland en Italië zijn eenvoudiger en kleinschaliger, maar worden met regelmaat uitgevoerd. Daarnaast wordt er vrijwel alleen hennep getransporteerd; polydrugstransporten lijken ongebruikelijk. In een enkel geval werd wel eens een kleine hoeveelheid cocaïne aangetroffen, maar niet meer dan een paar gram.

In het ene geval wordt er meer moeite gedaan de hennep te verpakken dan de andere keer. In casus 12 lag de hennep gewoon op de achterbank en in casus 8 lagen de natte toppen los in de achterbak. In casus 16 werd de hennep in grote tassen gedaan, die in een busje werden gelegd. Bovenop lagen kleine sleetjes. Het was winter op het moment dat dit transport werd onderschept en vermoedelijk werd een willekeurige deklading gebruikt die voor handen was. In slechts één geval wordt meer moeite gedaan. De hennep werd verpakt per pond in een gripzak met stripsluiting. Het ging om partijen van 10 tot 20 kilo. Vervolgens werd er een geurtje over de gripzakken gespoten, werd er weer een andere zak omheen gedaan en werd alles tot slot geseald en in grote sporttassen gedaan.

De transporten worden in de meeste gevallen met auto's of bestelbusjes uitgevoerd. De auto's worden meestal gehuurd. Opvallend is dat voornamelijk auto's met een Duits kenteken worden gebruikt. Door alle misdadaondernemingen wordt gebruikt gemaakt van (vaste) koeriers. In één geval kregen deze een strikte dresscode opgelegd; ze moesten in driedelig pak de grens over in nette auto's.

De koeriers rijden naar het adres, dat ze soms pas tijdens de rit krijgen. Het is mogelijk dat ze worden begeleid door een 'schudauto' (ook wel een contra-voertuig genoemd). Deze wordt bestuurd door de organisator van de exporttak die de weg verkent op files en controles, aanwijzingen geeft en bij een eventuele controle een afleidingsmanoeuvre kan uitvoeren. Op een openbare plek, zoals een parkeerplaats, wordt de hennep overgeladen of wordt het voertuig waarin de hennep zit afgegeven. In dit geval wacht de koerier tot zijn voertuig weer terug wordt gebracht of, als het lang gaat duren, neemt hij de trein terug. Eén koerier kreeg de opdracht de hennep in een kluis op het station in Berlijn te stoppen. Deze werd weer leeggehaald door de afnemer.

In casus 16 werd tijdens de export gebruik gemaakt van de trein.

Elke woensdagmorgen om 04:00 meldde de koerier zich bij zijn chef en medekoerier. Hij laadde de hennep (verpakt in boodschappentassen of sporttassen) in een busje en reed via de A73 richting de Duitse grens. Hij werd begeleid door een 'schudauto'. Hij stak met het busje de grens over en parkeerde dat in Duisburg. Hier stapte hij over op de trein naar Berlijn. Deze MO is zeven keer waargenomen door het team. Het team heeft de koerier op deze route aangehouden en 60 kilo aangetroffen. Naast de koerier werd de bestuurder van de schudauto aangehouden.

Er worden soms bijzonder originele modi operandi gebruikt om de hennep ongezien te exporteren. In casus 7 verstopte de misdaadonderneming hennep in stalen buizen die onderdeel zijn van kermisattracties. Deze attracties reizen de hele wereld over en worden vrijwel nooit gecontroleerd aan de grens.

3.6 Aanwenden van de winst

In alle bestudeerde opsporingsonderzoeken zijn witwasactiviteiten aangetoond. Op één uitzondering na is witwassen (art. 420bis WvSr) ook in alle onderzoeken ten laste gelegd. Daarnaast is er in vrijwel ieder onderzoek financieel gerechercheerd middels een SFO. In enkele gevallen was de insteek van het onderzoek niet gericht op het bewijzen van georganiseerde hennepcultuur, maar primair op de financiële kant van het onderzoek.

Het meeste geld wordt witgewassen door middel van de aankoop en verbouwing van vastgoed. Er zijn zeer veel panden aangeschaft in Nederland, één misdaadondernemer had wel 140 panden in zijn bezit. Deze panden worden vaak aangeschaft middels hypotheekfraude (valse werkgeversverklaringen),

waarna ze (op papier) worden verhuurd. De hypotheek wordt vervolgens maandelijks contant, middels zwart geld, overgemaakt. Dit kan ook als een soort smurfconstructie worden beschouwd, omdat periodiek contante bedragen van enkele duizenden euro's worden gestort. Op basis van de huurinkomsten kunnen weer nieuwe hypotheeklen worden aangevraagd en is de cirkel rond.

Niet alleen in Nederland, maar ook in het buitenland wordt vastgoed aangekocht door level 3(+) misdaadondernemers. Een organisatie heeft vrijwel al haar opbrengsten in vastgoed in Marokko gestoken. Spanje is daarnaast populair. Met behulp van bekende Nederlandse en Spaanse facilitators, dikwijls zeer bekend in de Nederlandse vastgoedwereld, worden luxe villa's aangeschaft. Het vastgoed staat vaak op naam van rechtspersonen in Spanje of Gibraltar, die weer worden afgeschermd door personen in de vrije sector die zich kunnen verschuilen achter hun verschoningsrecht.

Een verdachte uit casus 5 zegt hierover het volgende: *“Eerst moet je verschillende bedrijven opstarten, daarna voeg je ze samen op Gibraltar. Als er ooit controle komt van de politie en ze trekken de company na dan komen ze altijd uit op Gibraltar en Gibraltar heeft een zwijgplicht. En mochten ze erachter komen wie het wel is dan zit er nog een advocaat tussen en die geeft nooit iets prijs”.*

3.7 Afscherming

De organisatie van hennepcultuur moet worden afgeschermd. Niet alleen om ontdekking door de politie te voorkomen, maar ook tegen andere criminelen die geïnteresseerd zijn in de buit.

3.7.1 Afscherming van locaties & transport

Zoals al werd geconcludeerd in de paragraaf over de henneptransporten, wordt meer moeite gedaan om de buitenlandse transporten af te schermen dan de binnenlandse. In het eerste geval wordt de hennep beter verpakt om de geur tegen te gaan en wordt gebruik gemaakt van dekladingen. Ook wordt de route zorgvuldig uitgestippeld, worden de voertuigen met zorg uitgezocht (buitenlandse kentekens, nette auto's) en rijdt er soms een tweede auto mee om aanwijzingen te geven en eventueel voor afleiding te zorgen.

De henneplocaties, dat wil zeggen kwekerijen, kniplocaties, drogerijen, stashes en growshops, worden ook afgeschermd. Uit onderzoek naar kwekerijen in het zuiden van het land bleek dat slechts een kleine 3% was beveiligd. Grotere kwekerijen blijken significant vaker beveiligd te zijn (Kroese e.a., 2006).

Afscherming en beveiliging van de hokken zou naar verluidt steeds belangrijker worden. In het artikel "*wietkweken is niet leuk meer*" in De Pers (06-11-09) spreekt een kweker over toenemende berovingen door rippers en steeds meer politieaandacht.

Ook in de level 3(+) zaken werd geld en energie gestoken in de beveiliging van de kwekerijen. Er waren altijd alarmsystemen aangebracht variërend van GSM-alerts die reageren op beweging tot complete bunkers met stalen deuren ingebouwd in een woning.

In casus 8 werd de kwekerij (tevens drogerij en kniphok) bijzonder goed beveiligd. Er waren infrarood-sensors opgehangen, er was een stalen roldeur ingebouwd, er stond een groot hek rondom het afgelegen huis, dat ook werd afgeschermd door een haag van bomen. De verdachte had honden die een verwarmd hok kregen. De ruimte was slechts voor bepaalde leden van de organisatie toegankelijk.

Ook de growshops worden goed afgeschermd. In casus 11 stond deze in een steegje (waardoor het sowieso moeilijk was te observeren), was er camerabewaking en een alarminstallatie met opvolging. In de shop was een kantoortje ingericht met een extra camera. Daarnaast waren alle betrokkenen heel alert op mogelijke pottenkijkers.

Er zijn ook uitzonderingen. Over de organisatie van casus 7, waarin werd geopeerd vanuit een woonwagenkamp, zegt de teamleider: "*De groep kon ongestoord te werk gaan. Er was geen afscherming, het droop ervan af. Ze waren al jaren bezig en nog nooit aangepakt dus werden ze steeds minder voorzichtig.*"

De hoofdverdachte uit casus 15 schermde ook zijn reizen naar Spanje goed af. Hij vloog nooit vanaf een vliegveld in Nederland. Hij nam de auto of vloog (vaak gezien door het bakken onder zijn auto) vanaf een klein vliegveldje net over de grens, terwijl dit een behoorlijk eind rijden was vanaf zijn woonplaats.

3.7.2 Afscherming van de communicatie

Voor criminele organisaties is communicatie over de illegale handel een noodzakelijk kwaad. Er moeten afspraken gemaakt worden over prijzen, hoeveelheden, routes en bij plotselinge problemen moeten waarschuwingen uitgaan naar anderen. Handelsafspraken worden zo min mogelijk over de telefoon gemaakt, maar bij voorkeur op locaties als wegrestaurants of in de eigen growshop. Over de telefoon spreekt men dan alleen af om 'koffie te drinken' of iets dergelijks waarmee wordt bedoeld dat er iets besproken moet worden. Wanneer

dit even niet mogelijk is, wordt in versluisde taal gesproken. Helaas voor de misdaadondernemers zijn afspraken over versluisde taal niet altijd even goed doorgekomen bij iedereen in de organisatie. In casus 16 is de 'onderlaag' van de organisatie een beetje onhandig met schuiltermen. Wanneer iemand van de organisatie belt begrijpt degene aan de andere kant van de lijn niet wat er wordt bedoeld en moet de beller alsnog duidelijk maken dat hij over de planten belt bijvoorbeeld. Wanneer men wat langer meegaat in het criminele circuit zal dit echter niet zo vaak voorkomen. Wederom zijn er uitzonderingen. In casus 6, een onderzoek naar een criminele groepering die al zeker tien jaar criminele activiteiten organiseert, wordt heel openlijk over de tap gesproken. Wellicht speelt ook hier het feit mee dat de handel in hennep tot op dat moment nauwelijks aandacht kreeg.

De communicatie over de telefoon wordt afgeschermd door vaak van telefoon en telefoonnummer te wisselen. In vrijwel elk onderzoek worden tientallen telefoons en simkaarten versleten, zo niet meer. In casus 15 worden ook vrij ongebruikelijke communicatiemiddelen gebruikt, zoals call-maxers en ouderwetse telefoocellen.

In het huis van de verdachte uit casus 12 zijn 87 ongebruikte simkaartjes aangetroffen en 2 dozen met tientallen telefoons. Hij wisselde per drie weken van mobiele telefoon en belde zijn nummer naar slechts enkele mensen door. Ook de koeriers kregen elke rit een nieuwe telefoon die ze alleen voor dat transport gebruikten en dan weggooiden.

Het opnemen van vertrouwelijke communicatie (OVC)⁹ levert in de meeste onderzoeken meer op dan tapgesprekken. Verdachten praten openlijker op plekken waar ze zich veilig voelen, zoals in de auto of op het kantoor van de growshop.

3.7.3 Afscherming van eigendom

Om te voorkomen dat eigendommen herleidbaar zijn naar de misdaadondernemers wordt het eigendomsrecht van goederen zoals auto's en luxe jachten afgeschermd. Vrijwel niets van het vastgoed en dure goederen van de verdachten in de level 3(+) onderzoeken stond op hun eigen naam. Growshops staan op naam van vrienden of familie, huizen op naam van vrouw of kinderen en auto's staan op naam van de garage. In casus 11 waren de ouders van de financiële

⁹ OVC is één van de bijzonder opsporingsmiddelen die de politie kan inzetten om informatie te verkrijgen omtrent een strafzaak. Dit houdt in dat opnameapparatuur geplaatst wordt in auto's, woningen of op andere locaties.

facilitator zelfs betrokken bij dergelijke constructies. Zij waren op papier de eigenaar van een villa in Spanje die daadwerkelijk aan de hoofdverdachte toebehoorde.

In veel gevallen gaat er een hele kerstboom aan rechtspersonen schuil achter het vastgoed. Dit heeft twee voordelen; de eigendommen van de rechtspersoon zijn moeilijker af te nemen en de opbrengsten uit de illegale praktijken kunnen op deze manier worden witgewassen.

In casus 15 werd gebruik gemaakt van een bedrijf dat ingeschreven stond als autoverhuurbedrijf. Eén van de verdachten werd er van verdacht ten behoeve van de misdaadonderneming als bestuurder op te treden van deze rechtspersoon. De feitelijke leiding van de rechtspersoon was echter in handen van de hoofdverdachte. Ten behoeve van de verhuur van voertuigen werden valselijk facturen opgemaakt, met het doel om voor te wenden dat er daadwerkelijk auto's verhuurd werden. Door het vervalsen van huur- en aankoop contracten, werden voertuigen gekocht en verhuurd dan wel ter beschikking gesteld ten behoeve van afnemers van verdovende middelen en medewerkers. De rechtspersoon was facilitair aan de organisatie en diende, naast het witwassen voor de afscherming van de identiteit van deelnemers en afnemers.

3.7.4 Afscherming van de geldstroom

In deze paragraaf wordt kort aangegeven welke methoden zijn gebruikt om de geldstroom die voortkomt uit de hennephandel af te schermen. Over de afscherming van geld dat uit witwassen is verkregen is een apart CBA geschreven.

De financiering van criminele activiteiten gebeurt doorgaans met contant geld en soms is er sprake van ruilhandel. Ook het uitbetalen van hulpkrachten gebeurt met contanten.

De opbrengsten uit criminele activiteiten, meestal ook in contanten, moet worden verhuuld. Dit gebeurt vrijwel altijd met behulp van financiële facilitators; mensen – meestal met een beroep in de financiële sector - die de verdachten helpen hun geld een legale status te geven of het simpelweg veilig te stellen op een bankrekening.

Omdat een groot gedeelte van de export naar het Verenigd Koninkrijk gaat, worden criminele organisaties vaak uitbetaald in Britse ponden. Deze moeten worden omgezet in euro's.

Een directeur van een autobedrijf in casus 2 wisselt via zijn bedrijf Engelse ponden voor (ten minste) twee grote hennepboeren. Hij zou in vier jaar tijd minstens 16 miljoen euro hebben witgewassen voor deze criminelen, waarvan hij zo'n 8,5% in eigen zak stak. De criminelen leverden de Engelse ponden af bij de autohandelaar die deze vervolgens bij de bank wisselde in Nederlandse guldens (en na 1 januari 2001 in euro's). Vervolgens werden de guldens of euro's op de bankrekening van zijn autobedrijf gestort. De autohandelaar deed voorkomen dat de grote contante bedragen afkomstig waren uit de verkoop van auto's.

Dit laatste wordt ook wel bijmengen genoemd; pretenderen dat het geld afkomstig is uit (aantoonbare) legale activiteiten. Dit gebeurde bijvoorbeeld ook in casus 7, waarin de criminele opbrengsten werden opgeteld bij de dagopbrengsten van kermisattracties. Dit is moeilijk te controleren.

In één onderzoek is *underground banking* naar voren gekomen. Het ging om een Pakistaan in Engeland die contact onderhield met een Pakistaanse taxichauffeur in Amsterdam. Met een code kon de organisatie het geld in Nederland ophalen. Per keer ging het om een bedrag van 150.000 tot 200.000 euro. De hoofdverdachte haalde het geld zelf op. Vaak sprak men af bij een wegrestaurant. Deze Amsterdamse taxichauffeur wisselde vermoedelijk ook voor andere criminelen.

Tot slot zijn soms ook minder ingewikkelde constructies mogelijk om de criminele opbrengsten te verhullen. Contant geld wordt verstopt in huis of op een geheime locatie.

In casus 12 werd een originele methode gehanteerd om de opbrengsten te verhullen. De hoofdverdachte had een soort schatbewaarder in dienst die de opbrengsten uit zijn criminele activiteiten beheerde. Met deze schatbewaarder had hij de afspraak om elkaar elke vrijdag op een bepaald tijdstip te treffen bij een benzinstation. Was er niets bijzonders van beide kanten, dan bleven ze even in de auto zitten en reden weer terug. Was er wel iets (de verdachte had bijvoorbeeld geld nodig), dan kwam één van beiden naar de ander toe. Er was nooit telefonisch contact. Deze methodiek bleek vrij succesvol. Hij kwam pas aan het licht toen de hoofdverdachte veel haast had bij het kopen van een auto en midden in de nacht naar de schatbewaarder belde om 50.000 euro te regelen.

3.7.5 Contrastrategieën

Afscherming gaat verder dan techniek alleen. Sommige organisaties zijn erg alert op observatieteams. In casus 12 zwaaide de betrokkene af en toe even uit zijn raam naar het observatieteam. Er worden regelmatig contraobservaties

uitgevoerd. In casus 13 was een verdachte een handel begonnen in kentekens van observatieteams. Het observatieteam ging dan ook vaak 'stuk'. Vaak bewegen misdaadondernemers zich in een ons-kent-ons netwerk, wat het ook moeilijker maakt om te observeren en te infiltreren. Een rechteercheteam had een infiltrant ingezet, maar na bijna een jaar kwam hij nog niets te weten over de criminele activiteiten van de organisatie, ondanks dat hij behoorlijk was geïntegreerd. Daarnaast worden getuigen beïnvloed, wordt gebruik gemaakt van politiecontacten (enkele onderzoeken draaiden om deze reden onder embargo) en worden valse identiteitspapieren gebruikt.

In casus 15 hield de organisatie, waarvan de hoofdverdachte al jaren een bekende crimineel is in de hasjhandel, er bijzondere contrastrategieën op na. Hij zorgde er voor dat er een nep proces verbaal uitlekte waaruit moest blijken dat de recherche ongeoorloofde opsporingsactiviteiten zou hebben verricht.

3.8 Falen

In deze paragraaf wordt beschreven op welke manier de criminele activiteiten met betrekking tot de georganiseerde hennepcultuur onder de aandacht van opsporingsdiensten kwamen.

Opvallend is dat geen van de onderzoeken werd opgestart naar aanleiding van een ontruiming van een kwekerij. De constatering van veel respondenten dat er nauwelijks onderzoek wordt gedaan naar de organisatie achter ontruimde kwekerijen wordt hierdoor ondersteund. Onvoorzichtig handelen door misdaadondernemers vormde ook nauwelijks aanleiding tot het starten van een onderzoek. Men liet wel steken vallen, maar meestal werd dit pas opgemerkt op het moment dat het onderzoek al liep (onvoorzichtigheid over de telefoon of in de auto waar OVC was geplaatst).

In de meeste gevallen gaf informatie van de Criminele Inlichtingen Eenheid (CIE) aanleiding tot het starten van een tactisch onderzoek. Daarnaast zijn er uiteenlopende aanleidingen geweest. In twee gevallen was het onderzoek een voortzetting van een TGO; één keer naar aanleiding van een opvallende liquidatie en één keer naar aanleiding van een poging tot moord.

In een aantal gevallen waren de hoofdverdachten al lange tijd bekend bij de politie en kwam het onderzoek voort uit de dadergerichte aanpak van de politie. Uit interviews met teamleiders komt naar voren dat al lang bekend was dat de verdachten in de hennep zaten, maar dat dit tot op heden onvoldoende prio-

riteit had. De regio's vonden dat het tijd werd deze criminelen aan te pakken, omdat ze steeds meer een onaantastbare status kregen door vermenging van hun inkomsten uit de hennephandel met de legale geld- en goederenstroom. Op deze manier zou het op den duur onmogelijk zijn aan te tonen dat dit bezit een illegale herkomst had.

In Casus 11 hadden eerder al twee onderzoeken gelopen naar de hoofdverdachte in 1999 en 2005 die betrekking hadden op softdrugs. In 2006 besloot men dat 'de maat vol was en dat hij nu echt aangepakt moest worden' (respondent casus 11).

Het kwam meerdere keren voor dat een onderzoek naar de georganiseerde hennepcultuur werd opgestart naar aanleiding van een ander rechercheonderzoek. De recherche in Naaldwijk krijgt regelmatig tips van transportbedrijven die hennep hebben aangetroffen, maar heeft te weinig capaciteit om alle inbeslagnames uit te redden.

Tot slot speelt zoals gewoonlijk het toeval een rol. Een grootschalige exportlijn naar het Verenigd Koninkrijk werd ontdekt doordat een pallet met frikadellen door een medewerker van het transportbedrijf per ongeluk werd beschadigd en bleek dat er in plaats van snacks 'iets groens' in de dozen zat dat later hennep bleek te zijn.

3.9 Rol van geweld in de georganiseerde hennepcultuur

Uit onderzoek naar coffeeshops, growshops en hennepkwekerijen in het zuiden van Nederland bleek dat in de hennepcultuur veel gewelddadige personen betrokken zijn. Ongeveer een kwart van de personen die betrokken zijn bij een coffeeshop heeft geweldsantecedenten. Ditzelfde geldt voor betrokkenen bij growshops en voor een derde van de kwekers. Eén op de vijf betrokkenen bij de hennepcultuur heeft antecedenten op het gebied van vuurwapenbezit (Kroese e.a., 2006).

3.9.1 Verticaal geweld

Verticaal geweld kan worden gedefinieerd als geweld dat in ongelijke relaties wordt gebruikt, bijvoorbeeld van de exploitant tegen een thuiskweker die op de één of andere manier in gebreke is gebleven, of tegen een dienstverlener waarvoor hetzelfde geldt (Spapens e.a., 2007).

Over de aanwezigheid van verticaal geweld in de georganiseerde hennepcultuur is

eerder door Bovenkerk & Hogewind (2003) en Spapens et al (2007) geschreven. Zij hebben onderzocht in hoeverre kwekers gedwongen werden voor de georganiseerde misdaad te telen. Beiden kwamen ze tot een andere conclusie. Volgens de eerste auteurs kwam er veel gedwongen teelt voor. Spapens kon deze conclusie echter niet onderschrijven.

Ook in de bestudeerde level 3(+) onderzoeken komt gedwongen teelt weinig voor. Wanneer er wel sprake van is dan betreft het hulpkrachten van een organisator die een schuld hebben uitstaan bijvoorbeeld omdat er een partij is geript. Volgens respondenten verklaren kwekers regelmatig dat ze werden gedwongen hennep te telen, maar blijkt dit niet uit tapgesprekken of andere onderzoeksmethoden. Het lijkt in sommige gevallen dan ook meer een poging tot strafvermindering dan een reële weergave.

Er lijkt in diverse misdaadondernemingen sprake van een aanzienlijke interne geweldsspiraal. Hoewel in enkele onderzoeken nauwelijks geweld voorkwam, kan uit verklaringen en tapgesprekken een beeld van nabije dreiging worden geschetst. Een aantal keer bestaat de indruk dat de toepassing van geweld niet nodig is, omdat alleen bedreiging voldoende effect heeft. In dergelijke gevallen kan gesteld worden dat de reputatie van de bedreigende persoon niet uit het niets komt. Een aantal verdachten heeft een gewelddadig verleden.

In casus 12 heeft de hoofdverdachte iemand vermoord in een snackbar met een bijl. Van de reputatie die hij hiermee heeft opgebouwd maakt hij handig gebruik.

In casus 5 kennen de hoofdverdachten elkaar al lang, omdat ze jaren samen als portier hebben gewerkt. Op een nacht hebben ze samen een jongen doodgeschoten voor de deur van een seksclub. Daarnaast zijn enkele verdachten direct of indirect te relateren aan liquidaties.

In casus 10 was de opzichtige liquidatie van één van de leden van de organisatie de aanleiding tot het onderzoek. De liquidatie werd uitgevoerd op de snelweg. Het slachtoffer en zijn bijrijder werden doorzeefd met kogels nadat ze lange tijd gevolgd werden door mannen met automatische wapens. Volgens de teamleider van het onderzoek was deze liquidatie expres op zo'n opvallende manier en locatie uitgevoerd omdat hiermee de boodschap werd afgegeven dat met deze misdaadondernemer niet gespot werd.

Het geweld wordt meestal toegepast wanneer iemand binnen de organisatie verantwoordelijk wordt gehouden voor het verlies van een partij. Dit kan voorkomen als de partij geript is of onderschept door de politie.

In casus 3 ging een lokale bloemenhandelaar in zee met hennephandelaren uit de woonwagenwereld van Den Bosch. De partij van 100 kg die hij voor de organisatie moest vervoeren werd echter in beslag genomen. De bloemenhandelaar werd vervolgens bedreigd door de kampers die zeiden dat hij zijn leven niet meer zeker zou zijn als deze niet binnen korte termijn de waarde van de partij zou vergoeden. Deze bloemenhandelaar was tevens organist in de plaatselijke kerk. Men ging zelfs met de collectebus rond in de kerk om geld op te halen voor deze man.

Daarnaast worden in meerdere onderzoeken potentiële getuigen lastig gevallen. Soms blijft het bij bedreiging, maar er wordt ook daadwerkelijk geweld toegepast.

In casus 8 werden getuigen beschoten. Een hulpkracht van de misdaadonderneming heeft te kennen gegeven er uit te willen stappen. Wanneer hij 's nachts in zijn woning ligt te slapen, wordt de gevel van zijn huis door een auto met vier inzittenden geramd. Daarna wordt zijn huis met benzine overgoten en aangestoken. Het slachtoffer komt op tijd bij bewustzijn en weet te vluchten via het raam. In eerste instantie deed hij wel aangifte, maar vervolgens wilde hij ten overstaan van de Rechter Commissaris niets meer verklaren. Uiteindelijk is deze man naar het buitenland gevlucht. Andere getuigen willen in eerste instantie wel het één en ander over een kwekerij verklaren, maar later willen ze ineens niets meer zeggen. In de tussentijd waren ze benaderd door een speciale knokploeg die onderdeel uitmaakte van de misdaadonderneming.

3.9.2 Horizontaal geweld

Horizontaal geweld wordt door Spapens (2007) gedefinieerd als geweld dat enerzijds voortvloeit uit uiteenlopende handelstransacties die in het kader van het productieproces moeten worden verricht, en anderzijds als geweld dat zijn oorsprong vindt in concurrentie tussen criminele samenwerkingsverbanden.

Een aantal misdaadondernemingen dat zich bezighoudt met hennepteelt heeft een geweldstak die bestaat uit één of meerdere mannen die optreden bij conflicten. Dit kan voorkomen wanneer een klant niet kan of wil betalen (dit wordt ook wel het 'incassowerk' genoemd) of wanneer iemand wil gaan praten met de politie. In enkele onderzoeken worden voor sommige klusjes bekende krachtpaters uit het criminele circuit ingehuurd. Enkele namen komen in meerdere onderzoeken voor en zijn bij verschillende respondenten bekend. Ook bij horizontaal geweld is dreiging vaak al voldoende om er voor te zorgen dat men het niet zal wagen de organisatie een loer te draaien.

In casus 11 is gebleken dat een zekere 'de Bos' ingehuurd is als beveiliging. Uit verklaringen is gebleken dat de Bos een bepaalde status heeft, omdat hij lid is van de motorclub "Hells Angels", chapter Amsterdam.

Diverse misdaadondernemers in de georganiseerde hennepcultuur plegen ook zelf fysiek geweld. De hoofdverdachte in casus 2 die het misdaadgeld van hennep-criminelen wit waste, had zelf een autohandel. Hij maakte gebruik van de reputatie van de hennephandelaren als hij zelf een zakelijk conflict had. Zij werden dan op de klant afgestuurd om hem onder druk te zetten. Ze kregen hier geen geld voor, 'het hoorde er een beetje bij', aldus de teamleider. Ditzelfde zien we in casus 3, waar de hoofdverdachte in de hennepcultuur wordt gevraagd te 'bemiddelen' in een zakelijk conflict. In de praktijk betekent dit dat de tegenpartij werd mishandeld en gesommeerd te betalen.

In enkele onderzoeken maakten verdachten gebruik van bodyguards. Deze gingen mee als de hoofdverdachte zakelijke afspraken had. Ze waren meestal niet bij de gesprekken aanwezig, maar wachtten in de buurt. Een verdachte in casus 11 verklaart: *"Adri kwam nooit alleen. Hij had altijd één of twee mannen bij zich, louche bodybuilderstypes. Leren jassen, zonnebrillen op, altijd andere dure auto's waarin gereden werd."*

Ook de hoofdverdachte in casus 15 heeft enkele beruchte bodyguards in dienst, waaronder bekende kickboxers. De bodyguards worden alleen ingezet bij belangrijke afspraken.

Uit een inventarisatie in de zes zuidelijke regio's bleek dat ongeveer 10 procent van alle zaken waarin een TGO was opgestart met hennep te maken had. Omdat de meeste zware geweldsdelicten voortvloeien uit relatieconflicten en niet uit problemen rondom illegale activiteiten, lijkt dit een hoog percentage (Spapens, 2007). Een respondent van het Programma Aanpak Georganiseerde Hennepcultuur voegt daar aan toe dat afdelingen Forensische Opsporing van de zuidelijke korpsen aangeven dat zij ongeveer 70% van hun capaciteit structureel kwijt zijn aan gewelds zaken in relatie tot hennepcultuur. Het lijkt er op dat er relatief veel horizontaal geweld voorkomt in de georganiseerde hennepcultuur, maar een harde conclusie vraagt meer onderzoek.

3.9.3 Rippen

Een bijzondere vorm van geweld is het rippen van oogsten van een ander. Het rippen gebeurt in het laatste stadium van de oogst of tijdens de bewerking van de hennep (knip- en droogfase). Een partij kan ook uit een stash worden geript of tijdens een transport.

Volgens een kweker die wordt geïnterviewd door de Pers (06-11-2009) infiltreren rippers al vanaf het moment dat een kweker bij een growshop kweekbenodigdheden inkoop. De rippers staan volgens de respondent soms dagen te posten om te zien wie veel benodigdheden koopt. Growshops kunnen volgens hem zelf ook betrokken zijn bij het rippen. Zij traceren kwekerijen door zendertjes in de kweekapparatuur te verstoppen. Daarnaast krijgen rippers volgens de respondent tips van stekkenboeren of van de sociale omgeving van de kweker.

In de level 3(+) onderzoeken kwam rippen regelmatig voor, waarbij de bestudeerde misdaadondernemingen soms dader waren maar ook wel eens slachtoffer van een ripdeal. Het rippen wordt soms gedaan om een schuld te vereffenen. Eén van de hoofdverdachten werd getipt dat een coffeeshopeigenaar, die schulden bij hem had, een kwekerij had die klaar was om te oogsten. De hoofdverdachte ging poolshoogte nemen om een dag later de kwekerij leeg te halen. Helaas voor de hoofdverdachte had zijn tipgever niet alleen hem, maar ook de politie getipt, die hem achtervolgde en zijn rechterhand aanhield. De hoofdverdachte zelf wist te ontkomen.

Een bestolen kweker zal geen aangifte doen van diefstal. Hij zal dus zelf maatregelen moeten nemen om rippen tegen te gaan en eventueel de daders op te sporen. Omdat rippen lijkt toe te nemen, nemen steeds meer kwekers preventieve maatregelen. Volgens respondenten van het Programma Aanpak Georganiseerde Hennepteelt worden boobytraps geïnstalleerd op kweeklocaties. IJzeren deurmatten en deurklinken die onder stroom worden gezet zijn hier een voorbeeld van. Deze boobytraps zijn uiteraard ook gevaarlijk voor ontruimings-teams die de kwekerijen ontmantelen. De politie wordt dan ook getraind om hiermee rekening te houden. In de level 3(+) onderzoeken zijn dergelijke boobytraps echter geen enkele keer aangetroffen. Daarnaast worden kweeklocaties afgeschermd door de inzet van beveiligers. In enkele onderzoeken waren deze aangesteld en bewapend. Veel respondenten kennen voorbeelden van ripdeals die bloederig zijn afgelopen, omdat er een bewaker was ingeschakeld. Er zijn lichamen aangetroffen in kwekerijen van personen die waarschijnlijk waren ingezet om de kwekerij te beschermen. Het rippen is één van de kenmerken van een illegale markt die de geweldsspiraal bevordert. Wanneer een partij geript is doet de benadeelde misdaadonderneming er alles aan te achterhalen wie het gedaan heeft.

In casus 5 was een stekkerij geript, waarbij de vrouw van de verdachte was bedreigd. De stekkenboer regelde zonder aarzelen een wapen en ging achter de persoon aan die dit volgens hem op zijn geweten had. Later bleek dat deze

het niet had gedaan. Dit incident ontketende volgens de respondent een kleine guerrillaoorlog.

Het aantal ripdeals wordt nergens centraal geregistreerd. Hierdoor kan niet met cijfers worden aangetoond dat het aantal ripdeals toeneemt. Omdat kwekers geen aangifte doen, blijven de ripdeals uit het zicht van de politie. Soms komen ripdeals op een andere manier aan het licht, bijvoorbeeld wanneer er slachtoffers zijn gevallen (in een aantal gevallen zijn er lichamen gevonden die gerelateerd konden worden aan ripdeals) of wanneer de politie signalen krijgt over de tap. Ook kan de Criminele Inlichtingen Eenheid worden getipt, of kan contact opgenomen worden met Meld Misdaad Anoniem.

4

De hennepmarkt; aard, omvang en omgevingskenmerken

Onderzoeksvraag 2

Hoe heeft de hennepmarkt zich in 2007 en 2008 ontwikkeld in termen van aard, omvang en omgevingskenmerken ?

- 4.1 De hennepmarkt
- 4.2 De omvang van productie, consumptie en export
- 4.3 De geografische spreiding van henneplocaties
- 4.4 Kosten, prijzen en omzet
- 4.5 Opgelegde straffen

4.1 De hennepmarkt

In deze paragraaf wordt de hennepmarkt beschreven in termen van vraag, aanbod en geografische spreiding. Ook wordt een schatting gegeven van de omvang van zowel de productie als de consumptie en de export. Tot slot wordt beschreven wat de kosten en prijzen zijn die in de hennepcultuur worden gemaakt en, zo mogelijk, welke omzet gemaakt wordt.

4.1.1 Aanbod van henneproducten in Nederland

In Nederland wordt Nederwiet (hennep) en Nederhasj geproduceerd. De productie van Nederhasj is echter vrij zeldzaam (Trimbos 2009). Het THC-gehalte van hennep steeg tussen 1999 en 2003, maar daarna vond een daling plaats (KLPD/IPOL, 2009a; KLPD/IPOL 2008b; Nationale Drug Monitor, 2008). In 2007 was de concentratie 16.0% en in 2008 16.4%. Het THC-gehalte lijkt inmiddels gestabiliseerd te zijn rond de 16%.

Nederland is met dit hoge THC-percentages een uitschieter. Het THC-gehalte van Nederwiet is gemiddeld twee tot drie keer hoger dan van marihuana uit andere landen. In de meeste andere Europese landen schommelt het THC-gehalte tussen de 6 en 8% (EWD, 2009). Uit een onderzoek dat het Trimbos Instituut (2009) uitvoerde naar THC-concentraties in verschillende soorten cannabis bleek dat Nederwiet significant meer THC (16,4%) bevatte dan marihuana van buitenlandse herkomst (8,5%). Ook de hasj bereid uit Nederwiet bevatte gemiddeld

meer THC (27,6%) dan de hasj die afkomstig is uit het buitenland (16,2%). In sommige landen stijgt het THC-percentages van marihuana echter sterk, waardoor de marihuana-producten vergelijkbaar zijn met die uit Nederland. Zo lag het THC-percentages van marihuana in het Verenigd Koninkrijk in 2007 gemiddeld op 16,2% (Hardwick en King, 2008).

Nederland produceert niet alleen veel hennep, maar is ook marktleider als het gaat om kweekmaterialen. Growshops zijn legaal in Nederland, maar worden door sommige gemeenten aan banden gelegd middels een vergunningenbeleid. Verschillende landen zien dat misdaadondernemingen materialen kopen in Nederlandse growshops of bestellen bij Nederlandse internetshops. Zo is de Federale Recherche van België er zeker van dat het merendeel van de kweekmaterialen in dat land afkomstig is uit Nederlandse growshops, al dan niet met tussenkomst van Belgische shops, die inkopen in Nederlandse groothandel-growshops.

Daarnaast kan kennis worden gezien als een Nederlands exportproduct. Nederlanders hebben jarenlang ervaring opgebouwd in het effectief en efficiënt kweken van hennep en het omhoog brengen van het THC-niveau. Nederlandse organisatoren zijn dan ook regelmatig betrokken bij het opzetten van kwekerijen in het buitenland.

4.1.2 Vraag naar henneproducten in Nederland

In de meeste Europese landen is een voorkeur te zien voor óf weed óf hasj. Deze voorkeur zal vermoedelijk afhankelijk zijn van beschikbaarheid, prijs en kwaliteit van beide producten. In Nederland wordt meer weed geconsumeerd dan hasj. Hierbij gaat de voorkeur uit naar weed die in Nederland is geproduceerd. Nederwiet is al jaren populairder dan buitenlandse cannabis; meer dan de helft tot drie kwart van de hennepconsumptie betreft Nederwiet. Nederhasj is daarentegen niet erg populair. De meeste hasj die in de Nederlandse coffeeshops wordt verkocht, is geïmporteerd.

Meer mannen dan vrouwen gebruiken cannabis, met name als het gaat om frequent gebruik¹⁰. Het gebruik komt met name voor onder jongeren en jong volwassenen tussen de 15 en 24 jaar. De gemiddelde leeftijd van frequente gebruikers ligt rond 31 jaar. Mensen die ooit cannabis hebben gebruikt hebben dit doorgaans voor het eerst tussen hun zestiende en twintigste gedaan. Het

¹⁰ In de Nationale Drug Monitor wordt geen onderscheid gemaakt tussen de consumptie van Nederwiet of buitenlandse marihuana.

gebruik onder scholieren neemt toe met de leeftijd. Van de scholieren van 12 jaar oud heeft slechts 2% ooit cannabis gebruikt, terwijl dit opgaat voor een derde van de zestienjarige scholieren. Cannabisgebruik komt meer voor in grote steden dan op het platteland; ongeveer drie keer zo veel (Nationale Drug Monitor, 2008, Laar et al., 2010). In de Nationale Drug Monitor is geen onderscheid gemaakt tussen Nederwiet en buitenlandse cannabis.

Vergeleken met andere Europese landen wordt in Nederland relatief weinig cannabis gebruikt. Gemiddeld 7% van de inwoners van de lidstaten heeft in 2007 minimaal één keer cannabis gebruikt. In Nederland lag dit percentage in 2007 op 5%. Frankrijk, Spanje en Italië scoren hoger dan Nederland zowel op 'ooit gebruik' als 'recent' en 'actueel gebruik'¹¹. Dit geldt ook voor landen buiten de Europese Unie als Canada, de Verenigde Staten en Australië. Het gebruik van cannabis is in de jaren negentig in de meeste Europese lidstaten toegenomen, maar lijkt inmiddels gestabiliseerd, met name in de landen met hoge prevalenties (Nationale Drug Monitor, 2008, Laar et/ al., 2010).

4.2 De omvang van productie, consumptie en export

In deze paragraaf wordt een raming gemaakt van de productie, consumptie en export van hennep in 2007 en 2008. Deze raming is gebaseerd op beschikbare informatie over deze processen uit verschillende bronnen en op beredeneerde aannames. Het resultaat is een indruk van de mogelijke omvang van de productie, consumptie en export.

4.2.1 Omvang van de productie

Verschillende onderzoekers hebben een raming gemaakt van de totale productie van hennep in Nederland. De schattingen lopen uiteen van 26 ton (Boekhoorn e.a., 1995) tot minimaal 315 en maximaal 755 ton (Van der Heijde, 2006). Ook in het Nationale Dreigingsbeeld dat in 2008 werd uitgebracht is een raming gemaakt voor 2006. Van der Heijde, die een uitgebreid rapport uitbracht over de raming, maakte in zijn onderzoek gebruik van cijfers (inbeslagnames, ontmantelde kwekerijen) en een aantal aannames. Enkele van deze aannames zijn overgenomen bij de raming van de productie in 2007 en 2008.

De omvang van de productie van hennep bestaat uit een geregistreerd deel van ontdekte hennepkwekerijen en een dark number. Een manier om een indruk van

¹¹ Recente gebruikers betreft mensen die het afgelopen jaar hennep hebben gebruikt, actuele gebruikers betreft mensen die de afgelopen maand hennep hebben gebruikt.

de omvang te krijgen is het optellen van in beslaggenomen hennep uit ontmantelde kwekerijen. Onderstaande tabel biedt een overzicht van de geregistreerde kwekerijen en het aantal geruimde planten en stekken (voor zover dit bekend is) van de afgelopen jaren.

Tabel 1: de geregistreerde omvang van het aantal kwekerijen, planten en stekken¹²

Jaar	Aantal ontmantelde kwekerijen	Aantal aangetroffen planten	Aantal aangetroffen stekken ¹
2008	4.731	1.053.368	293.759
2007	5.242	851.510	162.807
2006	5.201	661.851	80.505
2005	5.630	884.609	
2004		900.381	
2003		1.111.855	
2002		1.127.174	
2001		1.672.103	
2000		1.570.006	

Bron: Drugsinbeslagnemingen en drugsprizen (KLPD/IIPOL, 2009a; KLPD/IIPOL 2008b)

In vergelijking tot 2007 werd in 2008 bijna twintig procent meer hennepplanten in beslag genomen. Dit aantal ligt wel lager dan de hoeveelheden die jaarlijks tussen 2003 en 2006 in beslag werden genomen. Een verklaring voor die grotere hoeveelheden zou kunnen zijn dat voor 2006 nog geen onderscheid werd gemaakt tussen stekken en planten in de meldingen en registratie. Het aantal ontmantelde kwekerijen lijkt redelijk stabiel te zijn gebleven over de afgelopen jaren.

De omvang van de ontmantelde kweeklocatie wordt niet geregistreerd door Ipol. Kwekerijen kunnen heel divers zijn in omvang. Het Programma Aanpak

¹² De cijfers moeten worden gezien als een ondergrens, omdat niet alle ontmantelde kwekerijen zijn gemeld bij de dienst Ipol. Uit onderzoek van Kroese e.a. (2006) bleek dat bij een exacte telling van het aantal ontmantelingen in 2005 dit aantal een stuk hoger lag dan wanneer werd uitgegaan van door regio's aan Ipol aangeleverde cijfers. De exacte telling leverde 40% meer ontmantelingen op. In deze CBA wordt echter uitgegaan van de geregistreerde cijfers, omdat het onzeker is of de onderregistratie in 2007 en 2008 gelijk is aan die van 2005. Het is wel aannemelijk dat de registratie nog steeds een onderschatting van het aantal ontmantelde kwekerijen weergeeft. Door het Programma Aanpak Georganiseerde Hennepcultuur is onlangs een registratieapplicatie (DIG) ontwikkeld waarmee ontdekte henneplocaties beter geregistreerd kunnen worden. Deze applicatie kan worden gekoppeld aan BVH en zal landelijk worden toegepast. Hierdoor zal de registratie van hennepplantages en hun inhoud mogelijk verbeteren.

Georganiseerde Hennepteelt maakt onderscheid tussen:

- microplantages: < 5 planten
- miniplantages: 6 - 49 planten
- kleine plantages: 50 - 249 planten
- middelgrote plantages: 250 – 499 planten
- grote plantages: 500 – 999 planten
- industriële plantages: > 1000 planten

Op basis van de Ipol-gegevens kan berekend worden dat er gemiddeld 239 planten in een kwekerij staan. Omdat de omvang van de plantages sterk verschilt, is het gemiddelde wellicht niet de beste graadmeter. De modus van de kwekerijen (het meest voorkomende aantal planten per kwekerij) is niet gegeven door Ipol. Volgens een respondent van het Programma Aanpak Georganiseerde Hennepteelt staan in de meeste plantages die worden ontmanteld 300 tot 600 planten. Dit betekent dat de meeste plantages een middelgrote tot grote omvang hebben.

De omvang van de kwekerijen van level 3 (+) subjecten varieert van 300 tot 18.000 planten. De meeste kwekerijen bevatten echter enkele honderden tot 2.000 planten. De kwekerijen van level 3(+) subjecten liggen hiermee op of iets boven de landelijke modus.

Gewicht van de opbrengst van hennep in tonnen

In deze raming wordt het totale aantal planten vermenigvuldigd met het gemiddelde gewicht van de opbrengst in grammen om de omvang in gewicht te schatten. De opbrengst van hennep in grammen hangt af van het aantal planten per vierkante meter. Uit onderzoek van het Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie (BOOM) in samenwerking met de Universiteit Wageningen blijkt dat een plant op het moment van oogsten doorgaans 28,2 gram hennep opbrengt¹³. Wanneer deze gegevens als uitgangspunt genomen worden, zou het totale gewicht van de hennep uit de in beslag genomen planten in 2007 ($851.510 * 28,2 \text{ gram} =$) 24 ton zijn geweest. In 2008 zou dit zijn neergekomen op ($1.053.368 * 28,2 \text{ gram} =$) 30 ton.

¹³ Dit was de mediaan uit het onderzoek naar de opbrengst in grammen per plant afhankelijk van het aantal planten per vierkante meter en wordt aangehouden wanneer dit aantal onbekend is. De planten zijn gedroogd en geknipt. Dat wat overblijft (de verkregen hennep) is volgens de deskundigen het product dat normaliter wordt gerookt. Het gewicht hier van is 28,2 gram

Geraamde omvang totale productie

In een kwekerij kunnen gemiddeld vijf oogsten per jaar worden geproduceerd¹⁴. Omdat er wel eens partijen geript worden of ontmanteld door de politie en omdat de oogst een keer kan mislukken, kan het zijn dat er niet altijd vijf oogsten gehaald worden. Dit betekent dat de ontmantelde kwekerijen in 2007 gezamenlijk 96 ton (op basis van 4 oogsten per jaar) tot 120 ton (op basis van 5 oogsten per jaar) op zouden hebben geleverd en 120 tot 150 ton in 2008.

Deze raming geeft echter alleen een beeld van de ontmantelde kwekerijen. Het dark number blijft hiermee buiten beeld. In deze raming werd uitgegaan van een pakkans tussen de 30 en 50% (Van der Heijden, 2006)¹⁵. Een pakkans van 30% houdt in dat het dark number op 70% wordt geschat, een pakkans van 50% dat het dark number 50% bedraagt. Aan de hand van deze aannames is onderstaande raming gemaakt.

Tabel 2: raming productie hennep in 2007 in tonnen.

Aanname	Raming obv ontmantelde kwekerijen	Raming obv pakkans van 30%	Raming obv pakkans van 50%
4 oogsten per kwekerij	96	320	192
5 oogsten per kwekerij	120	400	240

Tabel 3: raming productie hennep in 2008 in tonnen

Aanname	Raming obv ontmantelde kwekerijen	Raming obv pakkans van 30%	Raming obv pakkans van 50%
4 oogsten per kwekerij	120	400	240
5 oogsten per kwekerij	150	500	300

Bovenstaande berekeningen leiden tot een raming van de productie van hennep tussen de 192 en 400 ton in 2007 en tussen de 240 en 500 ton in 2008.

¹⁴ Volgens het BOOM (2005) is het aannemelijk dat een kweekcyclus gemiddeld 10 weken duurt, waardoor het mogelijk is 5 maal per jaar te oogsten.

¹⁵ Van der Heijde (2006) baseert zich hierbij op de verhouding tussen de cannabis-oogst in Marokko en de onderschepte hasj die hier uit voort is gekomen. De interceptieratio lag in dit geval tussen de 28% en 31%. Daarnaast vergelijkt hij de mondiale interceptieratio's voor andere soorten drugs die werden gepubliceerd door UNODC in 2005 (deze lagen in 2003 voor heroïne op 23% en voor cocaïne op 44%). Deze pakkans lijkt echter erg optimistisch. In het World Drug report (2010) wordt een pakkans tussen de 2 en 3% genoemd voor de detectie van doorkwekerijen in Canada. Het is dan ook aannemelijk dat de pakkans lager ligt dan 30 tot 50%. Dit zou betekenen dat de geschatte productie nog groter is.

De raming van de nationale henneproductie ligt hiermee hoger dan de raming die is gepresenteerd in het Nationaal Dreigingsbeeld (KLDP/IPOL, 2008a) die uitkwam op een nationale productie tussen de 61 en 142 ton in 2006 en lager dan de raming van Van der Heijden (2006) van 315 tot 755 ton per jaar. In onderstaande tabel wordt een vergelijking gemaakt met de uitkomsten en methoden van Van der Heijde en het Nationaal Dreigingsbeeld.

Tabel 4: vergelijking methoden en resultaten met andere ramingen.

Aanname	Van der Heijde	NDB	CBA
meetjaar	Gemiddelde over aantal jaren	2006	2007-2008
Aantal oogsten per jaar	3-4	andere methode	4-5
Opbrengst hennep per plant in grammen	29,4	27,2	28,2
Pakkans kwekerij	30-50%	30-50%	30-50%
Uitgangspunt op basis van inbeslagnames	Oogst per kwekerij is 22,8 – 30,5 kilo en 13.800 en 24.800 kwekerijen	4,4 miljoen in beslaggenomen planten en stekken (na extrapolatie)	851.510 en 1.053.368 in beslaggenomen planten
Totale opbrengst in tonnen	315-755	61-142	192-500

Bronnen: NDB (2008a) en Van der Heijden (2006)

Omdat zowel enkele aannames als de meetjaren verschillen, leveren de methoden verschillende uitkomsten op. Daarnaast valt op dat de ramingen niet alleen onderling tientallen tot honderden tonnen van elkaar verschillen, maar dat ook het verschil tussen de minimale en maximale aantallen in alle drie de gevallen groot zijn.

Ook de financiële omzet kan nu worden berekend met de formule:

$$F = (O - I) \times P$$

Waarbij:

F = is de financiële omzet

O = opbrengst in kilo's (in 2007 minimaal 192.000 en maximaal 400.000 en in 2008 minimaal 240.000 en maximaal 500.000)

I = in beslag genomen hennep in kilo's (het percentage in beslag genomen hennep ligt tussen de 30 en 50%).

P = de gemiddelde groothandelsprijs in euro's (een gemiddelde groothandelsprijs van 3.289 euro in 2007 en 3.463 euro per kilo in 2008¹⁶)

¹⁶ Deze gemiddeld prijs is berekend door Ipol en gepubliceerd in een jaarlijkse rapportage 'Drogsinbeslagnameingen en Drogsprizen' (2007 en 2008).

De financiële opbrengst zou dan tussen de 315.744.000 en 920.920.000 euro liggen in 2007 en tussen de 415.560.000 en 1.212.050.000 euro in 2008¹⁷. Dit betekent dat de omzet in 2007 en 2008 gemiddeld meer dan 700 miljoen euro was. Dit bedrag ligt een stuk hoger dan de geraamde omzet in het Nationaal Dreigingsbeeld van 2008 die tussen de 182 tot 424 miljoen lag. Dit heeft te maken met een hogere raming van de totale productie, maar ook met een prijsstijging ten opzichte van 2007 (een stijging van de gemiddelde groothandelsprijs van 3000 euro naar 3376 euro per kilo in 2007 en 2008).

4.2.2 Omvang van de consumptie

Het gebruik van cannabis is op meerdere manieren te meten. In deze paragraaf wordt de omvang geschat aan de hand van cijfers van gebruik en gebruikers in Nederland (hoe vaak en hoe veel gebruikt men?) en aan de hand van de omzetcijfers van coffeeshops. Beiden methoden kennen voor en nadelen. Desalniettemin kunnen beide ramingen een indicatie geven van de omvang van het gebruik van hennep.

Omvang van het gebruik

De omvang van het gebruik is grotendeels gebaseerd op enquêtes. Een nadeel van deze methode is dat veelgebruikers, zoals daklozen waarvan een derde tot de helft cannabis gebruikt (Nationale Drug Monitor, 2008), door deze methode vaak buiten de steekproef vallen. Ook (drugs)toeristen vallen wellicht buiten deze enquêtes waardoor er onderschatting ontstaat.

Het gebruik van cannabis¹⁸ wordt gemeten middels het Nationaal Prevalentie Onderzoek (NPO). De meest recente gebruiksgegevens dateren uit het jaar 2005. Er is onderscheid gemaakt naar 'ooit-gebruikers', 'recente gebruikers' en 'actuele gebruikers'¹⁹. De 'groep 'ooit gebruiker' was stabiel van 1997 tot 2001, maar nam daarna toe van 19,1% tot 22,6% in 2005. Het percentage 'recente' en 'actuele gebruikers' bleef stabiel tussen 1997 en 2005. Het betrof respectievelijk zo'n 5,5% en 3,3% (Nationale Drug Monitor, 2008). Het gebruik van de groepen recente en actuele gebruikers ligt hiermee iets onder het gemiddelde gebruik in EU lidstaten (respectievelijk 6,8 en 3,6 %) (EMCDDA, 2009).

¹⁷ 2007: de minimale opbrengst is 315.744.000 (192.000 – 96.000) x 3.289 en de maximale opbrengst is 920.920.000 (400.000 – 120.000) x 3.289. 2008: de minimale opbrengst is 415.560.000 (240.000 – 120.000) x 3.463 en de maximale opbrengst is 1.212.050.000 (500.000 – 150.000) x 3.463.

¹⁸ Het NPO meet het gebruik van hennep. Er is geen onderscheid gemaakt naar hennep en buitenlandse marihuana.

¹⁹ Recente gebruikers betreft mensen die het afgelopen jaar hennep hebben gebruikt, actuele gebruikers betreft mensen die de afgelopen maand hennep hebben gebruikt.

De omvang van de cannabisconsumptie in Nederland kan als volgt berekend worden:

de prevalentie (P) x de frequentie (F) x de hoeveelheid (H). Hierbij staat P voor de hoeveelheid mensen die cannabisgebruiken, F voor de frequentie van het gebruik en H voor de hoeveelheid cannabis die per keer wordt gebruikt.

De groep 'ooit gebruikers' is vrij groot, maar consumeerde in de meetperiode nauwelijks cannabis. De groep 'recente gebruikers' bestond in 2005 uit 594.000 mensen. De groep 'actuele gebruikers' bestond uit 363.000 mensen. Hoeveel cannabis de gebruikers gezamenlijk consumeren is onbekend. Alleen van de 'actuele gebruiker' is bekend dat zij bijna dagelijks cannabis gebruikten. Hoeveel gram zij per dag gebruikten is niet bekend (Nationale Drug Monitor, 2008).

Van der Heijden (2006) concludeerde op basis van verschillende studies dat actuele gebruikers in 2001 gemiddeld 111 dagen per jaar cannabis gebruikten. De groep actuele gebruikers gebruikt naar schatting minimaal 76 en maximaal 160 gram cannabis per gebruiker per jaar.

Uitgaande van een jaarlijks gebruik door actuele gebruikers van 76 tot 160 gram, gebruiken de 363.000 mensen samen 28 tot 58 ton cannabis. Van der Heijden schat op basis van verschillende onderzoeken naar voorkeuren van coffeeshop-bezoekers dat 61-71% van de geconsumeerde cannabis hennep betreft.

Op basis van bovenstaande gegevens ontstaat de volgende raming:

Tabel 5: raming aandeel hennep in totale cannabisconsumptie

Aanname	Consumptie 28 ton cannabis	Consumptie 58 ton Cannabis
61% = hennep	18.7 ton hennep	35.4 ton hennep
71% = hennep	19.9 ton hennep	41.2 ton hennep

Dit betekent dus dat de actuele gebruikers naar schatting jaarlijks gezamenlijk 19 tot 41 ton hennep consumeren. Omdat het gemiddelde gebruik berekend is zonder de groep zeer frequente gebruikers zoals daklozen is de geschatte consumptie aan de lage kant. En omdat er naast deze groep ook nog mensen zijn die minder frequent cannabis of hennep gebruiken -de 'ooit gebruikers' en de 'recente gebruikers'- moeten bovenstaande cijfers worden gezien als een onderschatting.

Omzet van coffeeshops

Ter controle van bovenstaande raming wordt ook een raming gemaakt op basis van de omzet van coffeeshops. Een verschil met een raming op basis van gebruikers is dat bij het meten van gebruik alleen rekening is gehouden met de Nederlandse bevolking, terwijl de omzet van coffeeshops deels afhangt van de aankopen van buitenlandse kopers, de zogenaamde drugstoeristen. Hoe groot het aandeel is van hennep die middels drugstoerisme het land verlaat is onbekend, maar vermoedelijk aanzienlijk.²⁰

Uit de Nationale Drugs Monitor (2008) blijkt dat er 729 coffeeshops waren in Nederland in 2005. Uit twee studies naar de omzet van coffeeshops in Tilburg en Maastricht blijkt dat jaarlijks per coffeeshop gemiddeld 58,9 kilo cannabis wordt verkocht, waarvan 75% (dus 44,2 kilo) hennep betreft (Van der Heide, 2006). Dit zou betekenen dat de 729 coffeeshops gezamenlijk ruim 32 ton hennep verkochten.

Daarnaast waren er in 2005 naar schatting ook nog enkele duizenden niet-gedoogde cannabisaanbieders actief. Illegale aanbieders nemen naar schatting 30% van de lokale verkoop voor hun rekening, tegenover 70% die door coffeeshops wordt verzorgd, aldus de Nationale Drug Monitor (2008). Er van uitgaande dat 30% van de cannabis verkocht wordt via illegale verkooppunten, wordt er nog eens 14 ton cannabis verkocht. Wanneer er vanuit wordt gegaan dat ook van deze cannabis 61 tot 71% hennep zou betreffen, komt dit neer op 9 tot 10 ton hennep. Samen met de 32 ton uit coffeeshops zou in Nederland jaarlijks 41 tot 42 ton hennep worden verkocht. Dit aantal ligt net boven de raming van de consumptie (tussen 19 en 41 ton). Dit verschil wordt zeer vermoedelijk verklaard doordat hennep in coffeeshops en illegale verkooppunten niet alleen aan Nederlanders wordt verkocht, maar –met name in de grensgemeenten en in Amsterdam- ook aan buitenlandse consumenten.

De raming van Nederlandse hennepconsumptie komt in dit onderzoek uit op een minimum van 19 ton en een maximum van 41 ton. Een controleraming gebaseerd op de verkoopcijfers van coffeeshops toont aan dat deze uitkomsten aannemelijk zijn. Van der Heijden (2006) komt middels zijn berekening uit op een (meest aannemelijke) raming van de nationale hennepconsumptie tussen

²⁰ Voorbeelden die aangeven dat veel hennep over de grens verdwijnt zijn voormalig coffeeshop 'Checkpoint' aan de Belgische grens waar dagelijks circa 3000 klanten kwamen (Elsevier, 2010). Naar schatting bestond 90% van de klandizie uit Belgische en Franse drugstoeristen (NRC, 2010).

de 37 en 54 ton²¹. Het hoger uitvallen van deze raming komt onder andere doordat Van der Heijden ook de schatting op basis van coffeeshops heeft laten meewegen. Omdat in deze CBA expliciet wordt gekeken naar de consumptie in Nederland -de verkoop van drugs aan buitenlandse klanten is immers ook een vorm van export- is de omzet van coffeeshops buiten beschouwing gelaten.

4.2.3 Omvang van de export

Waar bij de productie nog wel sprake is van een redelijke registratie door verschillende politieregio's, is de registratie van de export van hennep onvolledig en versnipperd. Verschillende binnenlandse en buitenlandse diensten kunnen hennep onderscheppen. Niet alle diensten melden de onderscheppingen op een centraal punt en niet op dezelfde wijze. Belangrijker nog is dat er meestal geen onderscheid wordt gemaakt tussen hennep en marihuana uit het buitenland. In het laatste geval gaat het dan ook niet om export, maar om doorvoer. Ook wordt het land van herkomst niet altijd geregistreerd. Tot slot worden inbeslagnames soms dubbel geregistreerd, zowel door diverse Nederlandse diensten (bijvoorbeeld door de KMar en door de DNR) of door Nederlandse en buitenlandse diensten (bijvoorbeeld bij een gezamenlijke actie).

Door Ipol (KLPD/IPOL, 2008b en 2009a) zijn de door Nederlandse opsporingsdiensten in beslaggenomen partijen cannabis geregistreerd die geëxporteerd werden. In totaal is volgens Ipol 5.473 kilo cannabis inbeslaggenomen in 2007 en 42.359 kilo in 2008. De cijfers zijn wederom niet uitgesplitst naar marihuana en hennep. De cijfers uit 2007 betreffen volgens de auteurs alleen in beslaggenomen hennep. Over de cijfers van 2008 wordt expliciet gesproken over cannabis in het algemeen. Er wordt onder andere melding gemaakt van de inbeslagneming van 19.000 kilo marihuana door de douane. Dit betreft al bijna 40% van het totale aantal in beslag genomen kilo's cannabis. Of de rest uitsluitend hennep betreft is onbekend.

Ook in het buitenland wordt regelmatig hennep in beslaggenomen die afkomstig is uit Nederland. In onderstaande tabel wordt de (totale en gemiddelde) omvang per inbeslagname weergegeven van de inbeslagnames die door douanediensten van EU lidstaten geregistreerd zijn in database CEN, met Nederland als (laatste) land van herkomst.

²¹ Het nationale gebruik op basis van coffeeshopgegevens komt volgens Van de Heijden (2006) uit tussen 37,2 en 40,7 ton en het gebruik op basis van consumptiepatronen van actuele gebruikers tussen 21,9 en 45,0 ton.

Tabel 6: totale en gemiddelde omvang van inbeslaggenomen cannabis met Nederland als (laatste) land van herkomst in 2007 en 2008

	Total aantal kilo's	gemiddeld aantal kilo's
Verenigd Koninkrijk	2738,24	80,54
Duitsland	1258,59	5,64
Italië	734,81	45,93
België	162,5	2,17
Ierland	106,35	8,18
Frankrijk	40,9	5,84
Polen	1,6	0,02

Bron: databank CEN van de WCO

Uit de tabel blijkt dat de meeste hennep uit Nederland is onderschept in het Verenigd Koninkrijk, meer dan twee keer zoveel als in Duitsland. Het gemiddelde aantal kilo's dat per keer wordt onderschept is dan ook veel hoger in het Verenigd Koninkrijk dan in Duitsland (80,54 versus 5,64 kilo). Er zijn in Duitsland slechts 32 partijen onderschept met een omvang van minimaal 10 kilo en één partij groter dan 100 kilo. Vervolgens volgen Italië, Ierland en België met een totale omvang tussen de 100 en 1000 kilo. De gemiddelde omvang van partijen die in Italië zijn onderschept zijn ook vrij groot (gemiddeld bijna 46 kilo). Hierna volgt Frankrijk met een totale omvang van enkele tientallen kilo's. De gemiddelde omvang van de partijen die in beslag zijn genomen in België, Frankrijk en Ierland betreft slechts enkele kilo's. In Polen, waar in totaal slechts anderhalve kilo is onderschept, betreffen de onderscheppingen gemiddeld slechts enkele grammen. Overigens moet hierbij expliciet vermeld worden dat de resultaten vertekend kunnen worden door het controle- en registratiegedrag van de desbetreffende landen.

De omvang van de partijen zegt iets over de betrokkenheid van de georganiseerde misdaad; grote investeerders zullen alleen in redelijk grote partijen handelen van enkele tientallen tot enkele honderden kilo's.

De partijen die werden geëxporteerd door criminele samenwerkingsverbanden die Ipol heeft bestudeerd en beschreven in haar rapport over georganiseerde misdaad in Nederland (2009) variëren van enkele kilo's tot meer dan 2.000 kilo per maand. Volgens Ipol handelt ongeveer de helft van de misdaadondernemingen in partijen groter dan 100 kilo. De informatie is echter niet altijd gebaseerd op tactisch onderzoek. Veel informatie over export is uitsluitend gebaseerd op zachte CIE informatie en zijn deze gegevens dus niet geverifieerd.

In de level 3(+) onderzoeken die voor deze CBA zijn bestudeerd is niet altijd bekend geworden hoeveel hennep is geëxporteerd en met welke frequentie.

De omvang van de handel is op verschillende manieren aan het licht gekomen. Soms hadden rechercheurs zicht op meerdere transporten, soms is er eenmalig een hoeveelheid hennep onderschept. In vijf onderzoeken werden wekelijks transporten waargenomen. Het betrof hoeveelheden van enkele tientallen kilo's tot 200 kilo per keer. De hoeveelheden van de eenmalige inbeslagnames varieerden van 16 tot 1000 kilo, maar het betrof meestal enkele honderden kilo's.

Tabel 7: in beslaggenomen hoeveelheden hennep per onderzoek

Onderzoek	Hoeveelheid onderschept	Per tijdseenheid	Bestemming
Casus 1 Export	265,4 kilo	eenmalig	Verenigd Koninkrijk
Casus 2 NVT	Nvt	Nvt	Financieel
Casus 3 Export	495 kilo ²¹	Enkele maanden	Verenigd Koninkrijk
Casus 4 Binnenland	453 kilo	onbekend	Binnenlandse tussenhandel
Casus 5 Export	32 kilo	Per week	Duitsland
Casus 6 Binnenland	100 kilo	Per week	Binnenlandse tussenhandel
Casus 7 Export	200 kilo	Per week	Verenigd Koninkrijk
Casus 8 Export	16 kilo	eenmalig	Duitsland
Casus 9 Binnenland	100 kilo	Per week	Binnenlandse tussenhandel
Casus 10 Binnenland	Onbekend	Nvt	Binnenlandse tussenhandel
Casus 11 Binnenland	386 kilo	eenmalig	Binnenlandse tussenhandel
Casus 12 Export	40 kilo	Per maand	Duitsland
Casus 13 Export	260 kilo	eenmalig	Verenigd Koninkrijk
Casus 14 Binnenland	Onbekend	onbekend	Binnenlandse tussenhandel
Casus 15 Onbekend	1000 kilo	eenmalig	Onbekend
Casus 16 Export	60-80 kilo	Per week	Duitsland

²² 495 kilo is herleidbaar naar de betreffende veiling plus enkele honderden kilo's op andere veilingen.

Omdat niet in alle onderzoeken duidelijk is geworden wat de frequentie van de exportbewegingen was, is het moeilijk om te extrapoleren. Duidelijk is wel dat geen van de in beslaggenomen partijen op zichzelf stonden. Er waren altijd aanwijzingen (en in de meeste gevallen ook bewijsmateriaal of meerdere onderscheppingen) waaruit bleek dat de in beslag genomen hennep onderdeel uitmaakte van een frequenter transport.

In enkele level 3 (+) onderzoeken is door de tactische teams berekend hoeveel hennep in totaal is geëxporteerd. In casus 1 werd naar schatting meer dan 3000 kilo hennep naar het Verenigd Koninkrijk vervoerd over een periode van drie maanden. In casus 3 is door Nederland 495 kilo hennep van deze organisatie op de veiling in beslag genomen, in het Verenigd Koninkrijk 964,47 kilo. Achteraf is berekend dat de organisatie binnen twee jaar waarschijnlijk 88 partijen hennep over de grens heeft gebracht. Scotland Yard berekende dat door de betreffende misdaadorganisatie ongeveer 18 ton hennep van Nederland naar het Verenigd Koninkrijk is getransporteerd in enkele jaren. Als deze berekening correct is, is minder dan 3 procent van de totaal geëxporteerde hennep in deze casus in Nederland onderschept.

Een overzicht van inbeslagnames in 2008 op de veiling van Naaldwijk geeft een indruk van de hennepexport via een belangrijk exportkanaal naar het Verenigd Koninkrijk.

Tabel 8: in beslaggenomen hennep op de veiling van Naaldwijk

Datum inbeslagname	Hoeveelheid in beslaggenomen hennep in kilo's
28 februari 2008	645
24 april 2008	278
28 april 2008	525
9 september 2008	612
10 oktober 2008	5
13 oktober 2008	167
16 oktober 2008	238
7 oktober 2008	90
6 november 2008	98
25 november 2008	149
Totaal	2.807

Bron: politie Naaldwijk

Als de verhouding tussen het onderschepte aantal kilo's in casus 3 (495 kilo) en de door Scotland Yard geraamde totale export (18 ton) exemplarisch is voor andere onderzoeken, is de pakkans (op de veiling) zeer klein. Dit is niet ondenkbaar aangezien er jaarlijks 2.773.665 karren met bloemen op deze veiling verwerkt worden. Naast de veiling in Naaldwijk beschikt Flora Holland over nog eens zes veilingen in Nederland.

Inbeslagneming van 523 kilo hennep te Aalsmeer op 16 okt 2008 met het Verenigd Koninkrijk als bestemming. Bron: politie Amsterdam Kennemerland

In twee level 3(+) onderzoeken waarin de export naar Duitsland centraal stond is naar schatting 1800 en 3100 kilo over de grens gebracht. In beide gevallen ging het over een periode van een half jaar.

Over de export naar Italië is minder bekend. Hoewel in twee onderzoeken het vermoeden bestond dat de hennep daar heen ging, is er slechts één keer een transport onderschept. Een partij van 600 kilo werd vervoerd in een vrachtwagen. De vrachtauto werd bij de grens aangehouden door de Italiaanse politie, die een financieel onderzoek uitvoerde op de betrokkenen.

Bovenstaande informatie geeft een indruk van de omvang van de export. Wanneer de in beslag genomen partijen door douanediensden in de EU²³ worden opgeteld bij de partijen die door Nederlandse opsporingsdiensten in beslag zijn genomen²⁴ is in 2007 en 2008 samen 33.875 kilo cannabis in beslag genomen die werd geëxporteerd vanuit Nederland. Hoe groot het aandeel Nederlandse hennep hierin is, is onbekend. De pakkans aan de verschillende grenzen is een tweede onbekende factor. Dit maakt een schatting van de totale omvang op basis van inbeslagnemingen erg onbetrouwbaar.

²³ Hierbij zijn landen die in totaal minder dan 1 kilo hebben onderschept in 2007 en 2008 samen weggelaten.

²⁴ Hier is de inbeslagname van 19.000 marihuana vanaf getrokken.

Een manier om toch een indruk te krijgen van de omvang van de hennep is het vergelijken van de consumptie en de productie in Nederland. Van de productie is wederom het geschatte aantal in beslag genomen kilo's hennep afgetrokken. Er is rekening gehouden met een pakkans van 30% omdat dit aannemelijker is dan een pakkans van 50%

Tabel 9: raming export 2007

Productie	Minimale consumptie = 17 ton	Maximale consumptie = 41 ton
Minimale productie minus in beslag genomen hennep (192-57,6 =) 134,4 ton	Export = 117,4 ton (87% van de productie)	Export = 93,4 ton (69% van de productie)
Maximale productie minus in beslag genomen hennep (400-120=) 280 ton	Export = 263 ton (94% van de productie)	Export = 239 ton (86% van de productie)

Tabel 10: raming export 2008

Productie	Minimale consumptie = 19 ton	Maximale consumptie = 41 ton
Minimale productie minus in beslag genomen hennep (240 – 72) = 168 ton	Export = 149 ton (89% van de productie)	Export = 127 ton (76% van de productie)
Maximale productie minus in beslag genomen hennep (500 – 150=) 350 ton	Export = 331 ton (95% van de productie)	Export = 309 ton (88% van de productie)

Op basis van bovenstaande berekening zou de omvang van de export in 2007 naar schatting tussen de 93,4 en 263 ton hebben gelegen. Dit zou betekenen dat 69 tot 94 procent van de productie is geëxporteerd. De omvang van de export in 2008 zou naar schatting tussen de 127 en 331 ton hebben gelegen. Dit betekent dat 76 tot 95 procent van de productie is geëxporteerd.

Wanneer de inbeslagnames van politie en douanediensden, in de verschillende onderzoeken en op de veiling van Naaldwijk in ogenschouw worden genomen, zijn deze uitkomsten niet onaannemelijk.

Het resultaat moet worden geïnterpreteerd als 'educated guess' en niet meer dan dat, omdat zowel de productie als de consumptie op zichzelf al gebaseerd zijn op aannames en schattingen. De pakkans van hennepkwekerijen is geschat op 30 tot 50%. Het is goed mogelijk dat de pakkans (veel) kleiner is. Dit zou betekenen dat er nog meer hennepkwekerijen zijn en dat de export nog groter is. Daarnaast is de schatting van de productie gebaseerd op de cijfers van 2007

en 2008, maar de schatting van de consumptie op cijfers van 2005. Er is geen reden om aan te nemen dat de consumptie (sterk) is toe- of afgenomen sinds 2006, maar het is niet onmogelijk.

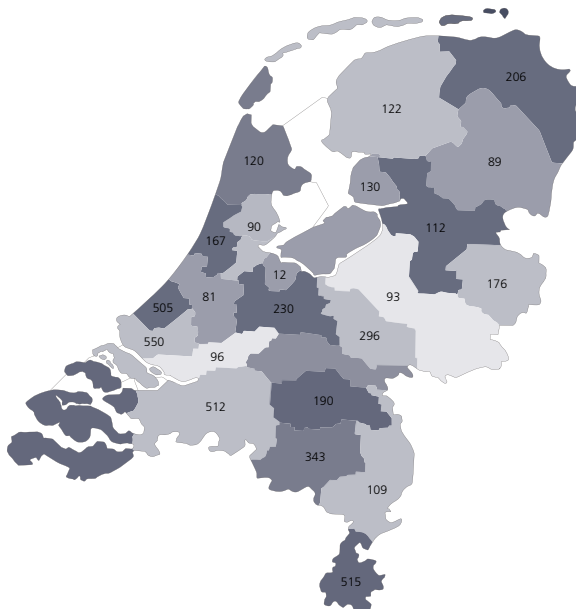
4.3 De geografische spreiding van henneplocaties

Henneplocaties kunnen worden ingedeeld in grofweg vier categorieën: kwekerijen, growshops, stashes en coffeeshops. Omdat over de spreiding van growshops en stashes weinig bekend is, worden deze buiten beschouwing gelaten.

4.3.1 Kwekerijen

Hoewel een weergave van aangetroffen hennepkwekerijen in Nederland wellicht evenveel zegt over de inspanningen van de korpsen op dit gebied als over de activiteit van hennepkwekers, kunnen er wellicht daadwerkelijke verschillen tussen de regio's worden onderscheiden. In onderstaande afbeelding wordt het aantal ontmantelde kwekerijen per politieregio weergegeven.

Omvang en spreiding ontmantelde kwekerijen in Nederland, 2008

Bron: Drugsprijzen en inbeslagnames (KLPD/IPOL, 2008b en 2009a)²⁵

²⁵ De regio's die in het rood zijn weergegeven hebben geen cijfermateriaal aangeleverd bij Ipol.

Uit bovenstaande afbeelding wordt meteen duidelijk dat de meeste kwekerijen 'onder de rivieren' worden aangetroffen. De Brabantse politieregio's staan bovenaan. Ook de provincie Zuid Holland scoort hoog. Midden Nederland en Groningen volgen op afstand.

Over de kenmerken van de wijken waar de meeste hennepkwekerijen zijn aangetroffen is minder bekend. Sommige wijken met een lage sociaal-economische status staan bekend als plekken waar veel hennep wordt gekweekt. Dit geldt bijvoorbeeld voor sommige woonwagenkampen. Dat hennep teelt in dergelijke wijken significant vaker voorkomt is niet vastgesteld.

Veel kwekerijen van de level 3(+) subjecten zijn aangetroffen in de buurt van de woonplaats van de verdachten of in de buurt van de growshop. Relatief veel kwekerijen zijn aangetroffen in de provincie Brabant, daar hebben ook de meeste bestudeerde onderzoeken gedraaid. Daarnaast hadden meerdere misdaadondernemingen die opereerden vanuit verschillende steden, kwekerijen in de provincie Groningen. Toch blijkt dat de meeste misdaadondernemingen meestal kwekerijen door het hele land exploiteren. De hennep wordt uit verschillende kwekerijen naar een of meerdere knip-en droogplaatsen gebracht waar het wordt verwerkt en samengevoegd. Dit toont een zeker mate van bovenregionale organisatie van de productie aan.

In casus 10 beschikte de misdaadonderneming over kwekerijen door het hele land. Frans en consorten reden wekelijks het hele land door in het kader van de hennep teelt en handel. Zij exploiteren kweeklocaties in verschillende plekken in het land. De oogst uit Groningen ging bijvoorbeeld naar een loods in Oss, deze deed dienst als kniplocatie.

Uitbreiding van het kweekgebied over de grenzen

Zoals al werd genoemd in de inleiding, vindt een deel van de hennep teelt die in handen is van Nederlandse misdaadondernemingen plaats in het buitenland. Dit gebeurt met name net over de grens in buurlanden België en Duitsland. Volgens Belgische cannabisexperts wordt het overgrote deel van de hennepplantages in België aangestuurd door Nederlandse misdaadondernemers. Omdat vaak niet duidelijk wordt door wie de hennephandel wordt georganiseerd, kan dit niet met zekerheid worden gesteld, maar er zijn veel aanwijzingen van Nederlandse betrokkenheid. Zo worden er veel Nederlanders en Nederlandse nummerplaten gesignaleerd op de kweeklocaties. Ook is er contact met Nederlanders over de telefoon. Daarnaast hebben de kwekerijen een 'Nederlands stempel', zoals Nederlandse stopcontacten en zekeringskasten en worden kweekschema's opgesteld in typisch Nederlands taalgebruik. De kwekerijen worden volgens

hen vrijwel altijd ingericht met kweekmaterialen afkomstig uit Nederlandse growshops en ook groeimaterialen en stekken komen hier vaak vandaan, al zijn in België ook enkele stekkerijen opgerold. Het feit dat in België vaak 'pareltjes van kwekerijen' (zeer professioneel ingericht) worden aangetroffen is voor de Belgen al voldoende aanwijzing van Nederlandse betrokkenheid (respondent Federale Recherche België). Nederland is de voornaamste afzetmarkt voor de in België geproduceerde hennep. Vanuit Nederland wordt de hennep vermoedelijk verder gedistribueerd naar andere landen. Het komt volgens de respondent veel voor dat natte planten naar Nederland worden gebracht.

Er zijn zowel uitsluitend Nederlandse als Nederlands-Belgische misdaad-ondernemingen. Een vermoeden van de Belgische politie is dat wanneer de kwekers de Nederlandse nationaliteit hebben, het een homogeen Nederlandse misdaadonderneming betreft. De verklaring hiervoor is dat de Nederlandse misdaadonderneming de productie volledig wil afschermen. Dit is volgens de respondent meestal het geval bij de grootschalige teelt. Eventuele betrokkenheid van Belgische verdachten bestaat voornamelijk uit het ter beschikking stellen van ruimte, het assisteren in de kweek en soms het exploiteren van de productie in enkele regio's. Ook is er zicht op enkele 'luitenanten' die rechtstreeks in contact staan met Nederlandse 'kopstukken'. Informatie over deze kopstukken is schaars en berust voornamelijk op getuigenverklaringen. Een aantal van deze Nederlandse kopstukken zou zich hebben gevestigd in België.

Volgens de experts is het kweken in België aantrekkelijk voor Nederlandse kwekers om een aantal redenen. Zo is de afstand klein en zijn er geen taalbarrières (in Vlaanderen), is er meer vastgoedmarkt beschikbaar in België en is er geen samenwerking met energiemaatschappijen waardoor de kans op ontdekking kleiner is. Daarnaast bemoeilijkt het spreiden van kwekerijen over meerdere landen de opsporing (Camp & Dommicent, 2010).

België wordt ook in de level 3 (+) onderzoeken meerdere malen genoemd als locatie waar gekweekt wordt en ook kwekerijen in Duitsland komen voor. In één onderzoek werd een grote kwekerij geëxploiteerd samen met een Belgische misdaadonderneming. De opbrengst werd verdeeld.

In Duitsland is met name Nordrhein Westfalen geen ongebruikelijke locatie voor Nederlandse hennepkwekers, al lijkt het aantal Nederlandse kwekers alweer af te nemen (Bundeslagebild Rauschgift Kriminalität 2008). Ook daar wordt gebruik gemaakt van kweekmaterialen uit Nederlandse growshops.

Overige landen worden sporadisch genoemd. In casus 5 was de hoofdverdachte bezig een kwekerij op te zetten in Spanje. Er werden stekken en materiaal naar

Spanje gereden. In 2006 is deze kwekerij opgerold. Tot slot werd in casus 10 een gesprek gevoerd tussen de hoofdverdachte en zijn maîtresse waarin hij vertelde dat 'hier in Albanië kilo's liggen'. Het is in dit geval waarschijnlijk dat de verdachte naar Albanië was afgereisd om (buiten)hennep op te kopen. Nergens blijkt uit dat hij daar zelf een kwekerij beheerde.

4.3.2 Coffeeshops

Coffeeshops zijn verspreid over het hele land, maar komen meer voor in grote steden en in grensgebied. Opvallend is dat de coffeeshops zijn verdeeld over slechts ruim een kwart van de gemeenten. Drie kwart van de gemeenten heeft dus geen coffeeshops. Amsterdam is als toeristische trekpleister een uitschieter. Deze stad heeft de meeste coffeeshops van het land. In 2005 kende de stad 246 coffeeshops.

Daarnaast wordt een deel van de hennep verkocht via niet-gedoogde verkooppunten. Met name de grensstreken hebben, naast overlast door de coffeeshops, overlast van de verkoop via niet-gedoogde verkooppunten. Drugrunners die vaak op agressieve wijze buitenlandse klanten werven, veroorzaken veel overlast, onder andere door gevaarlijk rijgedrag.

4.4 Kosten, prijzen en omzet

In deze paragraaf wordt beschreven welke kosten misdaadondernemers maken in verschillende stadia van het logistiek proces, tegen welke prijzen zij hun producten afzetten en wat de omzet en uiteindelijke winst is. Er is niet over alle stadia evenveel informatie beschikbaar. In mei 2003 werd het project "Standaardberekening wederrechtelijk verkregen voordeel bij hennepkwekerijen" gestart met als doel landelijk meer uniformiteit in de berekeningen te bewerkstelligen en meer duidelijkheid te verschaffen in de te hanteren normen binnen de berekeningen van het wederrechtelijk verkregen voordeel van hennepkwekerijen bij binnenteelt onder kunstlicht. In april 2005 werden de uitkomsten van dit project door BOOM gerapporteerd. De uitkomsten van dit onderzoek zijn gebruikt als uitgangspunt en zo mogelijk aangevuld met gegevens over level 3(+) misdaadondernemingen en ander onderzoek.

Productie

De voorbereiding begint met het regelen van een geschikte kweeklocatie. De prijs van een locatie hangt af van uiteenlopende omstandigheden. Zo kan een ruimte worden gehuurd of gekocht. Dit kan variëren van een kamer tot een loods of een boerderij. De misdaadondernemer kan zelf (of via een stroman) de

panden aankopen of huren, of ruimtes gebruiken bij andere thuis. Wanneer in de ruimte van een ander wordt gekweekt (die soms meehelpt in de kweek als verzorger van de planten of als katvanger), dan wordt deze daarvoor betaald. Omdat de verhuurders van de ruimte in verhouding veel risico lopen, lopen de bedragen die hiervoor worden betaald flink op. Spapens ea (2007) spreken van 20 tot 50% van de opbrengst. De huisvestingskosten worden door BOOM alleen in mindering gebracht als de woningen niet ook voor legale doeleinden zijn gebruikt, zoals bewoning.

In de bestudeerde level 3(+) onderzoeken is geen zicht verkregen op de prijzen die worden betaald voor locaties. Soms zijn er facilitators met de aankoop of huur gemoeid, die bijvoorbeeld de panden op hun naam hebben staan om de kwekers af te schermen. In casus 8 kreeg een facilitator tussen de 500 en 1000 euro per maand voor een huurcontract op zijn naam.

Daarna moeten kweek-benodigdheden worden ingekocht. Volgens Spapens kost de inrichting van een hok van 100 planten circa 2000 euro en een hok van 300 planten circa 3000 euro (Spapens e.a., 2007) (dit waren prijzen van vóór 2007). Het BOOM houdt rekening met afschrijvingskosten van investeringen in een kwekerij. Deze kosten zijn afhankelijk van de omvang van de kwekerij en berekend per oogst. De afschrijvingskosten worden weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 11: afschrijvingskosten per kwekerij

Aantal planten	Afschrijvingskosten per oogst in €
0 – 199	150,-
200 – 299	200,-
300 – 399	250,-
400 – 499	300,-
500 – 599	350,-
600 – 699	400,-
700 – 799	450,-
800 – 899	500,-
900 – 1.000	500,-

Bron: BOOM-rapport betreffende standaardberekeningen (2005)

Vervolgens zijn er stekken nodig. Drugsexperts van Ipol (2008b) zien een lichte stijging in de prijs voor stekken. Werd er in 2006 nog tussen de 2 en 2,5 euro betaald voor een hennepstek, in 2008 ligt de prijs rond de 3 euro per stek.

Tot slot moet de stroomtoevoer worden geregeld en moeten de kwekerijen worden opgebouwd. Voor beide klussen kunnen facilitators worden ingehuurd. Vervolgens moeten de planten ongeveer twee maanden verzorgd worden, wat mankracht, stroom en water kost. In het onderzoek van Spapens (2007) kwam een casus voor waarbij de arbeidskosten voor het verzorgen van de planten in verschillende stadia 30 euro per uur bedroegen.

BOOM rekent voor de stekken, kweekmedium, het water en de voedingsstoffen 4,40 euro per plant per oogst. De kosten van het stroomgebruik kunnen door de energieleverancier berekend worden. Wanneer deze gegevens niet voor handen zijn, berekent BOOM het stroomverbruik per lamp. Het stroomverbruik hangt af van het wattage van de lamp.

Tabel 12: kosten per lamp per oogst in euro's

Wattage lamp	Kosten per lamp per oogst
400	90,-
600	125,-
1000	195,-

Bron: BOOM-rapport betreffende standaardberekeningen (2005)

Omdat veel kwekers illegaal stroom aftappen, worden deze kosten in de praktijk vaak niet door hen gemaakt. Daarnaast zullen de stroomkosten in de toekomst gedrukt worden door het gebruik van LED-lampen. De lampen zijn relatief duur in de aanschaf, maar gebruiken minder stroom en bestrijken een groter oppervlak.

De totale kweekkosten kunnen behoorlijk oplopen. Een respondent in het onderzoek van Spapens (2007) was voor de bouw (inclusief de hardware) en de groei van 1 oogst (incl stekjes, electra, en de huur van een pand) voor 300 planten 5.000 euro kwijt. Het is daarom aannemelijk dat mensen die beginnen met kweken (op grote schaal) en/of nog geen startkapitaal hebben opgebouwd, gebruik maken van de voorfinanciering die growshops bieden. Het bedrag is echter niet zo groot dat het voor starters onmogelijk is op eigen kracht een plantage op te zetten. Wie begint met een kleinere kwekerij en de opbrengst hiervan investeert in een nieuwe oogst, kan al snel groot worden.

Tot slot moeten de planten worden geknipt en gedroogd, tenzij ze nat worden afgezet bij een tussenhandelaar. Voor het drogen en knippen kunnen mensen uit het sociale netwerk worden ingezet, maar ook 'professionele' knippers

worden ingehuurd. Deze worden echter ook zwart uitbetaald. BOOM rekent voor de knipkosten 2,- euro per plant.

Opslag en tussenhandel

De natte of droge hennep wordt vervolgens opgekocht door een coffeeshop, growshop of andere tussenhandelaars. De inkoop van natte hennep is een stuk goedkoper dan de inkoop van droge hennep. Door Ipol wordt jaarlijks een inventarisatie gemaakt van drugsprijzen. Volgens Ipol (KLPD/Ipol, 2008) werd voor natte hennep 716 euro per kilo betaald in 2008.

Aan de hand van 36 cases bleek dat de gemiddelde prijs van hennep op groot-handelsniveau 3.300 euro per kilo was in 2008 (Ipol, 2009a). De prijzen zijn niet verder uitgesplitst tussen de aankoop door bijvoorbeeld growshops en de verkoop aan andere tussenhandelaren. Wel staat vast dat het om een nationale prijs gaat en dus niet om exportprijzen. In het rapport staat dat de prijs voor hennep licht gestegen is ten opzichte van 2006 en 2007. In 2006 lag de prijs tussen de 2700 en 3400 euro en in 2007 was 3300 euro de gemiddelde kiloprijs. Verder wordt in het rapport vermeld dat de prijs in Friesland en in Noord-Holland-Noord flink lager lag dan de prijzen in de rest van het land. In Rotterdam Rijnmond lag de prijs weer een stuk hoger (Ipol, 2008b). Er wordt geen verklaring voor dit prijsverschil gegeven. De gemiddelde prijs voor een gram hennep in coffeeshops lag in 2007 op 7,30 euro. Dit is bijna twee keer zo veel als de prijs van marihuana uit het buitenland. Een gram marihuana kostte gemiddeld 4,30 euro in 2007 (Nationale Drugs Monitor, 2008).

In de level 3(+) onderzoeken is iets meer zicht gekregen op verschillen in de in- en verkoopprijzen in de tussenhandel. Omdat het aantal cases klein is, kan echter niet zonder meer worden aangenomen dat de prijzen een afspiegeling zijn van het gemiddelde. In casus 8 betaalt de growshop voor een kilo droge hennep gemiddeld 2.518 euro per kilo. Voor natte hennep werd 453 euro per kilo betaald. De inkoopprijzen door growshops en andere tussenhandelaars liggen rond de 2500 euro per kilo, met een enkele uitschieter naar 3500 euro. In casus 4 maakte de growshop met de in en verkoop van hennep naar schatting een brutowinst van 426 euro per kilo. De nettowinst bedroeg 400 euro per kilo (minus de kosten van de kweek).

Wanneer er niet direct wordt doorverkocht moet de hennep opgeslagen worden. Net als voor de productielocaties geldt dat hier uiteenlopende locaties voor worden gebruikt. De prijs die wordt betaald voor een loods zal anders zijn dan de prijs die aan particulieren wordt betaald. Wanneer de hennep wordt opgeslagen bij leden van de organisatie of de growshop brengt dit geen extra kosten

mee. In de onderzoeken zijn geen prijzen voor de opslag naar voren gekomen. Uit casus 14 blijkt wel dat hiervoor mensen met financiële problemen worden ingehuurd, wat kan betekenen dat er in elk geval een aanzienlijk bedrag voor wordt betaald.

De afzet van het eindproduct in binnen- of buitenland

Bij de afzet van hennep moeten altijd transportkosten worden gemaakt. In het geval van binnenlandse handel kan de misdaadondernemer de transport zelf regelen, of hiervoor koeriers inhuren. Omdat hennep vergeleken met andere drugs behoorlijk volumineus is, zijn de transportkosten per kubieke meter relatief hoog terwijl de opbrengst per kilo relatief laag is²⁶. Er hoeven echter geen kosten te worden gemaakt voor de import van drugs of grondstoffen, wat wel het geval is bij de handel in harddrugs. Uit de bestudeerde onderzoeken is geen informatie gekomen over vergoedingen van binnenlandse transporten.

Voor de export zullen koeriers vermoedelijk aanzienlijk meer geld krijgen dan voor binnenlandse transporten. De vergoedingen variëren van een bedrag per kilo tot een bedrag per transport. Wanneer de koeriers worden betaald per kilo, geldt een prijs van ongeveer 100 euro. Wanneer per transport wordt betaald krijgen koeriers in de onderzoeken tussen de 300 tot 500 euro per keer. Dit gaat om transporten van enkele tientallen kilo's. In casus 13 liggen de transportkosten naar het Verenigd Koninkrijk op 350 euro per kilo. In een andere zaak wordt gesproken over chauffeurs die 'eens wat meenemen' voor 100 euro per kilo. Bij de export naar het Verenigd Koninkrijk zijn ook specialistische misdaadondernemingen betrokken die zich puur op het transport richten. In casus 1 verdiende één van de kernleden (niet de hoofdverdachte) die het transport naar het Verenigd Koninkrijk organiseerde 30 euro per kilo. Dit is een klein bedrag, maar de hoeveelheden zijn veel groter dan in de andere onderzoeken, waardoor de winst aanzienlijk oploopt. De vaste 'ompakkers' (die de hennep tussen de deklading verstopten) kregen voor het ompakken 1500 tot 2000 euro per week.

Wanneer de hennep in Nederland wordt doorverkocht aan andere tussenhandelaren is de prijs circa 3000 euro per kilo. In de bestudeerde onderzoeken kwamen kiloprijzen voor van 2650, 2775, 2800 en 3300 euro. Door Ipol worden de prijzen van verschillende soorten drugs jaarlijks geïnterpreteerd. Uit hun rapporten blijkt dat een kilo hennep in 2007 gemiddeld 3.289 euro opbracht en 3.463 in 2008 (Ipol, 2007 & Ipol, 2008). De gemiddelde prijs ligt dus nog iets hoger dan de prijzen in de casuïstiek. Het verschil kan te maken hebben met onderscheid tussen de verkoop- en inkooprijzen of met het feit dat de onderzoe-

²⁶ Lager dan de opbrengst voor heroïne, cocaïne en synthetische drugs.

ken weliswaar in 2007 en 2008 werden afgerond, maar veel opsporingsinformatie al eerder verzameld is.

De prijs voor hennep die in het buitenland wordt afgezet loopt sterk uiteen. Dit heeft te maken met de wisselende waarde van de Britse Pond en met het feit dat de onderzoeken over verschillende jaren hebben gelopen (de prijzen schommelen dus sterk, met name in het Verenigd Koninkrijk). De afzetprijzen voor hennep in de bestudeerde onderzoeken lagen tussen de 3357 en 7000 euro. In Ierland zouden de prijzen nog veel hoger liggen. Een respondent noemt het bedrag van 12.500 euro per kilo. Dit komt volgens hem doordat het risico om gepakt te worden daar veel hoger is. Het transport moet twee keer door de douane, de controle is over algemeen strenger en de straffen zijn veel hoger. De prijzen die een kilo hennep in Duitsland opbracht in de level 3(+) onderzoeken waren lager, tussen de 3000 en 3500 kilo. In één onderzoek leverde een kilo zelfs 5000 euro op. Ook hier geldt vermoedelijk dat de prijzen inmiddels gestegen zijn.

De prijzen van hennep liggen hiermee lager dan die van harddrugs. Ter vergelijking; de groothandelsprijzen voor heroïne lagen in 2007 en 2008 tussen de 16.000 tot 18.000 euro per kilo in het Verenigd Koninkrijk (KLPD/DNR, 2010). De verkoop van een kilo cocaïne leverde in 2005 in het Verenigd Koninkrijk 49.311 euro op (KLPD/DNR, 2010a).

Aanwenden van de winst

Tot slot zijn er ook kosten gemoeid met het witwassen zelf. In maar weinig onderzoeken is hier zicht op verkregen. In casus 2 waarin een facilitator Engelse ponden witwast voor hennepcriminelen, ontvangt hij circa 8,5 procent provisie. De Pakistanen die het geld in casus 13 wegsluizen uit het Verenigd Koninkrijk krijgen hiervoor ongeveer 10 procent van het totale bedrag.

Respondenten die al langer ervaring hebben met de aanpak van de georganiseerde hennepcultuur zijn van mening dat er grote winstmarges te behalen zijn. In casus 1 is door de Britse tak van de organisatie zo veel geld verdiend (naar schatting 62 miljoen Pond), dat de organisatie het niet meer kwijt kon. Door de politie is in totaal 552.590 Pond aan cash geld aangetroffen op drie plaatsen. 292,940 Pond is door de politie aangetroffen in een ondergrondse opslagplaats, waar een deel van het geld (60.000 Pond) inmiddels was weggerot.

In de meeste onderzoeken is het wederrechtelijk verkregen voordeel berekend, of is een schatting gemaakt van de omzet. In enkele onderzoeken zijn slechts een paar transporten onderschept en is het voordeel op basis hiervan berekend. Dit betrof meestal voordeel ter waarde van enkele tientallen- of honderd-

zenden euro's. Wanneer de misdaadondernemingen over een langere periode werden onderzocht, soms enkele jaren, blijkt dat dit voordeel snel kon oplopen. In vier onderzoeken werd het wederrechtelijk verkregen voordeel geschat tussen de één en vijf miljoen. In nog eens vier onderzoeken liepen de bedragen op van 16 tot 18 miljoen voor twee kleinere misdaadondernemingen (één of twee hoofdverdachten) tot bijna 50 miljoen verdeeld over drie leden. Dit houdt in dat zij per week 90.000 euro verdienen, een bedrag waar de modaal verdienende Nederlander bijna drie jaar voor moet werken. In één onderzoek werd de omzet van de organisatie geschat op 20 miljoen.

Met name de export van hennep is een lucratieve bezigheid. Omdat een groot deel van de export vermoedelijk naar het Verenigd Koninkrijk wordt geëxporteerd, betekent dit een omvangrijke (ondergrondse) geldstroom de andere kant op. Dit betekent ook dat de criminele organisatie een grote hoeveelheid Britse ponden zal moeten witwassen. In casus 2 wisselde een financiële facilitator buitenlandse valuta (voornamelijk Britse ponden) ter waarde van bijna 16 miljoen euro in zowel Nederland als België. In casus 7 kwamen de Britse ponden allemaal binnen bij een café, waar het door stromannen werd gewisseld. In meerdere onderzoeken is een administratie in beslag genomen waarin de wisselingen van Britse ponden werden vastgelegd. De respondent van casus 11 vertelt dat veel criminelen zich laten uitbetalen in euro's, zodat ze geen grote geldbedragen hoeven te wisselen. Ook wordt gebruik gemaakt van underground banking.

4.5 Opgelegde straffen

In paragraaf 3.1.3 zijn de maximumstraffen van georganiseerde hennephandel weergegeven. Kort samengevat komt het er op neer dat op de grootschalige teelt (vanaf 200 planten) of grootschalige export (vanaf 500 gram of 200 planten)²⁷ een gevangenisstraf van respectievelijk vier tot zes jaar kan worden opgelegd. Wanneer het telen, bereiden, bewerken, verwerken, verkopen, afleveren, verstrekken of vervoeren gebeurt in de uitoefening van een beroep of bedrijf kan de straf oplopen tot zes jaar. Daarnaast kunnen straffen worden opgelegd voor het deelnemen of leiding geven aan een criminele organisatie. De maximumstraf is acht jaar wanneer het gaat om lidmaatschap aan een criminele organisatie die zich bezighoudt met hennepeteelt en kan met een derde verlengd worden voor oprichters, leiders of bestuurders. Ook 'het verlenen van geldelijke of andere stoffelijke steun aan alsmede het werven van gelden of personen ten behoeve van de daar omschreven organisatie' valt onder deelname aan een

²⁷ Hoeveelheden zoals gepubliceerd in het Staatsblad in 2006.

criminele organisatie. Financiers van de georganiseerde hennepcultuur kunnen dus ook onder een criminele organisatie vallen.

Veel respondenten klagen over de lage straffen die worden opgelegd aan betrokkenen bij de georganiseerde hennepcultuur. Een van de teamleiders gaf zelfs aan dat hij enkele jaren extra aandacht gaf aan het fenomeen, maar na een aantal rechtelijke uitspraken niet meer van plan was nog te investeren op georganiseerde hennepcultuur. De straffen in de bestudeerde level 3(+) onderzoeken varieerden van een taakstraf tot zes jaar gevangenisstraf.

De taakstraf werd opgelegd in casus 13 voor de verkoop van 50 kilo hennep op de Nederlandse markt en voor het beheren van twee kwekerijen waarin samen 1100 planten stonden. Hiervoor zou zes jaar celstraf opgelegd kunnen worden. De hoogste straf die in deze zaak werd opgelegd bedroeg 15 maanden waarvan 5 voorwaardelijk voor de export van 200 kilo hennep naar het Verenigd Koninkrijk en het witwassen van de opbrengsten hiervan. Hiervoor had vier jaar celstraf opgelegd kunnen worden. Opvallend is dat één van de verdachten van casus 13 is aangehouden in het Verenigd Koninkrijk waar hij vier jaar gevangenisstraf heeft gekregen. Hij is slechts als deelnemer en niet als leidinggevende van een criminele organisatie aangewezen, toch krijgt hij een vier maal zo hoge straf als de leidinggevende in Nederland. Slechts in één casus (7) werd de maximale straf van zes jaar opgelegd voor de grootschalige teelt, verkoop etc van hennep. Het Hof oordeelde echter milder en maakte hier respectievelijk drie en vier jaar van. Ook de teamleider van dit onderzoek is van mening dat de opgelegde straffen voor hennepcultuur te laag zijn: “ze moeten met hun knieën in de hennep zitten, anders geen veroordeling”.

Tabel 13: Bewezen verklaarde feiten en opgelegde straffen in eerste aanleg

Casus	Bewezen verklaarde feiten	Straf
2	Art 420bis, ter WvSr Art 225 lid 2 WvSr Art 4 lid 1 Wet inzake de grenswisselkantoren	2 jaar waarvan 8 maanden voorwaardelijk
4 (1)	Art 3 B,C OW Art 420bis, ter WvSr Art 140 WvSr – leider	3 jaar en 6 maanden
(2)	Art 3 B OW Art 420bis, ter WvSr Art 140 WvSr – deelneming	2 jaar gevangenisstraf

5	Art 3 A,B,C OW Art 140 WvSr – leider Art 225 lid 2 WvSr	4 jaar en 6 maanden gevangenisstraf
7 (1)	Art 3 B OW Art 140 WvSr – leider Art 420bis, ter WvSr Art 225 lid 1 WvSr Art 11 lid 2 OW	Rechtbank: 6 jaar Hof: 4 jaar (wel voor zelfde feiten)
(2)	Art 3 B,C OW Art 140 WvSr – leider Art 420bis, ter WvSr Art 11 lid 2 OW	Rechtbank: 6 jaar Hof: 3 jaar
8 (1)	Art 140 WvSr – leider Art 3 B,C OW Art 420bis WvSR Art 26 WWM	Rechtbank: 2 jaar Hof: taakstraf (geen 140 bewezen)
(2)	Art 140 WvSr – leider Art 3 B,C OW Art 420bis WvSr Art 26 WWM	Rechtbank: 4 jaar Hof: 4 jaar
10 ³ (1)	Art 140 WvSr – leider Art 3 B,C OW Art 420bis WvSr Art 225 lid 1 WvSr Art 10a OW	3 jaar waarvan 1 jaar voorwaardelijk
(2)	Art 420bis WvSr Art 225 lid 1 WvSr	300 dagen waarvan 110 voorwaardelijk
13	Art 11 lid 4 OW Art 3 A OW Art 420bis WvSr	15 maanden waarvan 5 voorwaardelijk
14	Art 140 WvSr - leider	4 jaar en 6 maanden

Gemiddeld kregen de hoofdverdachten, in de meeste gevallen aangewezen als leiders van de misdaadondernemingen, 3,5 jaar celstraf opgelegd in eerste aanleg. Dit lijkt niet erg weinig, maar de straffen werden opgelegd voor meerdere bewezen verklaarde feiten. Hieronder valt niet alleen overtreding van artikel 3 van de OW, maar ook deelname of leiderschap aan een criminele organisatie en witwassen, waar op zich al hoge maximumstraffen voor staan. In deze analyse is niet onderzocht wat de redenen waren voor de rechter voor deze lage strafmaat.

Hiernaast wordt ook crimineel vermogen ontnomen. Omdat het SFO nog twee jaar kan doorlopen nadat de verdachte voor het hoofddelict in eerste aanleg veroordeeld is, is de afloop van de meeste onderzoeken echter nog niet bekend. Opvallend is daarnaast dat de export van hennepteelt slechts in twee zaken bewezen verklaard is in eerste aanleg (casus 5 en 13).

5

Misdaadondernemers en hun samenwerkingsverbanden

Onderzoeksvraag 3

Wat voor natuurlijke- en rechtspersonen waren in 2007 en 2008 actief in de georganiseerde hennepsteelt?

- 5.1 Achtergrondkenmerken van verdachten
- 5.2 Kenmerken van betrokken rechtspersonen
- 5.3 Kenmerken van misdaadondernemingen

5.1 Achtergrondkenmerken van verdachten

In deze paragraaf wordt beschreven over welke kenmerken de natuurlijke personen beschikken die betrokken zijn bij hennepsteelt. Voor de paragrafen 5.1.1 tm 5.1.3 zijn alleen de gegevens van de 23 hoofdverdachten geanalyseerd.

5.1.1 Kenmerken van de hoofdverdachten

De gemiddelde leeftijd van de hoofdverdachten is met 46 jaar vrij hoog. De leeftijden variëren van 34 tot 60 jaar. De standaarddeviatie is nog geen 7 jaar, wat betekent dat veruit de meeste hoofdverdachten tussen de 39 en 53 jaar oud zijn. Omdat hier alleen is gekeken naar de hoofdverdachten, betreft dit in veel gevallen alleen mensen die een leidinggevende positie hadden binnen de misdaadonderneming, een positie die meestal pas bereikt wordt na jarenlange ervaring. Zie hiervoor ook een volgende paragraaf over antecedenten.

Het overgrote merendeel van de verdachten bestaat uit blanke Nederlandse mannen; wat dat betreft lijkt de georganiseerde hennepsteelt een typisch Nederlands netwerk. Dit beeld wordt bevestigd door het rapport 'Georganiseerde criminaliteit in Nederland' van Ipol (KLPD/Ipol, 2009), waaruit blijkt dat in 2008 naast de Nederlandse misdaadondernemingen slechts enkele Marokkaanse en Turkse misdaadondernemingen actief waren. Slechts drie hoofdverdachten van de level 3(+) onderzoeken waren geboren in een ander land (Marokko, Turkije en Indonesië).

Uit een inventarisatie bij verschillende Europese politiediensten blijkt dat er een sterke opkomst van Aziatische verdachten in de georganiseerde hennepsteelt is, met name van Vietnamezen. In het Verenigd Koninkrijk is maar liefst 80 procent van de hennepsteelt in handen van Zuidoost-Aziatische criminelen. Het merendeel hiervan heeft de Chinese of Vietnamese identiteit. Ook Duitsland, de Scandinavische landen, en Tsjechië maken melding van de wijdverbreide betrokkenheid van Vietnamezen in de hennepsteelt.

In Nederland lijken er (nog) weinig Vietnamezen actief te zijn in de hennepsteelt. Er worden nauwelijks Vietnamese kwekers of organisatoren aangetroffen. Er lopen momenteel slechts twee onderzoeken naar Vietnamese verdachten die actief zijn in de hennepsteelt. Daarnaast is begin 2010 wel een man aangetroffen met de Chinese nationaliteit in een grote kwekerij. Of er een Aziatische organisatie achter deze kwekerij schuil gaat is niet bekend. Vermoedelijk spelen Vietnamezen geen rol van betekenis op de Nederlandse hennepmarkt. Mogelijk is de Nederlandse markt zo georganiseerd dat het voor buitenstaanders moeilijk is deze te betreden. Het is echter evengoed mogelijk dat de politie nog weinig zicht heeft op Vietnamese misdaadondernemingen.

5.1.2 Specialisme versus generalisme

Activiteiten in de uitgangszaak

De criminele activiteiten beperken zich in twee derde van de level 3(+) onderzoeken tot hennepsteelt. In vier zaken werd naast hennep ook hasj verhandeld en in twee van deze zaken ook harddrugs (amfetamine en heroïne). In verschillende zaken wordt vermoed dat men zich naast de hennephandel tevens bezig houdt met de handel in harddrugs. Dit zou blijken uit CIE informatie, maar is tijdens de onderzoeksperiode echter niet feitelijk vastgesteld.

Naast andere soorten drugs komt mensenhandel ook enkele malen naar voren. Dit lijkt niet op grote schaal te gebeuren, maar meer onderdeel te zijn van 'het goede leven' dat hoort bij de status van misdaadondernemer. De hoofdverdachte uit casus 16 haalde samen met een Pool regelmatig vrouwen uit Polen. Deze vrouwen moesten zich drie tot vier keer per week prostitueren voor de hele groep. Ze werden naar een hotel aan de grens gebracht, waar de mannen naartoe kwamen. De hoofdverdachten zijn door rechtbank vrijgesproken voor mensenhandel, omdat niet bewezen kon worden dat de vrouwen tegen hun zin werkten.

Daarnaast maken de verdachten zich schuldig aan criminele activiteiten die in het verlengde liggen van de georganiseerde hennepsteelt, zoals valsheid in geschrifte, hypotheekfraude, oplichting, en witwassen. Ook is er in sommige zaken sprake

van betrokkenheid bij ladingdiefstal, heling, en geweldsdelicten als verboden wapenbezit, afpersing en moord.

Antecedenten

Wanneer de antecedenten van de verdachten in OM-data worden bekeken, valt op dat geen enkele hoofdverdachte voor het eerst te maken heeft met justitie. Het gros heeft een lange lijst met antecedenten. Het aantal contacten met politie loopt op van twee tot vierentwintig. De verdachten hebben gemiddeld acht antecedenten op hun naam, waarvan de meeste tussen de drie en dertien. Door hen is gemiddeld meer dan 6 jaar celstraf uitgezeten, maar de spreiding is zeer groot. Een enkeling heeft nog nooit gezeten, een ander al 14 jaar. Vier verdachten hebben meer dan 10 jaar gevangenisstraf uitgezeten en vijf helemaal geen. Wel hebben ze boetes gekregen voor kleinere vergrijpen.

Gemiddeld hebben de verdachten een criminele carrière van meer dan 20 jaar. Enkele verdachten zijn al op jonge leeftijd voor het eerst in aanraking gekomen met justitie. Van de drieëntwintig verdachten zijn zes al vóór hun achttiende veroordeeld. Doorgaans betrof dit delicten als diefstal en (lichte vormen van) geweld. De meeste verdachten hebben geweldsdelicten gepleegd. De geweldsantecedenten lopen uiteen van bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht, afpersing, mishandeling en openlijke geweldpleging tot doodslag en moord.

De hoofdverdachte van casus 7 is van oorsprong overvaller; een ramkraker. Hij had contact met de Kempenbende. Door het Gerechtshof Den Bosch is hij in 1991 schuldig bevonden voor deelname aan een gewapende bankoverval en poging tot moord op meerdere personen (agenten) en veroordeeld tot een gevangenisstraf van 14 jaar. De verdachte heeft hiertegen echter beroep aange-tekend bij het EHRM, omdat de advocaat de verbalisanten alleen anoniem heeft mogen horen. Op deze klacht volgde vrijspraak en een schadevergoeding.

Daarnaast hebben vrijwel alle verdachten antecedenten in de Opiumwet. Negen verdachten hebben al een lange carrière in de softdrugs. De straffen die hiervoor zijn opgelegd zijn vrij laag. Daarnaast hebben twee verdachten alleen harddrugs-antecedenten en nog eens vijf zowel hard- als softdrugs-antecedenten.

Het feit dat de verdachten antecedenten op hun naam hebben staan zegt echter niets over de ernst van het feit. Wanneer de Opiumwetdelicten worden gefilterd naar het binnen of buiten het grondgebied brengen van lijst I (Art 2A OW) of lijst II (Art 3A OW) delicten, blijkt dat er nog vijf verdachten over blijven die in het verleden vervolgd zijn voor de internationale handel in soft- en/of harddrugs.

Enkele verdachten zijn al eerder veroordeeld voor leiderschap van een criminele organisatie. Van een aantal andere verdachten blijkt uit informatie van de regiopolitie dat zij al jaren als misdaadondernemer actief zijn in de hennepcultuur, terwijl dit niet zichtbaar wordt in de antecedenten.

De verdachte uit casus 15 is twee keer eerder veroordeeld geweest voor het leiding geven aan een criminele organisatie die in softdrugs handelde. In dit geval betrof het hasj. Tussen 1991 en 1993 heeft hij hasj van Marokko, via Spanje naar Nederland vervoerd en doorgevoerd naar Engeland, Duitsland en Denemarken. De opbrengsten werden witgewassen middels investeringen in de racerij van zijn zoon. De verdachte kreeg hiervoor een straf van 5 jaar. Tevens werd een ontneming gevorderd van 22,5 miljoen euro. Recentelijk is hij van hetzelfde soort illegale activiteiten beschuldigd, deze keer in een periode een paar jaar later.

Het lijkt er op dat sommige misdaadondernemingen hun activiteiten verleggen naar marktsegmenten waar de omstandigheden op dat moment het gunstigst lijken te zijn. Ze handelen in alles wat los of vast zit. De meeste lijken zich echter te hebben gespecialiseerd in softdrugs. Een reden hiervoor kan zijn dat de opgelegde straffen lager zijn dan die voor de handel in harddrugs. Volgens Spapens (2007) hebben met name producerende misdaadondernemingen een geschiedenis in de hennepcultuur. Misdaadondernemingen die zich toeleggen op de handel zijn vaker generalisten. Dit kan worden verklaard doordat het handelsnetwerk van afnemers en koeriers, routes, infrastructuur en smokkelmethoden voor verschillende soorten drugs gebruikt kan worden. Dit maakt het makkelijker te wisselen tussen de handel in verschillende soorten drugs, of deze tegelijkertijd te verhandelen. Voor de hennepcultuur is meer specifieke kennis nodig en een ander netwerk. De meeste andere soorten drugs worden niet in Nederland geproduceerd, maar geïmporteerd. Voor het kweken van hennep is dan ook een ander netwerk nodig dan voor de productie van andere soorten drugs. Wanneer er toch overlap is, ligt het voor de hand dat dit overlap met synthetische drugs betreft, omdat deze drugs wel in Nederland worden geproduceerd. Deze hypothese wordt onderbouwd door het feit dat vrijwel alle onderzoeken van de DNR waarin één of meerdere hennepkwekerijen zijn aangetroffen synthetische drugs onderzoeken betroffen.

5.1.4. Rol van vrouwen

In vrijwel alle rechercheonderzoeken blijft de rol van vrouwelijke verdachten enigszins onderbelicht. In meer dan de helft van de bestudeerde onderzoeken waren vrouwen echter betrokken bij uiteenlopende criminele activiteiten.

Meestal waren dit de partners van de (hoofd)verdachten, soms was het familie. Hen wordt in veel gevallen dan ook verweten dat ze wetenschap hadden van de criminele activiteiten en hiervan geprofiteerd hebben.

Veel vrouwen zijn betrokken bij het knippen van de hennetoppen. Vaak zijn dit familieleden, maar ook externen. De meeste vrouwen zijn echter betrokken bij 'administratieve taken', zoals het witwassen, verschillende vormen van fraude en het op naam hebben staan van panden en bedrijven.

In casus 14 werden de vrouwen (zussen en partners van de hoofdverdachten) ingezet voor de administratie en het witwassen. Eén zus deed alle administratie. Ze had een goede opleiding en baan waarmee ze haar broers qua administratieve handelingen effectief kon afschermen. Ze betaalde alles (alles stond op haar naam, ook auto's). De vrouw van een van de bedrijfsleiders had vastgoed op haar naam. Ze had hiervoor valsheid in geschrifte gepleegd en is aangeklaagd voor witwassen. Daarnaast is er 50.000 euro in haar wasmand aangetroffen. De vrouw van de verdachte werkte ook mee aan witwassen door contant geld op de bank te zetten; een bedrag van 103.000 euro.

In casus 11 was de zus van de hoofdverdachte verantwoordelijk voor de aankoop van panden en het onderhouden en aangaan van formele contacten zoals bij bank- en gemeente-instellingen, notarissen en energiebedrijven.

Zeker wanneer de rechteerteams investeren op de financiële component van het onderzoek, mag verwacht worden dat vrouwen als hoofdverdachten aangemerkt worden. Ze blijven vaak echter buiten schot; worden aangemerkt als 'overige leden' of worden helemaal niet meegenomen. Een respondent (van casus 8) merkt op dat "het niet veel zin heeft te investeren in de vrouwen, omdat de rechter er toch niet aan wil in verband met de kinderen enzo".

In enkele gevallen traden partners op als zaakwaarnemers voor de hoofdverdachten. Zij namen de honneurs waar op het moment dat hun partner in detentie zat. In casus 15 wordt de rol van de vrouw van de hoofdverdachte in het dossier als volgt beschreven: "Aan de criminele organisatie wordt deelgenomen en mede leiding gegeven door de vriendin van verdachte; S. O'Hara. Tijdens voornoemde detentieperiode van haar vriend (de hoofdverdachte) werd door verdachte O'Hara een aantal aansturende taken overgenomen. Voorts worden door verdachte O'Hara, kennelijk op eigen initiatief opdrachten gegeven met betrekking tot het plegen van geweld ten aanzien van andere deelnemers en overige personen". Het is nog onbekend wat de mening van de rechtbank is ten aanzien van deze vrouwelijk verdachte.

5.1.5 Kampers

Uit onderzoek van Bovenkerk (2003) bleek al dat woonwagewoners, meestal kampers genoemd, zich op grote schaal bezighielden met het kweken van hennep. Het kweken gebeurt met name op de grotere kampen (30 standplaatsen of meer), waar Nederland een stuk of 40 van kent. De regiopolitie van Limburg Noord ontruimde tussen 1997 en 2001 in 46 van de 80 kampen die de regio kent hennepplantages (Nicolasen, 2003).

De betrokkenheid van kampers bij de georganiseerde hennepcultuur is ook vastgesteld in de level 3(+) onderzoeken. Een derde van de organisatoren in de bestudeerde onderzoeken is afkomstig uit de kampergemeenschap. Soms zijn alleen de organisatoren afkomstig uit de kampergemeenschap, maar ook hulpkrachten en vertrouwelingen komen hier vandaan. In enkele gevallen zijn de verdachten afkomstig uit een kamp, maar ondertussen verhuisd naar locaties buiten het kamp. De ene keer naar een grote villa, de andere keer naar een bescheiden rijtjeshuis tegenover het kamp.

In casus 12 zijn alle betrokkenen, tot en met de koeriers, kampers. Ze hebben allen een achtergrond in een Utrechts kamp, maar het samenwerkingsverband maakt weer onderdeel uit van de Leeuwarder kampergemeenschap.

Deze achtergrond blijkt op meerdere manieren voordeel op te leveren. In de kampen wordt niet alleen op grote schaal hennep gekweekt, maar ook opgeslagen. In enkele onderzoeken blijkt dat de hennep naar het kamp wordt gebracht.

In casus 7 verkopen nagenoeg alle woonwagewoners die hennep kweken in en rond Eindhoven hun natte hennep toppen aan De Groot. De geoogste hennep wordt door hen afgeleverd in een loods op het woonwagenkamp.

Ook in casus 13 wordt de hennep in auto's naar het kamp vervoerd. Kampers zorgden er vervolgens voor dat de bloemen en de hennep in de vrachtwagen terecht kwamen. Het kamp is ook één van de vaste ontmoetingsplekken voor zakelijke contacten.

Het kamp biedt de hennephandelaren een soort afgeschermd omgeving. Sommige kampen zijn min of meer 'no go area's', waar ook de politie zich liever niet vertoont. Daarnaast is er sprake van een sterke sociale cohesie. De kans dat een bewoner de politie belt omdat hij vermoedt dat er illegale praktijken plaatsvinden in het kamp is vrij klein. In casus 12 heeft de politie een infiltrant ingezet in het woonwagenkamp. Na een jaar was de infiltrant aardig ingeburgerd in het

kamp, maar nog steeds kwam hij niet dichterbij de criminele activiteiten van de hoofdverdachte. Het traject is uiteindelijk zonder resultaat afgebroken.

Een ander voordeel is dat in de kampergemeenschap een ons-kent-ons mentaliteit heerst en men elkaar allemaal wel via via kent. Wanneer er mensen nodig zijn voor klusjes, zoals koerierswerk of incassoklussen, kan makkelijk worden gerekruteerd in de kamperfamilie. De respondent van casus 12 vertelt dat wanneer een misdaadondernemer iemand zoekt voor een klus, eerst een soort antecedentenonderzoek plaatsvindt binnen de kampergemeenschap. Wanneer een ander instaat voor die persoon is het veilig hiermee in zee te gaan.

5.2 Kenmerken van betrokken rechtspersonen

In deze paragraaf wordt beschreven welke rechtspersonen betrokken (kunnen) zijn bij de georganiseerde hennepcultuur. Het betreft rechtspersonen in de profit en de non-profit sector. De betrokkenheid van de bedrijven is niet altijd wederrechtelijk. Sommige bedrijven kan nalatigheid worden verweten. Anderen zijn willens en wetens betrokken bij de georganiseerde hennepcultuur, of zelfs speciaal hiervoor opgezet (dekmantelbedrijven). Van andere bedrijven wordt misbruik gemaakt. Deze bedrijven zijn slachtoffers van de georganiseerde hennepcultuur, zoals energieleveranciers die jaarlijks grote verliezen lijden doordat illegaal stroom wordt afgetapt. Niet zelden hebben ze dit echter te danken aan hun eigen medewerkers die facilitair zijn aan hennepcultuur. In veel gevallen werkt een enkele medewerker van een bedrijf mee aan criminele activiteiten, zoals een bankmedewerker die geen MOT melding doet bij een omvangrijke storting van contant geld. Soms is een bedrijf in zijn geheel betrokken bij criminele activiteiten, zoals de meeste growshops.

In dit hoofdstuk is onderscheid gemaakt tussen specialisten en generalisten. Specialisten zijn rechtspersonen die zich duidelijk richten op de hennepcultuur. Dit wil niet zeggen dat zij per definitie betrokken zijn bij de georganiseerde hennepcultuur, maar in de praktijk is dit wel vaak zo. Onder de specialisten vallen growshops, coffeeshops en zadenhandelaren. Onder de generalisten vallen bedrijven die zijn opgericht met een ander doel dan het faciliteren van de hennepcultuur. Hieronder vallen transportbedrijven, energieleveranciers en woningbouwcorporaties. Alleen de rechtspersonen die in het bijzonder facilitair zijn aan de hennepcultuur worden genoemd. Daarnaast worden bepaalde rechtspersonen vrijwel altijd ingezet door criminele organisaties, zoals financiële instellingen, het notariaat en de advocatuur. Het gebruik en misbruik van deze rechtspersonen wordt beschreven in de CBA Witwassen (2010).

5.2.1 specialisten

Growshops

Zoals al eerder is vermeld, spelen growshops een bijzondere rol binnen de georganiseerde hennepcultuur: in vrijwel alle schakels van het logistieke proces hebben zij een functie. Tijdens de productiefase spelen ze, naast het leveren van kweekbenodigdheden een rol bij het opbouwen van kwekerijen. Daarnaast zorgen zij voor de toelevering van stekken en de inname van kweekafval. In de opslag, tussenhandel, binnenlandse en buitenlandse afzet lijken zij de grootste spelers te zijn.

De growshops staan vaak als zodanig ingeschreven bij de Kamer van Koophandel, maar soms ook bijvoorbeeld als (groot)handelaar in tuinbenodigdheden. De meest voorkomende rechtsvormen zijn BV's en eenmanszaken, maar ook Naamloze Vennootschappen (NV's) komen voor. Naast de reguliere growshops zijn er ook webwinkels en groothandels.

In onderzoek naar growshops in het zuiden van het land is vastgesteld dat 72% van de growshops zelf antecedenten heeft. Van de betrokken personen bij de growshops heeft 52% antecedenten, met name op het gebied van verdovende middelen, geweld en wapenwet. Ruim een derde van de betrokkenen bij growshops komt voor in de ZwaCris registers van deze regio's (Kroese e.a., 2006).

Hoewel niet alle growshops die voorkwamen in de onderzochte level 3(+) onderzoeken in handen waren van de desbetreffende misdaadonderneming, kwam in vrijwel elk onderzoek wel een shop voor. In twee gevallen kwam de growshop in beeld omdat verdachten daar kweekbenodigdheden of hennep opkochten. In één onderzoek was de hoofdverdachte financier van drie growshops. In alle andere gevallen waren één of meerdere verdachten eigenaar van de growshops. Vaak werden constructies opgezet met meerdere rechtspersonen of stonden de shops op naam van vrienden of familie, maar bleken de verdachten de daadwerkelijke eigenaars te zijn.

Ook in de fase van opslag en tussenhandel zien we veel betrokkenheid van growshops. De shops worden gebruikt als distributie- en handelscentrum. Dit betekent dat ze zowel in de fysieke verhandeling van de hennep centraal staan maar ook als handelscentrum dienen; een plek waar afspraken worden gemaakt over de handel.

In het eerste geval wordt hennep opgekocht en wanneer nodig verder verwerkt in of nabij de growshop. Vanuit alle growshops die in handen waren van criminele verbanden werd hennep ingekocht. Meestal waren er meerdere aanbieders

in beeld. Een criminele groepering uit Zuid-Limburg die kwekerijen exploiteerde in Nederland, België en Duitsland zet de gehele oogst af bij een growshop in Brabant Zuid-Oost (casus 6). In casus 12 werd vrijwel alle hennep uit de hele streek opgekocht door een growshop in Hollands-Midden. Toen de hoofdverdachte vast zat, kelderde de prijs voor hennep in die regio vrijwel meteen. Eén tussenhandelaar leverde wekelijks zo'n 200 kilogram hennep aan de growshop.

In de meeste gevallen kochten de growshops droge hennep in, maar er wordt ook natte hennep ingekocht. Deze wordt vervolgens gedroogd en geknipt door de growshophouders of nat en wel doorverkocht. Dit laatste brengt echter een stuk minder geld op.

In sommige onderzoeken kwamen meerdere growshops naar voren. Hieruit bleek dat er een levendige handel plaatsvindt van partijen hennep tussen growshops onderling.

In casus 4 is de hoofdverdachte niet alleen exploitant van meerdere kwekerijen, maar ook de beheerder van growshop 'De groene vingers' die op naam staat van zijn zoon. Zijn medeverdachte is de eigenaar van twee growshops in Breda en Tilburg, die op naam staan van een vriend. Er is sprake van een nauwe samenwerking tussen beide heren; er vindt veel tussenhandel plaats. Mohammed, een vaste afnemer van hennep bij growshop 'De groene vingers', heeft daarnaast weer een eigen growshop in Tilburg.

De verschillende partijen worden vervolgens tijdelijk opgeslagen voor ze worden doorverkocht. In verschillende onderzoeken zijn (grote) hoeveelheden hennep aangetroffen in een growshop.

Casus 11: De hennep werd opgeslagen in een holle ruimte in de wand in de growshop zelf van ongeveer anderhalve vierkante meter. Deze kon alleen betreden worden via een verborgen hydraulisch systeem in het plafond van de WC die bediend moest worden met een afstandsbediening. In deze verborgen ruimte werd door de politie bijna 400 kilo hennep aangetroffen. Daarnaast werden in een doucheruimte in de shop hennepresten in de putjes gevonden. Dit wijst er op dat de hennep mogelijk ook bewerkt werd in de shop.

Omdat de growshop een locatie is die in het oog springt, wijken growshop-eigenaren soms uit naar andere locaties. In casus 14 had de misdaadonderneming een stash op het huisnummer naast de growshop. In casus 5 werd de hennep opgeslagen in stashes in gehuurde en eigen woningen in een straal van 25 km rondom de growshop. De hennep werd opgehaald door koeriers.

Daarnaast heeft een growshop vaak ook de functie van handelscentrum. Uit diverse onderzoeken blijkt dat de growshop een belangrijke ontmoetingsplaats was voor tussenhandelaren. In één onderzoek kwam de Duitse afnemer zelf naar de growshop toe om handel te drijven. In het dossier dat is opgebouwd in dit onderzoek staat over de verschillende functies die de growshop vervult het volgende:

'Wietse had in de growshop allerlei zakelijke ontmoetingen'.... 'In de growshop werden door de verdachten werkafspraken gemaakt'.... 'De growshop dient ook als vergaderruimte'.... 'De growshop fungeert naast legale verkoopplaats van kweekapparatuur tevens als ontmoetingsplek. Er is een kantoortje in de shop waar handel wordt gedreven.'... 'De growshops dienen ook als ontmoetingsplek voor mensen die in de softdrugs zitten. Hiervoor is een ruimte boven in de shop in gebruik'.

Soms zijn dergelijke kantoortjes nog beter beveiligd dan de kweekruimtes. In casus 11 kostte het plaatsen van opnameapparatuur in het kantoortje het rechercheteam de grootste moeite. Er waren extra camera's opgehangen en het kantoortje was niet voor iedereen toegankelijk. Handelsafspraken kunnen in principe natuurlijk op elke mogelijke locatie plaatsvinden. Het lijkt er op dat de ondernemers het hebben van een eigen pand als bijkomend voordeel zien. Ze bevinden zich tijdens onderhandelingen op eigen terrein, waar zij zich veilig voelen. Het is daarnaast niet onwaarschijnlijk dat de kopers de mogelijkheid hebben in de growshop een sample van het beschikbare eindproduct te kunnen zien. Omdat de kantoortjes goed worden afgeschermd is er echter weinig bekend over wat zich daar afspeelt.

Coffeeshops

Coffeeshops spelen vanzelfsprekend een rol in de georganiseerde hennepcultuur. Zij vormen de meest toegankelijke brug naar de Nederlandse afzetmarkt. Bij coffeeshops speelt de welbekende 'achterdeurproblematiek'; de verkoop van kleine hoeveelheden (tot 5 gram) softdrugs wordt gedoogd, terwijl de productie (van meer dan vijf planten) en de aanvoer van hennep naar de shops vervolgd wordt. Coffeeshops kunnen vrijwel alleen aan hun voorraden komen door dit in te kopen bij verkopers die zich schuldig maken aan criminaliteit. De inkoper van een coffeeshop maakt zich hierdoor per definitie schuldig aan witwassen; hij heeft immers een goed voorhanden dat afkomstig is uit enig misdrijf.

Uit onderzoek naar hennepcultuur in het zuiden van Nederland blijkt dat bijna 60% van de coffeeshops zelf aantekeningen binnen de politieregisters heeft. Van de betrokken personen bij de coffeeshops heeft 55% antecedenten, de

meeste op het gebied van softdrugs. Daarnaast betreft meer dan de helft van de antecedenten geweldsantecedenten. Ook is opvallend dat bijna de helft van de betrokken personen met antecedenten in de politieregisters voorkomt met vermogensdelicten (Kroese e.a., 2006).

De bevoorrading van coffeeshops bleef in de bestudeerde level 3(+) onderzoeken praktisch buiten beeld. De georganiseerde criminaliteit zou steeds meer invloed krijgen op de bevoorrading van coffeeshops en de rol van thuistelers hierin bijna volledig hebben verdrongen. Dit beeld wordt door de bestudeerde opsporingsonderzoeken echter niet onderschreven. Slechts een enkele keer worden Nederlandse coffeeshops bevoorrad door een misdaadonderneming. Het gaat dan om partijen van circa 10 kilogram.

Volgens Spapens (2007) is er naast een directe bevoorrading ook sprake van indirecte bevoorrading. Coffeeshops doen dan niet rechtstreeks zaken met criminele samenwerkingsverbanden, maar met een 'hennepmakelaar' die optreedt als tussenpersoon. De hennepmakelaar koopt hennep op bij uiteenlopende criminele groeperingen en verkoopt dit aan coffeeshops. Spapens merkt op dat dit voor de uitbaters van coffeeshops de nodige voordelen biedt: *"zij hoeven enerzijds zelf geen zaken te doen met criminele samenwerkingsverbanden, en blijven anderzijds toch verzekerd van voldoende aanvoer"* (Spapens, 2007, p.54). De vraag is echter in hoeverre de hennepmakelaars zelf geen crimineel samenwerkingsverband vormen. Het zijn op zijn minst zelfstandige misdaadondernemers die zich schuldig maken aan grootschalige hennephandel.

Door de misdaadondernemingen in de level 3(+) onderzoeken werd in vier gevallen de gehele opbrengst doorverkocht aan tussenhandelaren in Nederland. Dit wil niet zeggen dat Nederland de eindbestemming hoeft te zijn. Het is mogelijk dat de tussenhandelaren de hennep doorverkochten aan coffeeshops. In deze onderzoeken zou wel sprake kunnen zijn van een indirecte bevoorrading door de grootschalige misdaadondernemingen. De uiteindelijke bestemming van de hennep is in deze gevallen echter buiten beeld gebleven.

Zadenhandel

De handel in cannabiszaden is legaal in Nederland. In het meest recente rapport van de International Narcotics Control Board (INCB) (2009) klaagt de raad over de legale status van de zadenhandel in diverse lidstaten. Volgens de raad zorgt de vrije handel in cannabiszaden niet alleen voor een toename van hennepteelt, maar ook voor een toename van het THC-niveau in planten wereldwijd. De raad spreekt met name haar zorg uit over de brede beschikbaarheid van hennepzaad op internet: *"Internet sites selling cannabis seeds and related advertisements*

obviously incite the illicit cultivation of cannabis plants" (INCB, 2009 p.18). In het rapport worden voorbeelden van ontmantelde kwekerijen over de hele wereld beschreven die zouden zijn opgekweekt uit zaden die zijn aangekocht op het internet. Zij roept haar lidstaten dan ook op maatregelen te nemen tegen de vrije zadenhandel, zoals bijvoorbeeld regulering van de handel of het verbieden van zaden vanaf een bepaald THC-niveau.

In Nederland kweekt vrijwel niemand nog hennep uit hennepzaden. Iedereen gebruikt hiervoor stekken. Dit betekent niet dat Nederlanders niet betrokken zijn bij de zadenhandel. In casus 10 heeft de hoofdverdachte een online growshop en een handel in zaden. Het is niet onwaarschijnlijk dat de zadenhandel, ondanks het gebrek aan toepassingen in eigen land, een lucratieve internationale handel is.

5.2.2 Generalisten

Vervolgens zijn er generalistische rechtspersonen betrokken bij de georganiseerde hennepsteelt. Soms is deze betrokkenheid hen aan te rekenen, soms niet en soms zijn ze zelfs aan te merken als slachtoffer.

Energieleveranciers

Zoals eerder vermeld, kost het kweken van hennep veel energie. Deze wordt meestal illegaal afgetapt. Energiemaatschappijen verliezen jaarlijks naar schatting 1 miljard kilowattuur ter waarde van 150 miljoen euro. Zij investeren dan ook zelf in het voorkomen en opsporen van de energiediefstal. Netbeheerders hebben zich in 2004 verenigd in het platvorm energiediefstal (PED), waarin onder andere wordt gesproken over maatregelen tegen de georganiseerde hennepsteelt. Volgens het PED is circa 95% van het stroomverlies gerelateerd aan de hennepsteelt²⁸.

Maar energieleveranciers zijn niet alleen slachtoffer van de hennepsteelt. Medewerkers van energiemaatschappijen faciliteren de hennepsteelt door de stroomtoevoer om te leggen en zegeltangen te verkopen of 'uit te lenen' (respondent Programma Aanpak georganiseerde Hennepsteelt).

Transportbedrijven

Afhankelijk van de bestemming van de henneptransporten, kunnen verschillende bedrijven in de transportsector hier een rol spelen. Het gaat zowel om goederentransport als om personenvervoer.

²⁸ Presentatie Netbeheer Nederland, 2 december, Eindhoven.

Goederentransport

Transporteurs van bloemen, fruit en groente komen naar voren bij transporten naar het Verenigd Koninkrijk. Een respondent die onderzoek doet naar hennep-smokkel via de veiling (casus 3) heeft de indruk dat deze sector hier vaak onbewust bij betrokken is. Grote transporteurs zijn op de hoogte van deze methoden en zijn daarnaast vaak zelf door schade en schande wijs geworden. Er zitten veel chauffeurs vast in het buitenland. De bedrijven zijn hierdoor hun medewerkers, maar ook hun vrachtwagens voor langere tijd kwijt. Bovendien wordt de politie regelmatig getipt over mogelijke hennepsmokkel via de transportsector. Chauffeurs zijn zich er, volgens de respondent van bureau Naaldwijk, van bewust dat de straffen voor smokkel in het Verenigd Koninkrijk een stuk hoger zijn dan die in Nederland. Deze wetenschap is echter niet altijd voldoende afschrikwekkend.

Er zijn ook voorbeelden te noemen waarbij de transportsector wel bewust betrokken is. Een aantal werkgevers zou volgens bovengenoemde respondent zonder medeweten van hun personeel, de chauffeurs, hennep laten exporten. De respondent gaf het voorbeeld van een Nederlandse Turk uit Haarlem die met een partij van 1400 kilogram aangehouden is in Ierland. Hij verklaarde van niets te weten en wilde wel een belastende verklaring afleggen, zodat zijn baas opgepakt zou worden. De betreffende Nederlandse werkgever had al de nodige antecedenten op zijn naam staan.

Ook zijn er voorbeelden te noemen van bloemenhandelaren die zich als gevolg van de crisis willens en wetens inlaten met de hennephandel.

Een verdachte uit casus 3 is directeur van een grote bloemenkwekerij en zou de grote facilitator van alle henneptransporten naar Leeds zijn. Zijn naam komt in verschillende onderzoeken naar voren.

Tot slot zijn er ook chauffeurs die zonder medeweten van hun baas wel eens 'een partijtje meenemen'. Men zou zo'n 100 euro per kilogram krijgen voor het transport.

Personentransport

Voor het binnenlandse transport en de export naar Duitsland worden huurauto's gebruikt. Deze worden gehuurd bij verhuurbedrijven. In enkele onderzoeken hadden de rechercheurs niet de indruk dat de bedrijven zich bewust waren van het doel waarvoor de auto's werden gehuurd. Criminele organisaties huren dan ook steeds bij verschillende verhuurbedrijven. Soms is het evident dat de verhuurbedrijven op de hoogte zijn van de criminele activiteiten van de huurders, bijvoorbeeld doordat de busjes bij terugkomst sterk naar hennep ruiken. In een

aantal level 3+ onderzoeken worden de auto's en busjes gehuurd bij bedrijven die op meerdere manieren facilitair zijn aan de criminele organisatie. Zij verhuren de auto's op papier, terwijl de huurders in feite eigenaar zijn van de auto's. Op deze manier zorgen misdaadondernemers er voor dat de auto's niet op hun naam staan (om te voorkomen dat ze in beslag genomen worden). Deze constructie is in zeker 5 onderzoeken voorgekomen.

In casus 2 verkoopt de hoofdverdachte auto's aan verschillende criminele contacten. De auto's worden contant betaald, maar blijven op naam van de hoofdverdachte staan. Daarnaast wordt ook een huurcontract opgemaakt. De huurnota die naar de criminele klanten wordt gestuurd beslaat precies de kosten van de belasting plus verzekeringspremie van de auto. Hiermee verhuult de hoofdverdachte dat de klanten een voertuig in eigendom hebben. Deze constructies werden door de verdachte toegepast op criminele organisaties in heel Nederland.

Vastgoedsector

Omdat de hennepteelt relatief veel ruimte kost (vergeleken met bijvoorbeeld het produceren van XTC-pillen), is het voor criminele organisaties van belang zoveel mogelijk vierkante meters ter beschikking te hebben. Hiervoor kunnen panden worden gekocht, gehuurd of in bruikleen genomen. In paragraaf 3.1.2 is beschreven hoe het vinden en toe-eigenen van geschikte kweeklocaties in zijn werk gaat. Wanneer ruimte gehuurd of gekocht wordt, moeten vaak derden worden ingeschakeld, zoals makelaars, notarissen en hypotheekverstrekkers. In de onderzoeken komen namen voor van gerenommeerde makelaarskantoren.

Het huren van een pand is de eenvoudigste variant, waarvoor een werkgeversverklaring vaak niet nodig is. Er kan simpelweg een advertentie worden gezet of een makelaar worden ingeschakeld. In dit geval is het niet onaannemelijk dat deze rechtspersonen geen kennis hebben van het doel waarvoor de panden worden gehuurd.

Voor het aankopen van een pand zijn wel altijd een werkgeversverklaring en loonstroken nodig. In de praktijk worden deze vrijwel altijd vervalst. In de bestudeerde onderzoeken werden hiervoor facilitators aangetrokken, zoals accountants, of leverden bedrijfjes de verklaringen, zoals in casus 18, waarin een broodfabriek werkgeversverklaringen regelde voor de aankoop van meerdere panden. Het voordeel van het kopen van panden is dat er veel geld mee witgewassen kan worden. Doordat de hypotheek contant betaald kan worden, maar ook door taxateurs de waarde van het pand te hoog in te laten schatten en door middel van ABC constructies (zie de CBA Witwassen). Tot slot kunnen bouwdepots worden aangevraagd, waarmee nóg eens een flinke som geld

witgewassen kan worden. Op deze manier werd in casus 8 een woning verbouwd voor 63.000 euro. De aannemer, architect en bouwvakkers werden allemaal contant betaald.

Ook (sociale) huurwoningen kunnen door derden ter beschikking worden gesteld voor de hennepcultuur. Dit zal met name het geval zijn bij mensen die hun ruimte verhuren omdat ze schulden hebben of om een andere reden wel wat extra geld kunnen gebruiken. Woningbouwcorporaties kunnen niet controleren wat er gebeurt met de ruimte die zij verhuren. Wel kunnen ze maatregelen nemen op het moment dat een kwekerij wordt ontdekt. Er bestaan hiervoor convenanten met het overkoepelende orgaan van de sociale woningbouwverenigingen in Nederland; Aedes.

Dekmantelbedrijven

Tot slot kunnen er allerhande dekmantelbedrijven betrokken zijn bij de georganiseerde hennepcultuur. De schijn van legale bedrijfsactiviteiten kan gebruikt worden bij bijvoorbeeld het transport. In casus 1 is een dekmantelbedrijf opgezet dat diepvriesfrikadellen exporteert naar het Verenigd Koninkrijk. In casus 8 hadden twee verdachten een VOF die handelde in vijverplanten. Dit bedrijf was ooit voor dit doel opgericht en stond nog steeds in het telefoonboek. Er waren echter al jaren geen bedrijfsactiviteiten meer waargenomen omtrent de handel in vijverplanten. Over de tap hoorden de onderzoekers op den duur iemand die vijverplanten wilde bestellen. De reactie van de verdachten was letterlijk: "dat doen we al jaren niet meer". Van vijverfolie is overigens bekend dat het veel wordt gebruikt in de hennepcultuur als bodembedekking (ter voorkoming van lekkage). Daarnaast worden de (zognaamde) legale bedrijfsactiviteiten gebruikt bij het witwassen van crimineel geld. De illegale opbrengsten worden opgeteld bij de legale, waardoor deze een legale status krijgen. Voor de fiscus is het geld nu wit; er is netjes belasting over betaald. Deze methode wordt bijmenging genoemd. Growshops kunnen tot slot ook als dekmantelbedrijven worden aangemerkt. Vaak leveren de illegale activiteiten zoveel meer op, dat de verkoop van legale kweekartikelen hierbij in het niet valt. Ditzelfde geldt voor de eerdergenoemde autoverhuurbedrijven. Bij enkele bedrijven waren de witwasactiviteiten en dubieuze huurcontracten de belangrijkste activiteiten. De (legale)verhuur van auto's lijkt een bijzaak.

Terugdringen misbruik rechtspersonen

Een van de activiteiten van het Programma Aanpak Georganiseerde Hennepcultuur is het opstellen van convenanten met private partners om recidive binnen de georganiseerde hennepcultuur te voorkomen. Er worden afspraken gemaakt met vier partners:

- Het verbond van verzekeraars (waar 80% van de polissen zijn ondergebracht)
- Netbeheer Nederland (verantwoordelijk voor het opnieuw aansluiten van kwekers op het stroomnet, hiervoor worden enkele voorwaarden gesteld)
- De Nederlandse vereniging van banken
- Vastgoedbeheer Nederland (particuliere huur)

De afspraken worden vastgelegd in een kadernota van het Ministerie van Justitie. Kort gezegd komen de afspraken neer op het volgende. Wanneer de politie een kwekerij ontdekt, verstrekt zij informatie hieromtrent aan de partners waarmee convenanten zijn afgesloten. Deze partners verstrekken op hun beurt informatie aan de politie en kunnen zelf actie ondernemen naar hun cliënt. Er zal een pilot gaan draaien met deze methoden in de zes zuidelijke politieregio's (respondent Programma Aanpak Georganiseerde Hennepteelt).

5.3 Kenmerken van misdaadondernemingen

5.3.1 Rollen binnen de georganiseerde hennepeteelt

Het complexe logistieke proces van de georganiseerde hennepeteelt vraagt om een specifieke rol en taakverdeling. De verschillende rollen kunnen grofweg worden ingedeeld in vier functietypen (KLPD/DNR, 2007): financiers, organisatoren, hulpkrachten en dienstverleners.

Financiers

In de CBA synthetische drugs en precursoren (KLPD, 2007) beschrijft Huisman de rol van de financier als iemand die investeringsmiddelen verschaft aan criminele organisatoren. De financier kan iemand zijn uit het sociale netwerk van de misdaadondernemer, of iemand die zich hier al uit heeft teruggetrokken. Bij grotere projecten kunnen meerdere financiers betrokken zijn. De rol van financier komt echter vaak niet duidelijk naar voren, omdat de financiële stromen moeilijker traceerbaar zijn. Wanneer de financier vervolgens niet participeert in de operatie, is de kans dat deze buiten beeld blijft groot.

In de bestudeerde onderzoeken zijn enkele financiers naar voren gekomen.

In casus 2 neemt de financier (Van Dieren) zelf geen deel aan de hennephandel. Hij investeert en wast de opbrengsten wit. Van Dieren draagt kennis van de activiteiten van growshop Groot Groen. Daarnaast wordt deze growshop door Van Dieren medegefinancierd middels een verstrekte lening met als zekerheid

de inboedel en de voorraden van de growshop. Van Dieren heeft daarnaast nog twee andere growshops medegefinancierd. In de overige cases is de financier tevens de organisator van de hennephandel.

In casus 4 was Maurice de financier en leider van de criminele organisatie. Hij regisseerde, coördineerde en controleerde. De deelnemers aan de organisatie deden in principe niets buiten hem om en hielden hem op de hoogte van het reilen en zeilen binnen de organisatie. Hij bemoeide zich nauwelijks met de in- en verkoop van de hennep. Wel nam hij besluiten over investeringen.

In casus 12 was de financier de leverancier van de hennep vanuit een growshop. De hoofdverdachte uit het onderzoek was degene die de export aanstuurde.

Zoals eerder genoemd spelen ook growshops een belangrijke rol bij de financiering van de georganiseerde hennepcultuur. Zij kunnen de opbouw van een kwekerij financieren op voorwaarde dat de (eerst)volgende oogsten bij de shop afgezet moeten worden.

Organisatoren

Degene die het overzicht én de touwtjes in handen heeft van het logistieke proces is de organisator. De organisator kan het gehele logistieke proces in handen hebben, of een deel hiervan. Dit zal afhangen van zijn contacten binnen het netwerk, de beschikbare middelen (kapitaal, infrastructuur, kennis en dergelijke) of van bewuste keuzes. Elke schakel in het logistieke proces brengt bepaalde risico's met zich mee, maar ook een bepaalde winstmarge. De organisator kan zich bijvoorbeeld toeleggen op de export van hennep. De risico's zijn groot, maar de winstmarges ook. Voor de ene schakel is ook meer startkapitaal nodig dan voor de andere. Dit heeft tot gevolg dat bij het gehele proces van kweek tot export vaak meerdere organisatoren betrokken zijn die behoren tot dezelfde misdaadonderneming.

In de bestudeerde level3(+) onderzoeken waren vrijwel altijd meerdere organisatoren betrokken bij het gehele logistieke proces. Wanneer de rollen van de organisatoren worden bekeken, valt op dat deze globaal zijn in te delen in vier typen organisatoren. Hieronder is een taakomschrijving opgesteld voor deze vier typen aan de hand van de bestudeerde casuïstiek.

Taakomschrijving leider criminele organisatie

- Is eindverantwoordelijk voor de verschillende processen (kweek, handel, geweld en financiën)
- Geeft sturing en ontvangt terugkoppelingen van de leden van de organisatie

- Neemt beslissingen over kweeklocaties en prijzen
- Bepaalt de taakverdeling tussen de werknemers
- Organiseert de handel in hennep en stekken
- Organiseert de incasso's en afpersingen.
- Is verantwoordelijk voor investeringen (koopt panden aan -op naam van anderen-, bepaalt de aankoop van partijen en regelt het geldverkeer)

In de meeste onderzoeken is duidelijk een leider van de criminele organisatie aan te wijzen. In enkele onderzoeken had men het vermoeden dat er nog iemand of meerdere personen boven de leider stonden, maar deze zijn buiten beeld gebleven.

Taakomschrijving exploitant kwekerijen

- Zorgt voor opbouw en beheer van de kweeklocaties (waaronder de stekken-toevoer, stroom omleggen, beveiliging etc)
- Stuurt het kweekproces aan
- Stuurt het verwerkingsproces aan (knippen, drogen, verpakken)

Deze vorm van organisatie wordt vanzelfsprekend alleen teruggevonden in de organisaties die het kweekproces zelf in handen hebben. Wanneer alleen partijen hennep van anderen worden opgekocht valt deze functie buiten het bereik van de organisatie.

Taakomschrijving organisator handel & transport

- Onderhoudt contact met de leveranciers van hennep
- Onderhoudt contact met binnen- en buitenlandse afnemers van hennep
- Stuurt het transport aan (aansturen van de koeriers)

Het komt voor dat de taken van de chef handel samenvallen met die van de chef transport, maar bij meer gefragmenteerde organisaties zijn deze taken opgesplitst. De chef handel is dan degene die contacten onderhoudt met de afnemers. De chef transport stuurt dan de transporten en koeriers aan. Hij verricht soms zelf ook koerierstaken.

Taakomschrijving dagelijks beheerder van de growshop

- Verkoopt kweekbenodigdheden
- Adviseert de klanten
- Houdt de bestellingen bij (waaronder die van de hennepstekken)
- Regelt de in- en verkoop van de stekken

De organisatie van de dagelijkse activiteiten van de growshop is geen taak

voor 'de grote jongens'. Maar omdat een growshop nu eenmaal ook legale activiteiten uitvoert, moet iemand worden aangewezen voor het dagelijkse beheer. Taken die hieronder vallen zijn enerzijds de legale bedrijfsvoering, zoals het verkopen van kweekbenodigdheden, en anderzijds illegale bezigheden als de verkoop van stekken. Afhankelijk van de personen die hiervoor worden ingezet kunnen deze growshopbeheerders allerhande neventaken verrichten, zoals helpen bij de verwerking van het eindproduct of bij de opbouw van hennepkwekerijen.

In casus 11 zien we de rol van dagelijks beheerder van de growshop duidelijk terug: Hulscher en van Dijk waren altijd in de growshop. Van Dijk deed de eerste zakelijk contacten, maar bij grote aankopen of handel in hennep werd Hulscher er meteen bijgehaald. Bij de daadwerkelijke handel (prijsafspraken) en overdracht van de hennep was Hulscher altijd aanwezig.

Sommige respondenten noemen nog de rol van 'organisator van de geweldspoot'. In dit geval is één van de organisatoren belast met incasso's, afpersing, het beïnvloeden van getuigen et cetera. In de meeste gevallen echter zijn de leiders van de organisaties hier zelf bij betrokken. Ze hebben hier één of twee bodyguards voor of huren voor dit soort klussen mensen in.

Dienstverleners

Ook dienstverleners houden zich bezig met specifieke klussen. Het verschil met een hulpkracht is dat de dienstverlener beschikt over specifieke kennis, vaardigheden of contacten. Wanneer de misdaadonderneming hier zelf niet over beschikt, wordt een dienstverlener ingeschakeld. Twee soorten dienstverleners zijn facilitators en bruggenbouwers.

In de productiefase kunnen elektriciens en stekkenboeren worden aangemerkt als facilitator. Zij beschikken over de benodigde kennis en materialen om het kweekproces te kunnen starten. Zoals beschreven in het productieproces, hebben stekkenboeren inmiddels een zelfstandige positie als specialist op de hennepmarkt verworven. Voor het opkweken van stekken is specifieke kennis nodig en het is nauwkeurig werk. Voor het frauderen met elektriciteit is ook specifieke kennis nodig en voor sommige methoden speciaal gereedschap dat niet te koop is, maar alleen verkrijgbaar via energiemaatschappijen. Een voorbeeld hiervan zijn tangen om stoppenkasten mee te verzekeren. Deze tangen worden voor veel geld uitgeleend aan misdaadondernemers. Ook komen medewerkers van energiemaatschappijen wel zelf de kastjes verzegelen. Ook het omleggen van grote stroomvoorzieningen ten behoeve van grootschalige kwekerijen moet gebeuren door professionals. Momenteel loopt er een onderzoek naar personen

die dergelijke werkzaamheden uitvoeren, overigens gewoon onder werktijd. Growshops kunnen worden aangemerkt als belangrijke faciliterende rechtspersonen omdat ze beschikken over zowel kennis (advies over hoe de kwekerij moet worden ingericht) als de benodigde middelen (kweekmateriaal, stekken en vermogen) en de contacten (kwekers doorverwijzen naar anderen die diensten kunnen leveren). Dit maakt het starten met kweken dan ook laagdrempelig; een bezoek aan één adres en alles kan worden geregeld, zelfs het startkapitaal.

Daarnaast kunnen autoverhuurbedrijven worden aangemerkt als facilitators wanneer zij bewust auto's verhuren ten behoeve van de hennephandel of de auto's van misdaadondernemers afschermen middels huurkoopconstructies.

Tot slot kunnen financiële facilitators worden benoemd die helpen bij het opzetten van bedrijven, het aankopen van vastgoed en andere zaken.

In de bestudeerde onderzoeken kwamen financiële facilitators met verschillende achtergronden en in uiteenlopende specialismen naar voren. Zo waren financiële facilitators betrokken bij de aanschaf van panden die gebruikt worden voor de hennepcultuur. Dit heeft twee voordelen: er kan geld mee witgewassen worden en er komt ruimte vrij voor de hennepcultuur.

In casus 6 kwam hier een vaste taxateur en makelaar aan te pas. Zijn taak was het te hoog inschatten van de waarde van onroerend goed, waardoor de hypotheekaanvraag ook kon worden verhoogd. Deze taxateur had overigens zelf ook een kwekerij. De hypotheeken werden vervolgens verkregen door valse werkgeversverklaringen en salarisstroken die werden opgemaakt door twee accountants van een firma in Tilburg. Op deze wijze werd voor de aangekochte panden 100% financiering verkregen, evenals bouwdepots. De accountants waren ook betrokken bij het opstellen van valse huurcontracten en facturen waarmee deze bouwdepots werden 'gebruikt'.

In de onderzoeken komen namen voor van gerenommeerde makelaarskantoren, banken en accountantskantoren. In de meeste gevallen betreft het een enkele medewerker van deze bedrijven die besluit in zee te gaan met de criminele organisatie. Voorbeelden zijn contante stortingen bij een bekende bank waarvan geen MOT melding werd gedaan, zelfs niet bij een storting van 100.000 euro cash.

Een ander voorbeeld is casus 11. In dit onderzoek is de fiscalist van de organisatie de voormalige buurman van de hoofdverdachte. Beide heren hebben een aantal jaren naast elkaar gewoond in België. De hoofdverdachte was ook de enige waar hij (illegale) fiscale diensten aan verleende. In het begin betrof het

belastingfraude, later raakte hij betrokken bij grote witwasconstructies. Deze fiscalist stond op de nominatie om de jongste partner ooit te worden van een zeer gerenommeerd internationaal accountants- en belastingadviseurbedrijf. Hij verleende diensten aan de hoofdverdachte uit naam van dit kantoor en is uiteindelijk ontslagen.

Daarnaast zijn in enkele onderzoeken bruggenbouwers in beeld gekomen. 'Bruggenbouwers zorgen voor een overbrugging van geografische of sociale barrières, ook wel 'structural holes' genoemd. Zij danken hun klandizie aan het feit dat ze tussen beide partijen in blijven staan.' (KLPD/DNR, 2007, p.121). In de bestudeerde onderzoeken zien we deze rol meestal in de export van hennep.

In casus 13 werden door één persoon meerdere bruggen gebouwd, zowel tussen sociale als geografische barrières. De hoofdverdachte sprak zelf geen Engels, waardoor de bruggenbouwer degene was die de contacten onderhield met de Engelse afnemer. Daarnaast verzorgde hij ook het transport.

In casus 12 verloopt de exportlijn volledig via een Irakees die zich heeft gevestigd in het Oosten van het land. De man is via de asielprocedure Nederland binnengekomen. Hij legt contact tussen leveranciers en afnemers, er is nooit rechtstreeks contact tussen deze partijen.

Hulpkrachten

Hulpkrachten worden betaald om uiteenlopende taken uit te voeren. Bij de georganiseerde hennepcultuur is een groot aantal hulpkrachten nodig, met name in het productieproces. In deze fase zijn er veel mensen nodig die ruimte beschikbaar stellen, inrichten en de hennepplanten verzorgen, drogen en knippen. Hiervoor zijn hokkenbouwers nodig, kwekers, knippers en koeriers. Vaak worden hiervoor mensen uit het sociale netwerk ingezet, maar er worden ook 'professionele' hulpkrachten ingehuurd, zoals Poolse knipploegen.

Wanneer de hennep tussen een deklading getransporteerd wordt, zijn hiervoor 'ompackers' nodig; mensen die de hennep tussen de deklading verstoppen. In casus 1 waren twee ompackers in beeld die de hennep in frikadellendozen stopten. Zij kregen hiervoor 1500 tot 2000 euro per week. Daarnaast zijn koeriers nodig om de hennep van de productielocatie naar de stash te brengen of naar de afnemer in binnen- of buitenland.

In sommige onderzoeken is er een duidelijke scheiding tussen verschillende rollen. Vaak wisselt men echter van rol of vervult men meerdere rollen. Zo kan het voorkomen dat de leider van de criminelen organisatie zelf meehelpt met het knippen

van de planten of dat de financiële adviseur een kwekerij in zijn woning heeft. *In casus 15 is Buitenhuis betrokken bij het witwassen van de opbrengsten voor de verdachten Ezwel, en zijn criminele organisatie. Door hem worden money transfers uitgevoerd. Tevens zorgde hij voor de betaling van de knippers. Hij is betrokken geweest bij meerdere hennepkwekerijen waar hennep gekweekt, bewerkt en verpakt werd. Daarnaast bleek dat Buitenhuis in de hennepkwekerijen een aansturende rol vervulde. Door Buitenhuis werden eveneens knipwerkzaamheden verricht. Daarbij was hij betrokken bij het bewerken en verpakken van hennep en hasj en het leveren en/of transport klaarmaken van de verdovende middelen aan vermoedelijk Engelse afnemers. Tevens is hij vermoedelijk samen met Ezwel bezig met het opzetten van nieuwe transportlijnen (hasj, xtc en cocaïne) naar Engeland en Denemarken.*

In casus 10 lijkt de daadwerkelijke organisator buiten beeld te zijn gebleven. De respondenten die bij dit onderzoek zijn betrokken vermoeden dat de vader van één van de hoofdverdachten zowel de organisator als de financierder van de hennephandel is.

5.3.2 Aansturing, taakverdeling en verantwoordingsrelaties binnen misdaadondernemingen

Van de 18 bestudeerde level 3(+) onderzoeken is in 12 onderzoeken artikel 140 WvSr en/of 11a OW ten laste gelegd. Hiermee wordt aangegeven dat de teams en de Officier van Justitie van mening waren dat de verdachten opereerden als een crimineel samenwerkingsverband (140 WvSr) en zich in die hoedanigheid bezighielden met de handel in hennep (11a OW). Dat er sprake van samenwerking en leiderschap is, betekent niet per definitie dat alle organisaties hiërarchisch zijn opgebouwd en worden aangestuurd. Toch was in twee derde van de onderzoeken sprake van hiërarchische verhoudingen. Er waren één of meerdere leiders aan wie de rest verantwoording moest afleggen.

In casus 4 was Warda de leider van de criminele organisatie. Hij regisseerde, coördineerde en controleerde. De deelnemers aan de organisatie deden in principe niets buiten hem om en hielden hem op de hoogte van het reilen en zeilen binnen de organisatie.

Soms komen de hiërarchische verhoudingen voort uit de financiële positie (wie betaalt, bepaalt), soms uit eerdere contacten of familierelaties.

In casus 14 is de oudste broer de leider van de misdaadonderneming. Hij wordt ook wel president, chef of kapitein genoemd. Hij is heel erg sturend, met name naar jongere familieleden. Hij werkte zelf niet mee in de hennephandel, maar controleerde of iedereen wel aan het werk was, bij problemen werd hij er bij geroepen.

Aansturing door een organisator houdt niet per definitie in dat taken worden opgedragen, in sommige gevallen kan beter worden gesproken van delegeren.

De hoofdverdachte in casus 5 wordt bestempeld als joviale man. Hij deelt vakanties uit aan zijn medewerkers en is soepel naar zijn afnemers. Wanneer de afnemer niet tevreden is over de kwaliteit stuurt hij iemand langs om het terug te halen en krijgt de afnemer zijn geld terug.

Vaak staan de organisatoren min of meer op gelijke voet met elkaar, maar de 'onderlaag' die bestaat uit hulpkrachten en dienstverleners, wordt met harde hand aangestuurd. Opvallend is dat de financiële facilitators vrijwel altijd op gelijke voet staan met de organisatoren.

5.3.3 Bestendigheid van de misdaadondernemingen

Voor de meerderheid van de organisaties geldt dat de leden elkaar al 5 tot 20 jaar kennen en vaak ook al jarenlang met elkaar samenwerken. In sommige gevallen zijn de organisaties in deze samenstelling al jarenlang bezig met de hennepcultuur, in andere gevallen hebben ze hiervoor allerhande criminele activiteiten verricht.

Binnen vrijwel elke misdaadonderneming zijn leden verbonden aan elkaar door familierelaties. In casus 7 zijn de hoofdverdachten bijvoorbeeld getrouwd met elkaars zus. De familiebanden gelden niet alleen voor aangetrouwde familie, maar ook voor bloedverwanten; vader en zoon die samen een growshop runnen of twee broers die de organisatie aansturen. Bij sommige organisaties zijn zelfs hele families betrokken. Daarnaast kennen de leden elkaar vaak uit de buurt en gaan ze naar dezelfde kroeg. In veel gevallen kennen de leden elkaar al jaren. De contacten zijn begonnen als zakelijk, maar inmiddels is er sprake van vriendschappen. Ook het omgekeerde gebeurt. Verdachten gaan bijvoorbeeld met elkaar en elkaars vrouwen op vakantie. Andere verdachten hebben een gezamenlijk portiersverleden.

Een ander bijzonder bindingsmechanisme is de kamperswereld. Een gezamenlijke sociale achtergrond schept vertrouwen en creëert een netwerk waarbinnen men nieuwe leden kan werven.

Daarnaast is ook geweld of dreiging met geweld een 'bindende' factor. Binnen de organisatie Ezwel (casus 15) geldt een vorm van interne controle waarbij verantwoording aan de leider wordt afgedwongen, evenals bij het verrichten van (terug)betalingen voor geleverde diensten en of voorschotten. In casus 8 werd een poging gedaan een lid van de organisatie om te brengen toen hij van plan was er uit te stappen.

6

Schade

Onderzoeksvraag 4

Wat is de schade die de criminaliteit op het aandachtsgebied in de jaren 2007 en 2008 heeft toegebracht aan de Nederlandse samenleving?

6.1 Directe & indirecte schade

6.2 Gevolgen

6.1 Directe & indirecte schade

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke schade voortkomt uit de georganiseerde hennepcultuur. Het gaat zowel om materiële als immateriële schade die optreedt in de samenleving als gevolg van de georganiseerde hennepcultuur.

6.1.1 Directe schade

Onder directe schade worden de onmiddellijke gevolgen van georganiseerde hennepcultuur verstaan. Voorbeelden hiervan zijn materiële schade, overlast, gevaar en schade aan het financiële stelsel.

Materiële schade

Voor de opbouw van een kwekerij moet er een behoorlijke verbouwing van de ruimte plaatsvinden. Er moeten gaten worden gemaakt in de (buiten)muren voor de luchtafvoer, er moet een watervoorziening komen en de elektriciteit moet worden omgelegd. Dergelijke verbouwingen brengen gemiddeld 40.000 tot 50.000 euro schade toe aan een pand. Verzekeringen draaien in de meeste gevallen op voor de kosten. Zij krijgen hiernaast gemiddeld 20 tot 25 brand- en waterschademeldingen per week die gerelateerd zijn aan hennepcultuur. Het illegaal aftappen van stroom kost energiemaatschappijen hiernaast nog eens miljoenen euro's. Deze kosten vallen onder netverlies en worden uiteindelijk doorberekend aan de klanten. Georganiseerde hennepcultuur maakt energie dus duurder voor de consument. Daarnaast lopen werknemers van energiemaatschappijen gevaar wanneer de stroomtoevoer onprofessioneel is omgelegd en kan de netbeheerder, die stroomtoevoer verzorgt, geen continuïteit van energie garanderen.

Overlast en gevaar

Omdat in een hennepkwekerij wordt gewerkt met water en (omgelegde) elektriciteit, is er een aanzienlijk brandgevaar voor kwekers en omwonenden. Ook andere omstandigheden in de kwekerij kunnen schadelijk zijn voor de kwekers. Onjuist aangelegde elektriciteit vormt niet alleen een gevaar, maar zorgt ook voor brand-, rook en blusschade. Wanneer de irrigatiesystemen niet vakkundig zijn aangelegd is er voor omwonenden een kans op waterschade. Ook kunnen omwonenden stankoverlast hebben wanneer de luchtafvoer niet goed geregeld is.

Schade aan het financiële stelsel

De georganiseerde hennepcultuur is een miljardenindustrie. De opbrengst wordt geïnvesteerd in nieuwe criminele activiteiten, in luxe goederen, in bedrijven (met name horeca en de seksbranche) en in vastgoed, zowel in Nederland als in het buitenland. Mede doordat misdaadondernemers veel energie steken in de afscherming van de geldstroom, lukt het justitie vaak niet de (volledige) winst te ontnemen. Het geld dat is verdiend met criminele activiteiten brengt schade toe aan het financiële stelsel. Zo worden prijzen kunstmatig verhoogd en leidt het tot oneerlijke concurrentie (WODC, 2006).

6.1.2 Indirecte schade

Onder indirecte schade worden de gevolgen verstaan die door de georganiseerde hennepcultuur mogelijk worden, maar er niet noodzakelijkerwijs uit voortvloeien.

Volksgezondheid

In hoofdstuk 3 kwam al naar voren dat de gezondheidsschade van hennepconsumptie gering lijkt te zijn en meestal alleen als indirect gevolg optreedt. Lichamelijke schade op de lange termijn is niet vastgesteld. Er zijn geen 'cannabisdoden' gesignaleerd in Nederland of daarbuiten. Wel zou er toenemend bewijs zijn dat cannabisgebruik het risico op een latere psychotische stoornis vergroot, met name wanneer het al op jonge leeftijd wordt gebruikt. Dit risico neemt toe met de frequentie van het gebruik. Of cannabis in dit geval de oorzaak is of slechts een katalysator is nog omstreven. Frequent gebruik van cannabis kan leiden tot geestelijke afhankelijkheid en het stoppen na frequent of langdurig gebruik leidt tot 'afkickverschijnselen' die vergelijkbaar zijn met het stoppen met roken, maar minder ernstig dan het stoppen met alcohol of harddrugs.

Geweld

In hoofdstuk vier kwam de rol van geweld in de georganiseerde hennepcultuur naar voren. Forensische Opsporingsteams melden een groot deel van een

capaciteit kwijt te zijn aan hennepgerelateerde zaken. Er komen gewelddadige rips voor, waarop wordt gereageerd met steeds beter bewapende panden en bewakers. Onenigheid, rips en machtsuitoefening kunnen daarnaast leiden tot liquidaties in de hennepteelt. Het toenemen van rips en liquidaties zou een geweldsspiraal tot gevolg kunnen hebben.

Imagoschade

Nederland staat in veel landen bekend om haar liberale beleid ten opzichte van softdrugs. Doordat er grote hoeveelheden hennep worden geëxporteerd, wordt dit imago versterkt, ook al is de export van hennep strafbaar gesteld. Nederlands imago wordt niet alleen versterkt door de export van hennep, maar ook door de kennisexport, growshops waar ook buitenlandse kwekers inkopen en de handel in hoogwaardige hennepzaden.

Verwevenheid onder- en bovenwereld

Met de opbrengsten uit criminele activiteiten kunnen misdaadondernemers een machtspositie opbouwen in de legale economie. Op den duur is de illegale herkomst van het geld nauwelijks meer te achterhalen, waardoor strafrechtelijke vervolging moeilijker wordt. In dit geval wordt ook wel gesproken van een onaan-tastbare status. De verworven machtspositie stelt de misdaadondernemers in staat maatschappelijk aanzien te verwerven en invloed uit te oefenen op bestuur en politiek (WODC, 2006).

6.2 Gevolgen

6.2.1 Maatschappelijke impact

De schade die wordt veroorzaakt door de georganiseerde hennep-teelt heeft, waar het imagoschade en integriteitschade aan het financiële stelsel betreft, impact op de hele samenleving. Voor wat betreft de imagoschade is het de vraag of de hele samenleving dit als zodanig ervaart. Zoals aan het begin van de CBA is aangehaald; de samenleving heeft een ambivalente houding ten opzichte van een liberaal softdrugsbeleid. Voor wat betreft integriteitschade aan het financiële stelsel is de georganiseerde hennep-teelt niet uniek. Alle vormen van de georganiseerde misdaad en het witwassen van de hieruit voortvloeiende winsten brengen schade toe aan het financiële stelsel. Omdat er veel Nederlandse misdaadondernemers actief zijn op deze markt, is de schade aan het financiële stelsel gerelateerd aan de hennep-teelt relatief groot.

Bepaalde branches lopen financiële schade op door de georganiseerde hennep-teelt. Met name de energiemaatschappijen en verzekeringsmaatschappijen maken

hogere kosten door de georganiseerde hennepcultuur. Omdat deze kosten worden doorberekend aan de klant, lopen veel grotere groepen indirect schade op door de georganiseerde hennepcultuur. Tot slot loopt ook de transportsector risico wanneer zonder hun medeweten hennep in voertuigen wordt verborgen en ontdekt. Deze schade kan niet zonder meer op de klant worden verhaald, omdat deze sector op de vrije markt opereert waar veel concurrentie is.

Het gevaar en de overlast die veroorzaakt worden door kwekerijen raakt omwonenden. Aangezien naast bedrijfspanden zowel koop- als (sociale) huurwoningen worden gebruikt, kunnen omwonenden in alle woningsegmenten schade oplopen door de georganiseerde hennepcultuur. Desalniettemin staan bepaalde wijken waar voornamelijk mensen met een lage sociaal- economische status wonen bekend om de grote hoeveelheid hennepplantages. Mensen in dergelijke wijken lopen een grotere kans op schade te ondervinden van de georganiseerde hennepcultuur.

Tot slot vergt de aanpak van de georganiseerde hennepcultuur de nodige capaciteit van politie en justitie. En omdat de goederenexport vrijwel niet wordt gecontroleerd (de douane controleert voornamelijk de goederenimport), komen de grenscontrole-inspanningen op kosten van buitenlandse douanediensten. Ook het buitenland loopt dus schade op door de georganiseerde hennepcultuur.

6.2.2 Geografische reikwijdte

In deze paragraaf wordt beschreven hoe omvangrijk de gevolgen zijn in termen van hun geografische reikwijdte.

Omdat henneplocaties op verschillende manieren zijn verspreid over het land, kent elke gemeente eigen problemen. Grote steden en grensgemeenten hebben meer problemen door coffeeshops en niet-gedoogde verkooppunten. Zij hebben te maken met een grote hoeveelheid drugstoeristen en met drugsrunners. Kleinere gemeenten zullen hier minder last van hebben, maar kunnen wel te maken hebben met een hoge frequentie van hennepplantages. Andere gemeenten worden frequent gebruikt voor de export van hennep, zoals de bloemenstreken (gemeenten waar grote veilingen gevestigd zijn) en gemeenten met grote logistieke knooppunten zoals de Rotterdamse havens. Deze gemeenten zijn lang niet altijd uitgerust met voldoende capaciteit om de georganiseerde hennepcultuur te bestrijden. Een voorbeeld is de politie in Naaldwijk. In Naaldwijk staat één van de grotere bloemenveilingen van Nederland. Hier vandaan worden grote hoeveelheden hennep geëxporteerd naar het Verenigd Koninkrijk en andere landen. De politie in Naaldwijk wordt regelmatig getipt over partijen hennep en neemt jaarlijks honderden kilo's in beslag. Zij heeft meestal echter onvoldoende capaciteit om onderzoek te doen naar de organisatie achter de export.

7

Toekomstverwachtingen

Onderzoeksvraag 5

Wat zijn de verwachtingen voor de nabije toekomst met betrekking tot de criminaliteit op het aandachtsgebied?

In dit hoofdstuk wordt een aantal trends en ontwikkelingen besproken. Er wordt gekeken naar ontwikkelingen, trends, toekomstige verwachtingen en mogelijke effecten hiervan. De verwachtingen zijn gebaseerd op huidige en toekomstige maatregelen en omstandigheden. Onvoorziene gebeurtenissen en interventies zullen de hennepmarkt beïnvloeden, waardoor de verwachtingen zullen moeten worden bijgesteld.

Verschuivingen in kweeklocaties

Voor wat betreft de productie van hennep is er een trend van professionalisering, waarbij het THC niveau al jaren constant is, maar de rest van de markt nog steeds in ontwikkeling blijft. Trends met betrekking tot de productielocaties zijn al eerder besproken in paragraaf 3.3.1. Het gaat dan om grofweg vier ontwikkelingen met betrekking tot kweeklocaties:

- van huur- naar koopwoningen
- toename van kwekerijen in het buitengebied en in bedrijfspanden
- schaalvergroting
- verplaatsing kwekerijen naar het buitenland

Deze eerste drie trends worden niet unaniem gedeeld en moeten soms gezien worden als diverse verschijningsvormen in plaats van als trends. Alle mogelijke kweeklocaties kennen zowel voor- als nadelen. Het is dan ook de vraag in welke richting ontwikkelingen door zullen zetten. Dit hangt mogelijk af van de maatregelen die zullen worden genomen. Kwekers kunnen nu door woningbouwverenigingen uit hun huurhuis worden gezet. Wanneer afspraken worden gemaakt met particuliere huurders en hypotheekverstrekkers, zal ook het kweken in het duurdere woningsegment lastiger en dus onaantrekkelijker worden. Met name betere controle op valse loonstroken en werkgeversverklaringen, een veelgebruikte modus operandi, zal de aankoop van panden bemoeilijken. Ook met energiemaatschappijen worden afspraken gemaakt, waardoor het moeilijker wordt om twee maal in hetzelfde pand te kweken. De verwachting

is dat recidive door deze maatregelen wordt teruggedrongen. Omdat misdaadondernemingen gebruik maken van inwisselbare stromannen en over voldoende vermogen beschikken om nieuwe panden te huren of kopen, zullen deze maatregelen wellicht minder effect op hen hebben. Wel is het mogelijk dat de opgeworpen barrières tot een prijsstijging leiden.

Toenemend geweld

Een andere vermeende trend is het aantal toegenomen ripdeals. Naar verluidt zouden kwekerijen steeds vaker worden geript en daarom beter beveiligd worden. Omdat het aantal ripdeals nergens centraal wordt geregistreerd, kan deze trend niet met cijfers worden ondersteund. Als het rippen van kwekerijen daadwerkelijk toeneemt, zal ook de bewaking van kwekerijen toenemen. Dit betekent meer inzet van technologische beveiliging, maar ook van gewapende beveiligers. Het rippen van een kwekerij en het ontbreken van legale vergeldingsmogelijkheden (het inschakelen van politie en justitie) voor de benadeelde partij kunnen leiden tot gewelddadige vergeldingsacties. Deze kunnen gericht zijn op de rippers, maar ook op de kwekers die de oogst hebben laten rippen. Zij worden hiervoor soms als medeverantwoordelijk gezien. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot een opwaartse geweldsspiraal.

Criminalisering van growshops

Een groot aantal misdaadondernemingen achter de teelt, tussenhandel en export van hennep maakt gebruik van growshops als distributie- en handelscentrum. Sinds het verschijnen van het rapport Wereld Achter de Wietteelt (Spapens, 2007) is de aandacht voor de rol van growshops toegenomen. Eind 2007 werd een motie ingediend om growshops in de toekomst te verbieden. Momenteel wordt gewerkt aan een wetswijziging waardoor bepaalde handelingen door growshops strafbaar worden gesteld²⁹. Als dit voorstel wordt aangenomen, verdwijnt voor de misdaadondernemingen hun legale façade. Dit zal waarschijnlijk effect hebben op de georganiseerde hennepeteelt. Met name het faciliteren van, en inkopen van hennep bij zelfstandige kwekers zal lastiger worden. Maar aangezien de meeste hennepgerelateerde activiteiten van growshops, zoals de stekkenhandel en handel in het eindproduct, nu toch al 'ondergronds' gebeuren, zullen deze waarschijnlijk ook na de wetswijziging doorgang blijven vinden. Het grote verschil is dat ook de verkoop van kweekbenodigdheden met de nieuwe wetgeving buiten beeld moet worden gehouden. Dit betekent dat de hennephandel nog beter afgeschermd zal moeten worden.

²⁹ Zie hiervoor de motie van het lid van Haersma Buma c.s., voorgesteld op 15 november 2007.

Internationalisering

De georganiseerde hennepcultuur floreert door de internationale handel. De export naar buurlanden kent vermoedelijk een hoge frequentie en aanzienlijke omvang (misdadondernemingen exporteren wekelijks of maandelijks honderden kilo's hennep). Controle op exportstromen is echter nauwelijks aanwezig. Binnen de EU is sprake van vrij verkeer van personen en goederen. De handel van hennep naar deze landen wordt dan ook door vrijwel niets in de weg gestaan. Zolang deze situatie voortduurt, zal de pakkans niet veranderen. Op overzeese handel is nauwelijks meer zicht. De douane controleert vrijwel alleen de inkomende goederenstromen. De controle op geëxporteerde hennep hangt hierdoor af van het buitenland. Zolang de goederenstromen nauwelijks aan controle onderworpen worden, zal de pakkans klein blijven.

Daarnaast wordt niet alleen eindproduct geëxporteerd, maar ook kennis en materialen. Kwekerijen die in het buitenland worden aangetroffen zijn meer dan eens opgebouwd met materialen afkomstig uit Nederlandse growshops en met behulp van Nederlandse kwekers. De verplaatsing van kwekerijen naar het buitenland is een beweging die vermoedelijk door zal zetten. Zolang er vraag is naar hennep met een hoog THC gehalte in binnen- en buitenland, zal Nederland populair blijven. Door de toegenomen aandacht voor de hennepcultuur in Nederland en de hierop volgende maatregelen, wordt kweken in het buitenland steeds aantrekkelijker. Een voordeel van het kweken in landen die verder van Nederland af liggen, zoals Spanje, kan zijn dat het eindproduct over een veel kleinere afstand getransporteerd hoeft te worden, wat de kans op ontdekking verkleint en de transportkosten verlaagt. Dit geldt met name voor landen als het Verenigd Koninkrijk, waar de grensoverschrijding relatief risicovol is, de kans op ontdekking groot en (hierdoor) de transportkosten hoog. Een nadeel zou de concurrentie met buitenlandse misdadondernemingen kunnen zijn. Een massale verschuiving naar bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk zou grote concurrentie voor de lokale kwekers betekenen. Dit zou tot verschillende scenario's kunnen leiden, zoals gewelddadige conflicten, het verplicht afstaan van een deel van de winst of juist tot samenwerking met buitenlandse misdadondernemers (waardoor het THC percentage uiteindelijk overal zou kunnen stijgen). Wanneer de vraag zo groot blijkt te zijn dat de komst van Nederlanders de markt niet verandert, is de kans groot dat zij ongestoord hun gang kunnen gaan.

Doorbreken van de normalisering

De normalisering van de hennepcultuur is een punt waarop het PAGH veel investeert. Het gaat dan met name over de normalisatie van de hennepcultuur. Niet alleen wordt geïnvesteerd in de aanpak van de maatschappelijke acceptatie, maar ook op de impliciete acceptatie door politie en justitie. De georganiseerde

misdaad heeft heel lang vrij ongestoord veel geld kunnen verdienen met de handel in hennep. Het fenomeen kreeg weinig prioriteit en wanneer een onderzoek voor de rechter kwam, waren de straffen meestal laag. Het Programma Aanpak Georganiseerde Hennepteelt probeert hier verandering in te brengen. Zij probeert politie en justitie te overtuigen van de ernst en schadelijkheid van de georganiseerde hennepteelt. Wanneer zij hierin succesvol zal zijn, zullen de opgelegde straffen wellicht omhoog gaan en de zaken meer prioriteit krijgen.

Technologische vooruitgang

Zolang de hennepmarkt niet wordt ingeperkt, is te verwachten dat technologische ontwikkelingen op het gebied van hennepteelt niet achterblijven. Jaarlijks worden grote hennepbeurzen in Europa georganiseerd waarop de nieuwste uitvindingen op het gebied van hennepteelt worden gepromoot. Zo is de opkomst van LED-lampen enkele jaren geleden voor het eerst gesignaleerd op hennepbeurzen. Momenteel lijkt LED-verlichting nog nauwelijks te worden gebruikt in de hennepteelt. Wel wordt deze verlichtingsmethode doorontwikkeld, omdat het kostenbesparend is en de kans op detectie verkleint. Het gebruik van LED-lampen zal bijvoorbeeld kunnen zorgen voor een veel lager stroomgebruik en minder warmteverlies, wat negatieve gevolgen heeft voor de opsporingsmogelijkheden. De verlaging van de stroomafname wordt volgens een respondent van het Programma Aanpak Georganiseerde Hennepteelt door de branche gezien als grote vooruitgang. Ook ontwikkeling van hoogwaardige apparatuur om het klimaat in kwekerijen te regelen kan leiden tot bemoeilijking van de opsporing, doordat het verlies van warmte, geur en geluid wordt tegengegaan. Daarnaast worden nieuwe soorten hennep geproduceerd met speciale technieken, zoals 'Ice', die een veel hoger THC level bereiken. Een ander voorbeeld is de ontwikkeling van 'Spice', een soort synthetische variant op hennep. Spice is een mengsel van kruiden en synthetische cannabinoiden en heeft een effect dat vergelijkbaar is met hennep. Volgens het Trimbos instituut zijn de op de verpakking genoemde kruiden echter niet aangetroffen bij laboratoriumanalyse. Vermoedelijk wordt Spice in Nederland niet veel gebruikt. Het Trimbos instituut vermoedt dat dit komt doordat de prijs hoger ligt dan die voor hennep en hennep in Nederland bovendien gemakkelijk te verkrijgen is (Trimbos, 2009).

Nederwiet is populair in andere landen wegens de goede kwaliteit (voornamelijk door de hoge THC-waarde). In een rapport van Cadet-Tairou et al (2010, p.79) wordt beschreven dat Nederlandse hennep duurder is dan lokale marihuana en van zeer goede kwaliteit: *"l'herbe produite localement (autoculture) est généralement peu chère, très loin de certaines herbes cultivées aux Pays-Bas et réputées de qualité supérieure"*. Het feit dat het THC-gehalte van de hennep al enkele jaren stabiel is, betekent waarschijnlijk dat deze ontwikkeling een plafond

heeft bereikt of dat er weinig vraag is naar hennep met een hoger THC-gehalte. De kennis die nodig is om hennep met een hoog THC-gehalte te kweken wordt door Nederlandse kwekers verspreid naar andere landen. Een mogelijk toekomstscenario is dat ook andere landen door de beschikbare technologie en kennis (onder andere uitgedragen door Nederlandse hennepkwekers) steeds beter in staat zijn zelf hoogwaardige cannabis te telen. Wanneer de kwaliteit van de hennep in andere landen die van de Nederwiet benadert, zal dit waarschijnlijk gevolgen hebben voor de export. Deze zal afnemen als hoogwaardige cannabis in deze landen zelf wordt geproduceerd. Wellicht blijft er nog een kleinere internationale markt bestaan om de klanten een breed assortiment te kunnen blijven bieden (Nederlandse coffeeshops bieden vaak ook cannabis aan om deze reden). De Nederlandse kwekers kunnen zagezegd last krijgen van de wet van de remmende voorsprong.

Prioriteiten in de opsporing

Ondanks de toegenomen aandacht voor de organisatie achter de hennepcultuur, ligt de nadruk nog steeds op het kweekproces. Nieuwe opsporingsmethoden zijn gericht op het beter opsporen van kwekerijen en afspraken met private partijen op het voorkomen van recidive door kwekers. De handel, export en de financiële stromen blijven onderbelicht.

De verwachting is dat zolang de aanpak gericht is op het kweekproces, er een tweeledig effect zal zijn op de hennepcultuur. Voor zelfstandige kwekers wordt kweken steeds moeilijker. De kans op recidive wordt kleiner doordat zowel de politie als energieleveranciers en woningcorporaties (sociaal en particulier) maatregelen nemen tegen hennepkwekers³⁰. Zelfstandige telers worden hierdoor ernstig gehinderd. Deze aanpak zal naar verwachting echter minder effect hebben op misdaadondernemers die betrokken zijn bij de georganiseerde hennepcultuur. Een ontmantelde kwekerij wordt door criminele organisaties beschouwd als bedrijfsrisico. De kwekers kunnen, wanneer zij wegvallen door detentie of afgenomen motivatie, gemakkelijk vervangen worden door anderen. De locaties worden goed afgeschermd van de daadwerkelijke eigenaars. Zowel de huur- als koopwoningen staan op naam van katvangers.

³⁰ Om recidive tegen te gaan heeft het Programma Aanpak Georganiseerde Hennepcultuur afspraken gemaakt met partners in de private sector. Het Programma richt zich op verzekeraars, netbeheer Nederland, hypotheek en Vastgoedbeheer Nederland. Het doel van de afspraken met deze partners is tweeledig. Er wordt enerzijds een informatie-uitwisseling geïnitieerd en anderzijds wordt de private partners gevraagd hennepcultuur tegen te gaan door zelf barrières op te werpen. De afspraken met bovenstaande partners worden momenteel nog afgerond en getest. Er lopen pilots in verschillende gemeentes.

De aanpak van de georganiseerde hennepsteelt lag tot nu toe in de handen van de regiopolitie. Ondanks dat een aantal onderzoeken naar de georganiseerde hennepsteelt succesvol is afgerond, is binnen de regiokorpsen vaak onvoldoende tijd en capaciteit beschikbaar om uitgebreide onderzoeken te draaien op georganiseerde criminaliteit. Sinds 2009 is de DNR medeverantwoordelijk voor het bestrijden van deze vorm van georganiseerde criminaliteit. In 2010 zullen de eerste tactische onderzoeken van de DNR naar de georganiseerde hennepsteelt gestart worden. De focus van de DNR op de export- en financiële stroom zal naar verwachting meer effect hebben op de georganiseerde hennepsteelt. Een voorwaarde hiervoor is echter wel dat daadwerkelijk prioriteit en capaciteit moet worden toegekend aan het onderwerp.

Langere termijn verwachtingen

Op langere termijn zouden de buitenlandse markten verzadigd kunnen worden. Vrijwel alle (Noord) Europese landen kweken zelf cannabis. De verschuiving van kwekerijen naar het buitenland en de hiermee gepaard gaande kennisexport kan er toe leiden dat Nederlandse kwekers zichzelf in de vingers snijden. Samen met de technologische ontwikkelingen op het gebied van de teelt kan dit ervoor zorgen dat het THC gehalte van buitenlandse cannabis toeneemt. Het Trimbos Instituut zag in haar onderzoek naar binnenlandse en buitenlandse cannabisvarianten (2009) een stijging in het gemiddelde THC-gehalte van geïmporteerde wiet van 6,0% in 2007 naar 8,4% in 2008. Het THC percentage van marihuana in het Verenigd Koninkrijk lag in 2007 al op 16,2% (Hardwick en King, 2008), vrijwel gelijk aan de sterkte van hennep in Nederland dus. De populariteit van hennep kan hierdoor afnemen, waardoor de export zal afnemen en de prijzen zullen dalen.

Daarnaast zien we dat er nieuwe spelers op de markt komen, zoals Vietnamezen en Chinezen, die inmiddels al een groot deel van de Europese markt zouden hebben veroverd. Deze ontwikkeling zou uiteindelijk kunnen leiden tot een steeds ruimere markt en dus tot lagere prijzen.

8

Conclusies

Voor deze CBA is informatie over de georganiseerde hennepsteelt verzameld uit verschillende bronnen, waaronder 18 afgesloten opsporingsonderzoeken. Opvallend is dat veel regionale onderzoeken zich beperken tot de productie van hennep en de tussenhandel. Onderzoeken waarbij de export goed in beeld was gekomen waren schaars.

Op basis van het bestudeerde materiaal is een beschrijving gemaakt van het logistieke proces. De georganiseerde misdaad speelt een rol bij al deze stappen; van productie tot export. Er zijn misdaadondernemingen die zich volledig toeleggen op de exploitatie van (grootschalige of een groot aantal) kwekerijen. Andere misdaadondernemingen houden zich bezig met de tussenhandel. De doorverkochte hennep bestaat dan grotendeels uit oogsten van derden, maar soms beheren de misdaadondernemers hiernaast zelf ook enkele kwekerijen. Vervolgens wordt de hennep afgezet in binnen- of buitenland. Sommige misdaadondernemingen houden zich alleen bezig met één van de stappen in het logistieke proces; anderen beheren het gehele proces.

Bij de inpanidige hennepsteelt, in Nederland de meest voorkomende kweekmethode, komt veel ruimte en werk kijken. Hierdoor is er veel vastgoed en mankracht nodig in deze schakel van het proces. De meeste kwekerijen zijn van (middel)grote omvang en worden verspreid over meerdere –uitleenlopende– locaties. Dit verkleint het risico op ontdekking en op rips door anderen. Om het rippen tegen te gaan worden de panden goed bewaakt. Opvallend is dat Nederlandse misdaadondernemers hun werkterrein uitbreiden naar buurlanden. Vooral in België zijn veel kwekerijen aangetroffen, maar ook in Duitsland (Nordrhein Westfalen).

Vervolgens wordt de hennep opgekocht door tussenhandelaren, opgeslagen en weer doorverkocht tot het op de markt wordt gebracht. Met de export van hennep is veel geld te verdienen, omdat de prijzen in het buitenland hoger liggen, terwijl de pakkans vermoedelijk klein is. Export over zee is risicovoller dan export over land. Hoe groter de (verwachte) pakkans, hoe beter de hennep wordt afgeschermd. Naar schatting wordt het overgrote merendeel (80 tot 90 %) van de hennep geëxporteerd. De export vindt voornamelijk plaats naar Europese landen, waarin Duitsland en het Verenigd Koninkrijk de grootste afnemers lijken. Het meeste geld wordt dan ook vermoedelijk verdiend met de export terwijl dit tegelijkertijd ook de grootste blinde vlek is.

De schade die de georganiseerde hennep-teelt in Nederland met zich mee brengt is voornamelijk van financiële aard. Het geld dat wordt verdiend in de hennep, (vermoedelijk een fors bedrag per jaar gezien de schatting van de omzet van een miljard euro per jaar), wordt met behulp van financieel facilitators witgewassen en geïnvesteerd in de legale economie. Verdachten hebben soms grote hoeveelheden vastgoed in binnen en buitenland in hun bezit. De opbrengsten zijn op den duur niet meer te herleiden naar criminele activiteiten. Er is sprake van een grote mate van verwevenheid tussen de illegale economie achter de hennep-handel en de legale economie. Daarnaast kost de opsporing en berechting van misdaadorganisaties die zich bezighouden met de grootschalige teelt en handel van hennep politie en justitie veel tijd en geld. Dit geldt ook voor andere landen, die de import van hennep proberen tegen te houden. Verder veroorzaakt de teelt soms overlast en gevaar voor omwonenden. Schade voor de volksgezondheid lijkt niet bijzonder groot, zeker niet vergeleken met andere soorten (hard) drugs. Desondanks zou er toenemend bewijs zijn dat cannabisgebruik het risico op een latere psychotische stoornis vergroot, met name wanneer het al op jonge leeftijd wordt gebruikt.

In de CBA wordt het heersende beeld bevestigd dat growshops een dominante positie hebben in de georganiseerde hennep-teelt. In de growshop komen vraag en aanbod bijeen. Er wordt professioneel advies gegeven en er worden kweekbenodigdheden verkocht. Voor sommige misdaadondernemingen lijkt de verkoop van kweekmaterialen echter een ondergeschikte rol te hebben. In deze growshops vindt de handel in stekken en/of het eindproduct plaats. Deze growshops spelen een belangrijke rol in de tussenhandel, doordat vanuit de shop kleinere partijen worden opgekocht, gebundeld en doorverkocht. Gesprekken over prijzen en hoeveelheden met afnemers worden vaak gevoerd in de growshops zelf. Ook dienen ze soms als stash voor de hennep. De shops vormen dan een legale façade voor een illegale onderneming.

Bij de georganiseerde hennep-teelt zijn met name Nederlandse verdachten betrokken. Vaak zijn dit woonwagenbewoners. In de regionale onderzoeken komen enkele familienamen voor die bij de DNR reeds bekend staan als families met een geschiedenis in de georganiseerde misdaad. Ondanks dat de georganiseerde hennep-teelt tot op heden geen aandachtsgebied was van de DNR zullen de misdaadondernemers niet altijd onbekenden zijn.

Opvallend is dat in diverse EU-lidstaten Vietnamese misdaadondernemingen een sterke positie hebben op de hennepmarkt. In Nederland is dit fenomeen een blinde vlek. Momenteel draaien er in Nederland enkele onderzoeken naar Vietnamesezen in de georganiseerde hennep-teelt. De eerste indruk is dat er in Neder-

land nauwelijks Vietnamezen voorkomen in de georganiseerde hennep-teelt. Dit zou kunnen komen doordat de Nederlandse markt goed georganiseerd is en geen ruimte laat voor nieuwe spelers op de markt. Dit fenomeen zal aandacht krijgen in de CBA 2011.

Tot slot blijkt dat de straffen die worden opgelegd voor georganiseerde hennep-teelt relatief laag zijn; gemiddeld 3,5 jaar voor meerdere strafbare feiten samen, waaronder georganiseerde hennep-teelt, lidmaatschap of leiding geven aan een criminele organisatie en witwassen. Rechercheurs klagen dat met name de organisatoren van de hennep-teelt hun straf ontlopen en dat verdachten 'met de knieën in de hennep' moeten zijn aangetroffen om gestraft te worden. Ondanks de toegenomen aandacht voor de ernst van het delict lijkt het strafklimaat dus nog steeds mild.

Literatuurlijst

Boeken, rapporten en artikelen

BOOM, 2005, *Wederechtelijk verkregen voordeel hennepkwekerij bij binnenteelt onder kunstlicht; standaardberekeningen en normen*. Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie.

Bovenkerk, F en Hogewind, W., 2003, *Hennepsteelt in Nederland. Het probleem van de criminaliteit en haar bestrijding*, *Politie en Wetenschap Series* nr. 8.

Bundeskriminalamt, 2008, *Rauschgift Jahreskurzlage: daten zur rauschgiftkriminalität in der bundesrepublik deutschland*.

Cadet-Tairou, A., Gandilhon, M., Lahaie, E., Chalumeau, M., Coquelin, A., Toufik, A., 2010, *Drogues et usages de drogues en France état des lieux et tendances récentes 2007-2009* : observatoire Français des drogues et des toxicomanies.

EMCDDA, 2009, *Stand van de drugsproblematiek in Europa*. Luxembourg: European Monitoring Centre for drugs and Drug addiction.

Fijnaut, C.J.C.F., Donk, W.B.H.J. van de, Berghuis, A., Boekhoud, P., & Brink, G.J.M. van den, 2009, *Geen deuren maar daden: nieuwe accenten in het Nederlandse drugsbeleid*. Den Haag: Adviescommissie Drugsbeleid.

Hardwick, S. & King, L., 2008, *Cannabis potency study*. Home Office.

KLPD, 2005, *Begrippen en Definities ten behoeve van het Criminaliteitsbeeld*. Driebergen: Korps Landelijke politiediensten / Dienst Nationale recherche.

KLPD-IPOL, 2006, *De cannabismarkt in Nederland: raming van aanvoer, productie, consumptie en uitvoer*. Zoetermeer: Korps Landelijke politiediensten/IPOL.

KLPD/DNR, 2007, *Criminaliteitsbeeldanalyse Synthetische Drugs*. Driebergen: Korps Landelijke politiediensten / Dienst Nationale recherche.

KLPD-IPOL, 2008, *Het Groene Goud: verslag van een onderzoek naar de cannabissector voor het Nationaal Dreigingsbeeld criminaliteit met een georganiseerd karakter*. Zoetermeer: Korps Landelijke politiediensten /IPOL.

KLPD/IPOL, 2008a, *Nationaal Dreigingsbeeld*. Zoetermeer: Korps Landelijke politiediensten/IPOL.

KLPD/IPOL, 2008b, *Drugsinbeslagnemingen en drugsprijzen*. Zoetermeer: Korps Landelijke politiediensten/IPOL.

KLPD/IPOL, 2008c, *Stromen en knooppunten in de hennep-teel; pilotonderzoek logistieke ketens in de georganiseerde criminaliteitende nodale oriëntatie*. Zoetermeer: Korps Landelijke politiediensten/IPOL.

KLPD/IPOL, 2009, *Georganiseerde criminaliteit in Nederland 2008*. Zoetermeer: Korps Landelijke politiediensten / IPOL.

KLPD/DNR, 2009, *Strategiedocument Georganiseerde Hennep-teelt*. Woerden: Korps Landelijke politiediensten / Dienst Nationale recherche.

KLPD/IPOL, 2009a, *Drugsinbeslagnemingen en drugsprijzen*. Zoetermeer: Korps Landelijke politiediensten / IPOL.

KLPD/DNR, 2010, *CBA monitor heroïne*. Woerden: Korps Landelijke politiediensten / Dienst Nationale recherche.

KLPD/DNR, 2010a, *CBA monitor cocaine*. Woerden: Korps Landelijke politiediensten / Dienst Nationale recherche.

Kroese, G., Baeten, S., Banus, G., Wouters, T., Smissen, K. van der, Snoep, R. & B. Smeets, 2006, *CBA Hennep: een criminaliteitsbeeldanalyse van de hennep-branche in Zuid-Nederland*. Venlo/Roermond: Politie Limburg-Noord / Openbaar Ministerie Arrondissementsparket Roermond.

Laar, Van, M., Cruys, G., Gageldonk, Van A., Ooyen-Houben, Van, Marianne, Croes, E. Meijer, R., Ketelaars, T., 2010, *The Netherlands Drug Situation 2009; report to the EMCDDA by the Reitox National Focal Point* Trimbos instituut, Utrecht: Trimbos Instituut.

Nimwegen, van, S.J.M., 2009, *Tijd om te oogsten: onderzoek naar innovatieve interventiestrategieën voor de bestrijding van de georganiseerde hennep-teelt volgens de programmatische aanpak Politie Midden en West Brabant*.

Politie Midden West Brabant, 2009, *Criminaliteitsbeeldanalyse Zware en Georganiseerde Criminaliteit 2007 en 200*, Politie Midden West Brabant.

RIVM, 2009, *Ranking van drugs: een vergelijking van de schadelijkheid van drugs*. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.

Spapens, A.C.M. Bunt, H.G. van de & Rastovac, L., 2007, *De wereld achter de wietteelt*. Den Haag: BJU.

Trimbos-instituut, 2008, *Nationale Drugmonitor Jaarbericht 2007*. Utrecht: Trimbos Instituut.

Trimbos Instituut, 2009, *THC-concentraties in wiet, nederwiet en hasj in Nederlandse coffeeshops (2007-2008)*. Utrecht: Trimbos Instituut.

United Nations, 2008, Bulletin on narcotics, Volume LVIII, Nos.1 and 2, 2006, Review of the world cannabis situation New York: United Nations.

UNODC, 2009, *World drug report*. New York United Nations Office on Drugs and Crime.

UNODC, 2010, *World drug report*. New York United Nations Office on Drugs and Crime.

Wetenschappelijk Onderzoeken Documentatiecentrum, 2006, 'Witwassen' *Justitiële verkenningen*, 32/2.

Krantenartikelen

'*Hersenschade door blowen staat niet vast*', NRC, 3 juli 2009

'*Mobiele wietplantage rukt op*', Algemeen dagblad, 08 september 2009

'*Wietkweken is niet leuk meer*', De Pers, 6 november 2009

'*Eis 18 maanden voor baas megacoffeeshop Checkpoint*', Elsevier, 9 juni 2010

'*Na het Checkpoint-vonnis: hoe moeten drugstoeristen worden geweerd?*', NRC, 31 maart 2010

Internetbronnen

<http://www.trimbos.nl/onderwerpen/alcohol-en-drugs/cannabis/cannabis-algemeen>, geraadpleegd 23 oktober 2009

www.westerwoldeactueel.nl (geraadpleegd op 11 maart 2010)

Overig

Ministerie van VWS, 2004, *Interdepartementale brief cannabisbeleid*, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

RvH, 2009, *Politiestandpunt drugsbeleid*, Raad van Hoofdcommissarissen.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, Jaargang 2006, 416 Besluit van 31 augustus 2006, houdende wijziging van het Opiumwetbesluit ter uitvoering van artikel 11, vijfde lid, van de Opiumwet.

Cijfermateriaal divers, 2009, Europol.

Motie van het lid van Haersma Buma c.s. TK Vergaderjaar 2007–2008 31 200 VI

